Dom. profess. Rom. Soc. Iesu Catalog. inscript. Bibliot. ...

AD ILLVSTRISSIMVM ET POTENTISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, D. VVILHELMVM Landgrauium Haſſiæ, Comitem in Katzenelnbogen, Dietz, Zigenhaim, & Nidda, &c.

FRANCISCI TVRRIANI
Societatis IESV

LIBER ~~III.~~ BIPARTITVS,

Contra Epiſtolam ANTONII SADEELIS *ad eundem Illuſtriſſimum Principem,*

Et contra ea, quæ eidem epiſtolæ adiunxit in
~~Et contra eiuſdem SADEELIS repetitas cauillationes~~
~~de Eccleſia Catholica viſibili, & de primatu~~
ſūmam dis ~~Epiſcopi Romani.~~ putationis poſterioris Lypsicæ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBL. DOM. PROF. ROM. IHS

INGOLSTADII, *Apud* DAVIDEM SARTORIVM.

Anno cIↃ IↃ LXXXI.

Cum gratia & priuilegio Cæſareæ Maieſtatis.

AD ILLVSTRISSIMVM ET POTENTISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, DOMINVM VVILHELMVM LANDGRAVIVM HASSIAE, COMITEM IN Katzenelnbogen, Dietz, Zigenhaim, & Nidda, &c.

FRANCISCI TVRRIANI TRACTATVS PRIMVS.

Contra Epiſtolam ANTONII SADEELIS ad eundem Illuſtriſsimum Principem.

CAPVT PRIMVM.

GRATIAS *egi primùm Deo, Illuſt. Princeps, & ago C. V. quòd, vt audio, libros meos eidem dicatos, non illibenter, ſed iocundè, & humanè acceperit, nec indiligenter legerit, ſed accuratè, & alius etiã ad legendum dederit. Sadeelem verò decreui dimittere cũ ſua petulantia & obſtinatione, tametſi nunc ſaltem facere non poſſum, quin ad cauillationes eius propter ſimpliciores reſpondeam. Confirmauit me in hac ſententia & propoſito Magnus Athanaſius, ad quem cùm Maximus Philoſophus miſiſſet, quæ aduerſus quoſdam hæreticos ſcripſerat, petiſſetq́; ab eo, vt aliquid ipſe etiam ſcriberet, Maximi pietatem amplexus Athanaſius, & illorum hæreticorum* προπέτειαν *nos petulantiam dicimus, miratus, reſpondit, velle ſe tacere: in iis enim, quæ ſunt manifeſta, & clariùs luce ſplendent, nihil aliud eſſe reſpondere, quàm* προφάσεις ἀνσχυντίας τοῖς αισ
οὕτω παρανομοῦσι παρέχειν, *id eſt, quàm præbere iis, qui ſic impij eſſent, impudentiæ occaſionem, idq́; docuiſſe exemplo ſuo Dominum; cùm enim acceſsiſſent duo falſi teſtes, dixiſſetq́; Princeps ſacerdotum Caiphas, nihil reſpondes ad ea, quæ iſti aduerſum te teſtificantur?*

I E S V S autem, inquit Euangeliſta, tacebat. Hæc Athanaſius. Non minùs ego Sadeelis petulantiam & κακόνοιαν, quàm idem Athanaſius ſemper hæreticis exprobrat & tribuit (dicamus nos, ſicut quidã externus olim vertiſſe hoc verbum videtur, malam mentem & malum animum) non mediocriter miratus ſum. idcirco non committam, vt tàm petulantem, maledicum, malitioſum & maleuolum hæreticum ampliùs reſpondendo irritem, niſi neceſſitas defendendi veritatem aliud conſilium poſtulare videatur. De contumeliis verò, conuiciis & maledictis, quibus me procaciſſimè proſequitur, tantum abeſt vt doleam, vt læter potiùs, & id in Domino triumphem, quòd pro defenſione Catholicæ veritatis & fidei, cuius cuſtodia tanquàm depoſitum nobis commiſſa eſt, dignus eis habitus ſim. Sic enim Dominus dixit; Beati eſtis, cùm maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes, propter me. Scio, hoc quoque Sadeel ad ſe accommodabit, idq́ ipſum gloriari ſe dicet, ſed ſicut Donatiſtæ, quibus cum communem in nos hanc querelam habet. Verùm Donatiſtis reſpondit Auguſtinus, & in eorum cauſſa propter ſimilitudinem ſimul reſpondit Lutheranis: & à me in meis libris loco commodiore Auguſtini reſponſio recitata & repetita eſt. Illud verò non eſt tacendum, quod cùm putat Sadeel conuitiari ſe mihi, cùm Monachum *vocat, non mihi, ſed Deo conuitiatur, à quo ſancti Apoſtoli hoc verbum ſicut acceperunt, ita nobis tradiderunt. teſtis eſt Dionyſius Areopagita, quem Confeſſioniſtæ negant, quia aliter auctoritatem eius infirmare nõ poſſunt. Teſtis etiam eſt Philo, qui Petrum vidit Romæ Caio Caligula imperatore, qui & monaſteria vocat verbo Apoſtolico domicilia Monachorũ in libro de vita contemplatrice, ſiue de ſupplicibus. Cùm verò res huic verbo ſubiecta, ab Apoſtolo Paulo laudata ſit, & ad eam hortetur, quæ vecordia eſt, nomen ei rei Apoſtolicè impoſitum, in vitio & conuitio ponere? Significat igitur nomen Monachi eum, qui, ſicut ait diuinus Dionyſius, omnibus vitis diuiſis renunciat, & cum vno, cum Deo ſcilicet, ſe copulat. Vitas diuiſas vocat Apoſtolus (quem Dionyſius ſecutus*

Quomodo Deo conuitiũ faciat, qui nomen Monachi in conuitio petulanter iactat.

Quid nomen Monachi ſecundum ſcripturam ſignificet, & à quibus impoſitum ſit.

ſecutus eſt) vitas Laicorum; qui enim cum vxore eſt, cogitat, inquit, quæ mundi ſunt, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt; cùm dixit, quæ mundi ſunt, opes quoque intellexit; Patres enim, ait Apoſtolus, theſaurizant filiis, & ad iſta curanda poteſtatem ſui habet laicus. His omnibus renunciant, qui ſecundum conſilium Domini, omnia quæ habent, aut quæ habere poſſunt, relinquunt; & inſuper ſeipſos dant, primùm Deo, deinde alteri per volũtatem Dei, ſicut Apoſtolus de illis Macedonibus. 2. Corinth. cap. 8. dixit, de quo loco dicemus poſtea.

Ad ea verò, vnde iſte bonus Sadeel voluit, à C. V. in me inuidiam commouere, & ſi non opus erat reſpondere, non tamen diſſimulabo, vt iſte malitiam ſuam fortaſsis agnoſcat. Quòd enim dixi, præſenſiſſe Sadeelem pruritum aurium C. V. exiſtimaui tantum principem alienum eſſe à ſtudio Theologiæ & S. ſcripturarum, vt ſunt ferè apud nos reges, & principes; miſiſſeq; libros meos ad Sadeelem, vt reſponderet, quamuis apertè non iuſsiſſet, vt ex epiſtola ipſa perſpici poterat. Sicut ergo ignoraui tritas eſſe aures C. V. tàm aſsidua ſacrarum literarum lectione, ac tanta rerum theologicarum cognitione, ſic exiſtimaui cupere eam habere magiſtrum Sadeelem, quod nihil aliud erat, quàm velle auertere auditum à veritate, ſicut Paulus de illis dixit. Itaque hoc deſiderium, quod ſuſpicabar, vocaui pruritum aurium C. V. Sed nunc tandem intelligo non hoc C. V. deſideraſſe, ſcilicet habere illum magiſtrum, quem docere poteſt, vel ipſo Sadeele teſte: ſed quia ſciebat, quanta eſſet eius ſagacitas in venandis captiunculis & tendiculis, & quàm ingenioſus ſophiſta (ſi ingenioſus dici poteſt, quem Græci vocant εὐφυᾶ, *qui eſt ad captiones tantùm & cauillationes promptus & paratus) experiri voluit, quomodo in libris meis infirmaret aut eluderet, quæ fortaſsè C. V. firma eſſe videbantur, præſertim cùm videret eiſdem locis ſcripturæ, quibus Sadeel Eccleſiam Catholicam non eſſe viſibilem probare voluit, contrà probare me, viſibilem eſſe. Illud prætereà, quod ait iſte plaſtographus* affirmare me, facillimũ eſſe de fidei capitibus, deque noſtra cum Pontificiis controuerſia, etiam abſq; Theologię ſcientia iudicare, ac pro-

ferre locum ex Euangelio, vbi Chriſtus admonet, vt per noſipſos lites ſubortas dirimamus, potiùs quàm expectemus, dum ſummo iure nobiſcum agatur, vnde, *ait*, me colligere, facilè nos rerum humanarum exemplis edoctos poſſe de hiſce controuerſiis ad fidem pertinentibus iudicium facere, *commentum Sadeelis eſt; nunquàm hoc ſomniaui: nec vllus, niſi Sadeel hoc à me, hoc loco affirmari, ſuſpicari vnquàm, vel dicam potiùs fingere potuiſſet. Martini Lutheri, cuius diſcipulus eſt Sadeel, fuit hæc ſententia, in reſolutionibus articulorum, faciles eſſe ſcripturas, & proprio ſpiritu interpretandas eſſe. Si abſque Theologiæ ſcientia de capitibus fidei, & de controuerſia Lutheranorum cum Pontificiis iudicari poteſt, vt à me affirmari Sadeel affirmat, quid igitur olim tot Conciliis, aut quid hoc noſtro ſæculo, non ita pridem Concilio Tridentino trecentorum ferè Epiſcoporum ad iudicandum de capitibus fidei, & Lutheranorum cum Pontificiis controuerſia, opus fuiſſet? Quis infernus hanc ſententiam & interpretationem in Epiſtola mea, niſi Sadeel ructare potuiſſet? Scio & pro certo habeo, redarguit hîc malitiã Sadeelis conſcientia C. V. quæ nunquàm quòd ille finxit, me affirmare, olfecit. Illis ergò præſcriptionibus doctiſsimi auctoris, & antiquiſsimi Tertulliani, & tota illa actionis forma, à Iuris conſultis ad cauſſam antiquæ fidei tuendæ translata, illud vnum efficere volui, vt C. V. non pateretur eripi ſibi fidem Catholicam, quam per traditionem Eccleſiæ patres & maiores C. V. à principio Chriſtianitatis ſuæ acceperunt, & vſque ad mortem conſeruauerunt, memores præcepti beati Ioannis Euangeliſtæ, cùm ait; quod à principio audiſtis, in vobis permaneat; quia ſi in vobis permanſerit, quod audiſtis in initio, & vos in Filio & Patre manebitis. Et Apoſt. ad Galat. ſi quis vobis, inquit, euangelizauerit, præter id, quod accepiſtis, anathema ſit. An dubitare poteſt Sadeel quin euangelizet ipſe præter id, quod Patres & maiores C. V. acceperunt? ac proinde anathema ſit cum Martino Luthero? Ad perſeuerandum igitur in doctrina Eccleſiæ Catholicæ, quæ ante Martinum Lutherum in tota*

Germa-

Germania prædicabatur, ſicut in omnibus Eccleſiis, quæ per cunctum orbem diſperſæ ſunt, non opus erat C.V. ſtudio aut ſcientia Theologiæ, qua carere eam falsò ſuſpicabar. Ad redarguendum verò & conuincendum Sadeelem, ſatis eſſe putabam, ſi præſcriptiones Tertulliani à ratione naturali dictatas ei obiiceret. Neque me fefellit opinio: partem enim earum diſſimulat, quia eludere non potuit: partem conatur refellere: ſed vtrum refellat, iudicium ſit C.V. nolo alium iudicem. Vna ex præſcriptionibus Tertulliani contra hæreſes erat, quòd ea diſciplina quæ haberet conſortium prædicationis, cum aliis antegreſſis hæreſibus iam damnatis, neceſſe ſit habere etiam cum eiſdem conſortium damnationis. Niſi longum eſſet, numerarem ſuperiores hæreſes in conciliis ab antiquis Patribus damnatas, & anathematizatas, cum quibus conſortium damnationis hæreſis Lutheri habet, quia habet conſortium prædicationis. Petat C.V. Catalogum earum ex quarta tabula Lindani, cuiuſmodi fuerunt hæreſis Ioannis VVicleff, & poſtea Ioannis Huſſ, in Germania in Concilio Conſtantienſi damnatæ, quas Martinus Lutherus renouauit. Item hæreſis Aërij, temporibus ſancti Epiphanij, qui eam confutat, damnata. Is enim tradebat presbyteros ab Epiſcopis non differre: nõ eſſe precandum pro mortuis, nihil enim eos noſtris precibus adiuuari, item non eſſe ieiunium ex præcepto ſuſcipiendum, ſed liberè. Nullum hîc anfractum aut diuerticulum potuit Sadeel Aërianus reperire: Non enim pudere debet illius nomen ferre, cuius dogma non pudet ſuſtinere, ſiquidem hic Epiſcopos presbyteris exæquat, vt alter Aërius. Sic beatus Athanaſius ad Adelphium ſcripſit, de quibuſdam hæreticis Arianis, quos dicit imitari κακόνοιαν Valentini, οι
Marcionis & Manichæi. Ex quibus hi, inquit, id eſt, Manichæi pro veritate δόκησιν, id eſt, fictionem introduxerunt: Illi verò diuidentes, quòd diuidi non poteſt, verbum carnem eſſe factum, & habitaſſe in nobis, negauerunt. Deinde ſubiungit, cur igitur, cùm ita ſentiant, non eorundem nominum hæredes fiunt? par enim eſt, vt quorum prauam opinionem ſuſceperunt, eorum quoque habeant nomi-

Præſcriptio Tertulliani. quæ heresim Lutheri iam olim ante Lutherum damnatã eſſe conuincit.

na,

na, vt iam deinceps Valentiniani, Marcioniſtæ, & Manichæi appellentur. Sic ego deinceps Sadeelem Aërianum appellabo hac Magni Athanaſij auctoritate & imitatione fretus, & præmunitus, imò & Manichæum vocabo; quia vt Manichæus veram carnem Chriſti negabat, & Chriſtum hominem ficta ſpecie apparuiſſe, dicebat: Sic Sadeel (vt paulò pòst docebo) dum Eccleſiam Catholicam non eſſe viſibilem *contendit, Chriſtum verè in carne apparuiſſe, neceſſitate connexi negat. Miratus ſum valdè malam mentem Sadeelis, omni timore Dei vacuam, qui perſonam iudicis Dei C. V. imponit, & quod ille audet, & agit, hoc per rhetoricam proſopopæiam, id eſt, per fictionem perſonæ C. V. tribuit. Ille enim eſt, qui contra præceptum diuinum, & Pauli vocem, alienum ſeruum, qui Domino ſuo ſtat aut cadit, iudicat: Ille eſt, qui fremit in Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & Cardinales & Pontifices Romanos, & in eos ſtylum acuit; ille eſt, qui cum ſuis ſodalibus Antonianas ſtylo ſuo rabioſè conſcribit, & neſcio an concionetur, aut aliis ſimiles conciones dictet; de C. V. nihil tale vnquàm auditum eſt. Sæpe audiui clementiam & humanitatem C. V. laudari, & à populis ſuis valdè diligi, quod eſt argumentum & teſtimonium clariſſimum optimi Principis & domini. Ille ergò eſt, cui viſum eſt ſcelerate & impiè in perſona C. V. dicere; ſerue nequam de ore tuo te iudico; ille inquam, hoc dicit, non C. V. Sed percontetur eum C. V. quando & in qua regione Chriſtianorum non fuerunt ſemper ab initio eorum fidei, Epiſcopi à presbyteris diſtincti: Seuerianos enim ſiue Monophyſitas ſcribit Nicephorus vocatos fuiſſe Acephalos, quòd ſoli inter Chriſtianos & hæreticos, non haberent Epiſcopos capita Eccleſiarum. Illis ſunt ſimiles Confeſſioniſtæ. Dixi aliàs ſapientiores fuiſſe in hac parte Donatiſtas, quos beatus Auguſtinus teſtatur ſtuduiſſe diligenter, vt Epiſcopos retinerent. Percontetur igitur C. V. Sadeelem nouitatis ſuæ defenſorem, quo tempore, quo Pontifice, quo anno, quo imperatore, egreſſa eſt Eccleſia à finibus ſuis, id eſt, de ſcripturis ſacris. Quis primus Rom. Pont. Eccleſiam non ſcripturæ ſacræ terminis, ſed humanarum traditionum, ac ſuæ cupiditatis finibus deſcripſit?*

Sadeel Aërianus tanquam hæres nominis Aërij hæretici.

Quomodo Sadeel Manichæus ſit, dū negat Eccleſiam Catholicam viſibilem eſſe.

pſit? quando noua nomina Pontificum, Archiepiſcoporum, primatum, Cardinalium (qui ſunt Pontificis adiutores, quorum ſenatum beatus Cyprianus frequenter, cùm ad Pontificem ſcribit, collegium ſacerdotum vocare ſolet) quando inquam, noua horum nomina, & res planè nouas & noua commenta inuexit? Ipſa reſponſio coarguet & conuincet totam Sadeelis declamationem, ex ſcelerato & impio animo eius, & ex odio, inuidia atque rabie proficiſci. Nos enim quo tempore, quo imperatore, quo anno, quibus adminiſtris, quo auctore, & quibus fautoribus, & qua occaſione Eccleſiæ Germaniæ, quæ benè vſque ad illud tempus Lutheri, ſicut Apoſtolus de Galatis dixit, concurrerat, de finibus ſuis, id eſt, de ſcripturis ſanctis egreſſa eſt, dicere poſſumus, & infiniti ex Germania teſtes eſſe poſſunt, imò ipſi auctores fidei & confeſſionis Lutheranæ, annum, vt dixi, quo nata eſt, appoſuerunt. Verum Sadeel veterem illam ac rancidam *vt vocat,* nouitatis accuſationem negligendam eſſe cenſet, & nouam reſponſionem, *ait,* non deſiderare, quia, *inquit,* plùs millies à noſtris reſponſum eſt: *Quid? ſi millies reſponſum eſt malè, & nunquàm ſemel benè: non refert quàm ſæpe, ſed quàm benè. Hoc debebat probare Sadeel ſi poterat, benè ſcilicet vel ſemel tantùm reſponſum eſſe, (vt diceret, ſicut ille cæcus in Euangelio Ioannis: dixi vobis iam, & audiſtis, quid iterùm vultis audire) ſed quia non potuit, dicit non eſſe id tempus conſiderandum, quo fidei confeſſio exhibetur. Dicam cum Apoſtolo, eadem vobis ſcribere mihi quidem non eſt pigrum: vobis autē illuſtriſſime Princeps, neceſſarium. Scribit beatus Athanaſius in eos, qui Arimini in Italia, & Seleuciæ in Oriente Arianam confeſſionem exhibuerunt, poſitis conſule, & menſe & die: quòd ſi ſecundum ipſos ab iſtis conſulibus principium confeſſio eorum accepit; quid facient Patres & beati Martyres: aut quid facient illi, qui ab eis in Chriſtiana religione inſtituti ſunt, & ante conſules iſtos dormierunt? quomodo illos excitabunt, vt quod didicerant, obliteretur? & quod ipſi ſcribendo inuenerunt in eos inſerant? Deinde ſubiungit: Adeóne craſſi ſunt, vt nihil fingere queant, niſi cauilla-*

Vnde manent contumeliæ Sadeelis, tam petulanter in Pontificem iactatæ.

uillationes eaſq́, indecoras, & incredibiles, & ſtatim de proximo argumentis reſutabiles? Huiuſmodi ſunt Sadeelis cauillationes. Ad conuitium verò impietatis & blaſphemiæ plenum, quod in Pontificem Romanum iacit, quòd honorem & cultum ſoli Deo debitum, & ipſam gloriam Chriſti propriã, non dubitârit ad ſe transferre, *reſpondeo, quod Propheta Eſaias ait:* μωρὸς μωρὰ λαλήσει, *id eſt, fatuus fatua loquetur. Si honorem & cultum ſoli Deo debitum & gloriam Chriſti propriam non dubitat ad ſe transferre, ergo facit ſe Deum, & Chriſtum eius filium. Et omnes Eccleſiæ per vniuerſum orbem, qui eum honorant & colunt,* ἀνθρωπολάτραι, *ſunt. Periit igitur regnum Chriſti in terris: amiſſa eſt hæreditas Chriſti Dauid promiſſa; fruſtrata eſt promiſſio; aut in ſola parte Germaniæ, & in ſchiſmaticis Eccleſiis conſeruata eſt. Sit Sadeeli optio eligendi, vtrum velit: hûc euaſit impietas & blaſphemia Sadeelis. iudicet C. V. de eo, qui magis impios facit omnes per cunctum orbem Catholicos, quàm fuit Neſtorius anthropolatra; magis enim impium eſt, vt qui eſt homo terrenus & mortalis ſicut nos, faciat ſe Deum, & Chriſtum, vt talis per cunctum orbem colatur & honoretur, quàm diuidere Chriſtum in duas perſonas, id eſt, in duos filios, Dei & hominis, quod Neſtorius faciebat. Excogitet Sadeel cauillationem, qua hoc* ἄτοπον *&* ἀδύνατον, *in quod compulſus eſt, effugiat. Sed redeo ad nouitatem fidei veſtræ.*

Conuitium Sadeelis in Pontificẽ, quod ipſum Sadeelem in abſurdum & impoſsibile compellit.

CAPVT SECVNDVM.

VIDEAMVS *enim quomodo probat Sadeel non eſſe conſiderandum tempus, quo fidei confeſſio exhibetur,* quandoquidem, *inquit*, Petrus iubet nos, ſemper eſſe paratos ad edendum fidei ac ſpei noſtræ profeſſionem. *Hoc dixit Sadeel, quaſi eſſet idem paratos eſſe ad edendam nouam fidei profeſſionem, & paratos eſſe, ad reddendam, ſi opus ſit, fidei veteris, & ab initio traditæ rationem. quo, quid ſtultiùs cogitari poteſt? Quòd ſi non eſt idem, iudicet C. V. an ſit hæc cauillatio ex illis, quas paulò antè* dixit

dixit beatus Athanaſius indecoras, incredibiles, & facilè refutabiles. Non dixit Petrus, parati ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem de ea, quæ à vobis editur, noua fides: ſed de ea, quæ in vobis eſt, ſpe & fide: de ea, quam accepiſtis, non quam reperiſtis: de ea quæ tradita ab Eccleſia, non quæ à vobis inuenta: alioqui quomodo iuberet beatus Ioannes, vt quod ab initio audiuimus, hoc permaneat in nobis? quomodo Paulus diceret, ſi quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepiſtis, anathema ſit? quomodo diceret Spiritus ſanctus p Salomonem, ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerũt patres tui? Patres noſtri fuerunt Apoſtoli; nõ poſuiſſe ſanctos Apoſtolos terminos Confeſſionis Auguſtanæ, ipſi auctores teſtes ſunt, qui annum appoſuerunt. Si liceret edere nouam profeſſionem fidei, quomodo Apoſtolus Timotheo diceret, formam habe ſanorum verborum, quæ ex me audiſti, in fide & dilectione in Chriſto Ieſu, bonum depoſitum cuſtodi; propter fures, inqt Vincentius Lyrinenſis, propter inimicos. Quid eſt depoſitum? id eſt, quod tibi creditum eſt, non quod à te inuentũ: quod accepiſti, non quod excogitaſti: non ingenij, ſed doctrinæ: non vſurpationis, ſed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolatam, in qua non auctor ſed cuſtos eſſe debes. Hactenus Lyrinenſis. Si non eſſet laus fidei antiquitas, & nouitas ignominia, non ſic laudaſſet Apoſtolus fidem Timothei, vt gaudio, inquit, implear recordationem accipiens eius fidei, quæ in te eſt, nõ ficta, quæ & habitauit primùm in auia tua Loide, & matre tua Eunice. Certus ſum autẽ, quod & in te. Hanc laudem amiſit ea pars Germaniæ, cuius fides Auguſtæ edita & nata, non fuit in Patribus, nec in auis aut proauis, quia omnes fecit neophytos Martinus Lutherus, quoſcunque parturiuit. Non fuiſſet Timothei gloria, quod fides habitaſſet in Eunice matre & Loide auia, niſi in Timotheo etiã habitaſſet; idcirco addidit Apoſtolus: Certus ſum autem, quod & in te. Amiſit igitur hanc gloriam C. V. quæ certè ingens erat, habitaſſe fidem Eccleſiæ Catholicæ à ſanctis Apoſtolis per vniuerſum orbem, prædicatæ, in auis, proauis, atauis, & in cæteris maioribus longa ſerie vſque ad primum Chriſtianum generis

Quàm perperã locum Epiſtolæ beati Petri Sadeel intellexerit, vt nouitatem fidei Lutheranorũ defenderet.

Quomodo Martinus Lutherus quoſcunquè in Germania parturiuit, neophytos fecit.

Quòd fides Eccleſiæ Catholicæ antiquiſsima eſt in familia clariſſimi generis Lãd Grauiorum.

veſtri clariſsimi replicatis. Sed rurſus ingens Dei beneficium eſt, quod ſeruat adhuc C. V. & expectat pro ſua infinita patientia, quam ſcriptura vocat μακροθυμίαν, vt poſsit, modò velit, quod omnes ſperant, recuperare hanc gloriam, & quod ſummum bonum eſt, reportare, ſicut beatus Petrus ait, finem fidei ſalutem animæ. Finem fidei dico, qualis habitauit in maioribus ſuis, & cum eis ſempiterna gloria frui. Huc pertinet Apoſtolica doctrina & conſtitutio, quæ lib. 8. ca. 41. ait, & agat Epiſcopus gratias pro eis, dicens conſerua Domine populum tuum, & benedic hæreditati tuæ; & paulo pòſt: eisq́ concede, vt bonum certamen certent, curſum conſument, fidem ſeruent ſine mutatione & extra querelam ac crimē, per Dominum noſtrum, &c. Hoc ipſum Apoſtolus Coloſſenſibus præcipiebat, cùm ait, ſtabiles & immobiles ab ſpe Euangelij, quod audiſtis, quod prædicatum eſt in vniuerſa creatura, quæ ſub cœlo eſt. Rurſus ſi liceret vnquàm nouam fidei profeſsionem edere, vt Sadeel vult, quomodo diceret idem Apoſtolus Paulus in Epiſt. ad Philipp. veruntamen ad quod præuenimus, vt idem ſapiamus, in eadem regula permaneamus. In iis credendū & ſeruādis iubet perſeuerare, ad quæ priùs venimus: hoc enim ſignificat ἐφθάσαμεν. Iubet enim Apoſtolus; hoc loco idem, quod Ioannes, quod antea dixi, vt quod ab initio audiuimus, hoc in nobis permaneat. In eadem Epiſt. paulò pòſt explicat, quæ ſint iſta, ad quæ priùs Philippenſes venerant. Et in quorum regula eadem ſine mutatione vlla permanere iubet, quæ & didiciſtis, inquit, & accepiſtis, & audiſtis, & vidiſtis, in me, hæc agite, & Deus pacis erit vobiſcum. Hoc ipſum alij Apoſtoli monebant eos, quos eodem ſpiritu docebant, atque ita quæ didicerunt, & acceperunt, & audierunt, & viderunt in ipſis Apoſtolis ij quibus prædicatum eſt Euangelium, hæc Eccleſiæ tradita ſunt, & ad nos tranſmiſſa, & à nobis accepta. Sic factum eſt, vt vna & eadem Apoſtolica doctrina & fides ſit in Eccleſia Catholica per cunctum orbem diffuſa. Probat hoc vna omnium Eccleſiarum, quæ partes ſunt Eccleſiæ Catholicæ, communio: nos enim omnibus Eccleſiis per vniuerſum orbem communicamus; Eccleſiæ confeſsioniſtarum nullis Catholico-

tholicorum Eccleſiis communicant, per vniuerſum orbem. Experiatur Sadeel, ſi negat, exeat ex Germania, & dicat ſe eſſe qui eſt, id eſt, Lutheranum, & tunc intelliget de propagatione & proceſſu ſuæ ſectæ per vniuerſum orbem terrarum, vt gloriatur, non in Domino, ſed in patre ſuo diabolo. Hactenus de loco Epiſtolæ beati Petri, quem Sadeel non intelligens quid diceret, ad defendendum nouitatem fidei Confeſſioniſtarum, protulit. Idem accidit ei, in loco Tertulliani ex libro de velandis virginibus: quia enim ſenſit, per Tertulliani præſcriptionem, nouitatem ſuæ Confeſſionis de hæreſi conuictam eſſe, producit eiuſdem Tertulliani locum, quem non magis intellexit, quàm locum Epiſtolæ Petri. Hæreſes, inquit Tertullianus, non tàm nouitas, quàm veritas reuincit. Recitabo ſuperiora & inferiora partim à Sadeele non intellecta, partim diſſimulata. an ita ſit, iudicium erit C.V. vtroque noſtrûm libente. Propoſitum erat Tertulliano ſuadere, vt virgines in Eccleſia non eſſent aperto capite, & pertinere etiam ad eas, quod Apoſtolus Paulus in Epiſt. ad Corinth. præcepiſſet, vt mulieres velato capite orarent: Quia verò erant, qui veterem in aliquibus Eccleſiis, non velandi virgines conſuetudinem obiiciebant, contra conſuetudinem nouam velandi in aliis Eccleſiis Aphricanis, ait Tertullianus veritati nemo præſcribere poteſt, non ſpatium temporum, non patrocinia perſonarum, non priuilegium regionum, ex his enim ferè conſuetudo initium ab aliqua ignorantia, vel ſimplicitate ſortita in vſum per ſucceſſionem corroboratur, & ita aduerſus veritatem vindicatur. Sed Dominus noſter Chriſtus, veritatem ſe non conſuetudinem cognominauit; ſi ſemper Chriſtus, & prior omnibus æquè veritas ſempiterna, & antiqua res, viderint, quibus nouum videtur, quod ſibi vetus eſt. Hæreſes non tàm nouitas quàm veritas reuincit, quodcunque aduerſus veritatem ſapit, hoc erit hæreſis, etiam vetus conſuetudo. Hactenus Tertullianus. Hic locus Tertulliani, eodem modo hæreſin Lutheri reuincit, ſicut præſcriptiones eius reuincunt, ſic enim dixit in præſcriptionibus contra hæreticos. Poſterior noſtra res non eſt, imò omnibus prior, hoc eſt teſtimonium veritatis

Locus Tertulliani à Sadeele obiectus, & in eum retortus, & hæreſim Lutheri reuincens.

vbique occupantis principatum. Hic dicit ſimiliter, ſi ſemper Chriſtus, & prior omnibus æquè veritas ſempiterna, & antiqua res; ergo velandas eſſe virgines vna cũ mulieribus, cùm orarent, veritas erat, & antiqua res; quia priùs prædicata & ab Apoſtol. præſcripta, & iuſſa in Epiſt. ad Cor. Nec intereſt, quòd conſuetudo non velandi, in aliquibus Eccleſiis antiqua erat: hæreſes enim inquit, non tàm nouitas quàm veritas reuincit. Sic dicendum eſt, ſecundum hanc Tertulliani præſcriptionem: res noſtra prior eſt, ac proinde veritas eſt, veritas enim priùs prædicata eſt quàm falſitas. Si igitur vera eſt noua confeſſio fidei proteſtantium, neceſſe eſt, vt ante noſtram fuerit. Oſtendat hoc Sadeel, qui contra Tertulliani præſcriptionem tàm obtusè cauillatur. Veriſſimum eſt, quod dicit Tertullianus, hæreſes non tàm nouitas quàm veritas reuincit: quia etſi nouitas reuincit, magis tamen veritas. Quare hoc? quia poteſt fieri, vt conſuetudo hæreſis ſit non noua, ſed vetus (vt erat illa vetus conſuetudo non velandi in aliquibus Eccleſiis Africanis contra ſcripturam Pauli,) & tunc non nouitas reuincit hæreſin, ſiquidem hæreſis vetus eſt, ſed veritas: quia ſcilicet poſterior eſt hæreſis quàm veritas. Aut ſi non eſt poſterior, ſequitur, vt priùs falſitas fuerit prædicata quàm veritas. Sed videamus quod idem Tertullianus in eodem loco ſubiunxit, quod clarius adhuc hæreſin nouæ confeſſionis condemnat. Cæterum, inquit, ſuo vitio quis quid ignorat: quod autem ignoratur, fuit tàm requirendum, quàm recipiendum quod agnoſcitur. Si conſuetudo illa velandi virgines ignorabatur, vtrum eſſet ſecundum ſcripturam, ſicut hoc requirendum erat, ait Tertullianus, ita recipiendum erat, quod non ignorabatur, ſed potius ſciebatur, eſſe ſcilicet velandas inter orandum in Eccleſia, quia Apoſtolus præceperat. Deinde ſubiungit; regula quidem fidei vna omninò eſt, ſola immobilis, & irreformabilis, credendi ſcilicet vnum Deum, & quæ in Symbolo ſequuntur, vſque ad carnis reſurrectionem & vitam æternam. Sequitur deinde hac lege fidei manente, cætera iam diſciplinæ & conuerſationis admittunt nouitatem correctionis, operante ſcilicet, & proficiente vſque ad fi-

ad finem gratia Dei. Nihil ergò in fide nouari vult Tertullianus cuiuſmodi eſt, quod in ſcriptura continetur de virginibus, vt velato capite orent: Fides enim auctore Tertulliano vna, irreformabilis eſt, & immobilis. Non igitur licuit Luthero, mouere illam & reformare. Cætera quæ non ſunt fidei, id eſt, nec in ſcripturis, nec in Apoſtolicis traditionibus, quas Eccleſia Catholica per prædicationem Apoſtolorum, licet ſine ſcripto accepit, corrigi poſſunt & reformari, operante ſcilicet, vt ait Tertullianus, & proficiente vſque in finem gratia Dei. Sic ſunt nuper in Concilio Tridentino, multa quæ ad fidem non pertinebant correcta & reformata. Hactenus de loco Tertulliani à Sadeele contra præſcriptiones eiuſdem, ad defendendam nouitatem hæreſis ſuæ obiecto, iudicet C. V. an eum intellexerit Sadeel, qui niſi eſſet, ſicut Apoſtolus ait, ſubuerſus & proprio iudicio condemnatus, magis laboraret in eruendo vero ſenſu, eorum quæ legit, quàm in venandis cauillationibus ad eludendum, quæ eum & ſectam eius reuincunt. Hunc locum Tertulliani mutilatè recitauit Sadeel, vt mos eſt hæreticorum, qui obiicit mihi, quòd decurtatam hanc ſententiam decies & eò ampliùs, nempe vt paginam implerem, decantatam repetierim: Quid autem & quod iuſtum eſt à vobis ipſis non iudicatis? *Miror tàm obtuſum eſſe Sadeelem, vt non intelligat integram & abſolutam eſſe hanc ſententiam, nihilq́ ei deeſſe ad monendum eum qui iudicat, vt rectè iudicet. Sic etiam hanc ſententiam citauit Clemens Romanus lib. 2. de conſtitut. Apoſt. cap. trigeſimo ſeptimo. Sic enim ait: Epiſcopum tamen oportet rectè iudicare, ſicut ſcriptum eſt: iuſtum iudicium iudicate, & aliàs. quid verò ex vobis ipſis, quod iuſtum eſt, non iudicatis? ſi iuſtè C. V. non patitur, vt quis limites ſuos commoueat, ſiluas ſuas cedat, cur patiatur terminos antiquos, quos patres noſtri, id eſt, ſancti Apoſtoli poſuerunt, tranſiri? Salomon ait in Prouerb. cap. 26. ſicut qui tenet caudam canis, ſic qui præeſt alieno iudicio: Alienum iudicium vocat iudicium iniquum, quia non eſt Dei, ſed diaboli; ſicut ergò euenire ſolet ei, qui caudam canis tenet; ab eo enim morde-*

mordetur, quem tenet. Sic qui, quod iuſtum eſt, non iudicat, ſuo ſe iudicio, quod facit, condemnat; Et Dominus, in qua, inquit, menſura mẽſi fueritis, remetietur vobis: qui enim iniquum iudicium in alium pronunciat, ait Apoſt. conſt. lib. 2. Clement. cap. 42. in ſeipſum pronunciat; & Dominus in Euangelium, quo iudicio iudicatis, iudicabimini. Idcircò Dominus in Euangelio Lucæ ait: quid, quod iuſtum eſt ex vobis ipſis non iudicatis, id eſt, ex iudicio quod vobis ſubeundum eſt. Reprehendit Sadeel, quòd decies, & eò ampliùs hanc ſententiam vt paginam implerem, repetierim. miror cùm hanc ſententiam ibidem dicat me rhetoricè dilataſſe, cur non etiam dixit aut putauit, eandem ſententiam me rhetoricè repetiſſe? Sed quid mirum, Illuſtriſſime Princeps, ſi decies repetita ſententia grauis & moleſta fuit Sadeeli, qui ne ſemel quidem niſi nauſeans audiſſet.

CAPVT TERTIVM.

AIT præterea Sadeel nos verbis tantùm defendere antiquitatẽ, qui veræ antiquitatis diuitias, hoc eſt, Apoſtolicę doctrinę & diſciplinæ puritatem effudimus. *Roget C. V. Sadeelem, vt proferat tempus, quãdo cœpimus effundere, aut quando aliam doctrinam fidei habuimus, præter eam, quam nunc habemus. Si enim effudimus veram doctrinam Apoſtolicam, neceſſe eſt, vt aliquando eam, quam effudimus, habuerimus, vel ipſo Sadeele teſte. ipſe enim ait, nos effudiſſe diuitias veræ antiquitatis, ſicut ille ærarium. Hærebit hîc Sadeel, & vel nihil reſpõdebit, vel ad aliquam cauillationem confugiet, ex illis quas Athanaſius dixit eſſe hæreticis familiares. Nos quod ab initio audiuimus in nobis permanet, ſicut beatus Ioannes præcipit, & idipſum in Germania permanſerat, vſq; ad aduentum Martini Lutheri, cùm Confeſſioniſtæ omnes, qui & nomen & fidem nouam ab eo acceperunt, quod antea ab initio acceperant, & perpetuò conſeruauerant, effuderunt. Gracchum & ærarium Gracchi in Confeſſioniſtis delineauit Sadeel: ipſi enim effuderunt antiquas diuitias Apoſtolicæ fidei & doctrinæ Auguſtæ,*

anno

anno 1530. ineunte Martino Luthero Germanicum apoſtolatum, & cum debuiſſent eſſe ſicut Apoſt. conſt. præcipit, boni trapezitæ, id eſt, periti argentarij, maluerunt eſſe mali: vt enim illi nummos adulterinos ſegregant, probos autem ſibi adiungunt, ſic contra mali trapezitæ ſiue menſarij, adulterinos nummos ſibi adiungunt, & probos reiiciunt. Hoc fecerunt Confeſſioniſtæ, qui reiecta Apoſtolica fide & doctrina, tanquàm moneta ſigillo Eccleſiaſticæ traditionis ſignata, fidem à Luthero traditam, tanquàm nummum adulterinum receperunt. Illud verò quod aulicus monachus (*ſic enim me appellat Sadeel*) obiecit, in ſola Germania eſſe, qui doctrinam Euangelicam profiteantur, nec illi quidem ſatis inter ſe conſentientes; *ſic refellit*, quòd per ſtrepitum aulæ Pontificis, in qua, *vt iſte fingit*, Romę verſor, non licuerit mihi audire, quę paſſim circumferuntur de propagatione & proceſſu euangelicæ doctrinæ, id eſt, Lutheranæ, per vniuerſum orbem terrarum; idque tanto conſenſu, vt vbicunque ſunt Eccleſię Lutheranæ, Pontificium primatũ, vno ore, eiſdem animis, verbis ac ſcriptis damnent, reiiciant, refellant, deteſtentur, denique perhorreſcant. *Hactenus Sadeel. Iudicet C.V. ſitne hæc reſponſio ad id, quod ego obieci apta, an cauillatio indecora & fatua, & αὐτόθεν εὐέλεγκτο, id eſt, quæ à ſeipſa facilè refutatur? Vt autem hoc appareat, & ita eſſe, vt dico, perſpiciatur, ſatis eſt recitare iterùm, quæ ego in Epiſt. ad C.V. ſcripſi. Deinde, aiebam, ſi Euangelium, ſicut Dominus in Euangelio Matth. dixit, prædicandum eſt in vniuerſo orbe in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc veniet conſummatio; & iam nos omnes, in quos fines ſæculorum, ſicut Apoſtolus ait, deuenerunt, audimus, legimus, videmus Euangelium quod nobis prædicatum eſt, vbique prædicari; Euangelium verò Lutheri tantùm abeſt, vt vbique prædicetur, vt finibus Germaniæ vix exceſſerit, imò nec eam totam occupauerit. An non eſt hoc ſignum euidens & luce clarius, doctrinam ſectæ Lutheranæ non eſſe Euangelium, vt ipſi Lutherani falsò vocant? Si enim Euangelica eſt, quomodò ab*

Quomodo Sadeel in Graccho, qui ærarium effudit, Germaniã delineauit, quæ fidem veterem proiecit.

Quomodo Cõfeſsioniſtæ mali trapezitæ fuerunt.

Quàm falſum ſit quod Sadeel iactat de propagatione noui Euãgelij.

omnibus Eccleſiis cuncti orbis, vbi euangelizatum eſt, anathematizatur? Hæc ego in Epiſt. adiungam, poſtea reliqua, ſi priùs interrogauero, quid hic reſpondeat Sadeel ad locum Euangelij, in quo Dominus dixit, prædicandum eſſe Euangelium in vniuerſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc venire conſummationē? De quo Euangelio loquebatur Dominus, cùm hoc dixit? Sanè quidem neceſſe eſt, reſpondere de vero Euangelio, quod ab ipſo Domino, & ſanctis Apoſtolis eius, poſt Dominum cœpit prædicari. Erátne hoc Euangelium Lutheri? minimè dicet Sadeel, niſi inſanire velit, & ſenſu communi carere. ipſi enim Confeſsioniſtæ teſtes eſſe poſſunt, quo anno edita fuerit eorum Confeſsio, & deſitum eſſe prædicari Euangelium, quod ab initio prædicatum ſemper fuerat. Quòd ſi Euangelium Lutheri verum eſt, ergo illud eſt prædicandum in vniuerſo orbe, & de illo Chriſtus loquebatur. Debuit igitur illud priùs à Domino, & ab Apoſtolis poſt eum prædicari, quia veritas vbiq; antecedit, vt ad lineam præſcriptionis Tertulliani reuertamur, quæ Euangelium Lutheri, cum patrono & miniſtro eius Sadeele iugulat. Deinde interrogabam, ſi doctrina ſectæ Lutheranæ euangelica eſt, quomodo ab omnibus Eccleſiis cuncti orbis anathematizatur? Hic Sadeel craſsiſsimam cauillationem reperit, quia aliud non potuit. Ait paſſim circumferri de propagatione & proceſſu Lutheranæ, id eſt, Euangelicæ doctrinæ, tanto conſenſu, vt vbicunque, *inquit*, ſunt noſtræ Eccleſiæ, Pontificium primatum vno ore, eiſdem animis, verbis ac ſcriptis damnent, reiiciant, refellant, deteſtentur, denique perhorreſcant. *Ignorat miſer Sadeel hoc etiam, quod ipſe hic cauillatur, à Domino prædictum eſſe ad præcauēdum: ſic enim de Antichriſto, & de Antichriſtis, qui iam, ſicut ait beatus Ioannes, exierūt, ſcriptum eſt: Tunc ſi quis vobis dixerit, ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere: ſurgent enim Pſeudochriſti & Pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt, etiam electi. De iſtis ſignis & prodigiis Apoſt. in Epiſt. ad Theſſal. 2. dixit: Cuius eſt aduentus ſecundum operationem*

Preſcriptio Tertulliani, quę nouitatē fidei Cōfeſsioniſtarum redarguit.

nem Satanæ in omni virtute, & ſignis & prodigiis mendacibus, & in omni ſeductione iniquitatis. Non enim vera miracula erunt, neque verè expellunt dæmones ex corporibus, ſicut in virtute veri Euangelij verè expelluntur, & non κατὰ δόκησιν. Subiungit deinde Euangelium: Si ergò dixerint vobis, ecce in deſerto eſt, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere: Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & apparet vſque ad Occidentem, ita erit & aduentus Filij hominis. Nunquàm hæretici, vbi nō dominantur, publicè doctrinam ſuam tradunt, ſed in cryptis, in ſpeluncis, in remotis & abditis, clàm. vt iam ex eorum ſeceſſu, & latendi ſtudio præiudicium de hæretica doctrina fieri poſſit & debeat. Cum Pontifex interrogauit Ieſum de diſcipulis, & de doctrina eius, reſpondit ei Ieſus: Ego palàm locutus ſum mundo, ego ſemper docui in ſynagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus ſum nihil. Hinc apud nos, & apud omnes Catholicos ſuſpecti ſunt, qui ſecretò de rebus Eccleſiaſticis docent, conati quidem ſunt Lutherani in Hiſpania, in Italia, in regno Neapolitano, & in aliis locis & prouinciis tradere doctrinam ſuam, vnde ſemper in nocturnis conuenticulis deprehenſi ſunt, & mox extincta hæreſis, & puniti auctores. De hæreticis dixit Eſaias 56. canes muti non valentes latrare, quia impius, ait Salom. Prouerb. 13. confunditur, & non habet fiduciam loquendi, vnde lupos occultos eos vocat Apoſt. doctr. lib. 6. Clem. cap. 16. Vbicunque, *inquit Sadeel,* ſunt noſtræ Eccleſiæ. *Ede nomina Eccleſiarum, apud nos enim & vbique terrarum, vbicunque Eccleſiæ ſunt Chriſtianorum, omnes Eccleſiæ dicatæ ſunt, aut Domino, aut Matri Domini Virgini Mariæ, aut alicui Sancto, aut ſanctis Angelis. ſi per vniuerſum orbem Eccleſiæ Confeſſioniſtarum ſunt, vt Sadeel affirmat, nominet Eccleſiam aliquam ex iſtis per vniuerſum orbem terrarum, vbi Catholici dominantur, dicat cui dicata eſt, vt eam inueniamus. Sed fingamus quod Sadeel vult, vt per vniuerſum orbem ſit diſſeminata hæreſis Lutheri; quæremus rurſus de illis, apud quos diſſeminata eſt, quod paulò antè de Germanis quærebam, quid ante Lutherum illis per*

Quomodo hæretici canes muti, & lupi occulti.

vniuerſum orbem, vbi propagata eſt, vt Sadeel dixit, Euangelica doctrina, priùs euangelizatum erat? Si verum Euãgelium, cur aliud præterquàm, quod euangelizatum erat, euangelizaſtis? ſi falſum, cuius hæretici Euangelium erat, Valentini, an Marcionis, an Manichæi, an aliorum? Videt C. V. verum eſſe, quod antea dicebat Athanaſius nihil hæreticos fingere poſſe, niſi cauillationes indecoras, incredibiles, & facilè refutabiles? Redeo ad illa, quæ in epiſt. ſcripſeram, quæ à Sadeele prætérita ſunt. Sic enim aiebam: Confirmat hoc Apoſt. cùm præcipit Corinth. vt mulieres in Eccleſiis non doceant, ſed taceant. Conformat autem orationem, quaſi aliqui contradicerent, qui non exiſtimarent decere, vt mulieres in Eccleſia ſilerent. arguens igitur eos, An à vobis, inquit, verbum Dei proceſſit, aut ad vos ſolos peruenit? vt perinde ſit hoc, ac ſi diceret, an vos eſtis primi magiſtri, & à vobis prædicatio Euangelij ad reliquos manauit? aut ad vos ſolos deuenit prædicatio, vt non oporteat, quod aliis Eccleſiis prædicatum eſt recipere & ſequi? Hæc eadem Pauli contra Corinthios illos, qui contradicebant, argumẽtatio doctrinam Lutheri redarguit, & falſam eſſe conuincit: ſiquidem Lutherus non fuit primus in Eccleſia prædicator Euangelij, nec in ſola Germania prædicatum erat Euangelium: Debuit igitur Lutherus prædicare, ſicut in aliis Eccleſiis cuncti orbis, ad quas prædicatio Euangelij deuenerat, prædicabatur. Hoc autem cùm non fecerit, ſequitur ſuum fuiſſe, & à ſe inuentum Euangelium, quod in Eccleſiis Germaniæ prædicauit. Si enim C. V. dicebam, aliquod genus indumenti in Germania videret, quod nuſquàm aliàs in vniuerſo orbe eſſe aut fuiſſe vnquàm audiret, an non certus eſſet, id indumenti genus in ſola Germania inuentum & excogitatum eſſe? Idem C. V. iudicare debet de Euangelio, quod Lutherus euangelizauit. Hoc autem vt adhuc certiùs & clariùs atque faciliùs C. V. perſpiciat, & ita eſſe iudicare poſſit, quod de Euangelio Lutheri in Germania tunc primùm edito dico, obteſtor eam per ſalutem animæ ſuæ, vt percurrat elenchum dogmatum Lutheri, quæ Apoſtolica doctrina, quam octo libris Clem. Rom. Petri ſucceſſor, & eiuſdem diſcipulus

ſcipulus

ſcipulus conſcripſit, propriis verbis & ſententiis condemnat, & noua ac peregrina, & à traditione Apoſt. aliena eſſe conuincit. Poſitus eſt hic elenchus in principio librorum Clemētis Rom. de conſt. Apoſt. poſt longam præfationem horum librorum. quāta enim ſit auctoritas, & quantus olim eorum vſus, & quàm frequens lectio, ex eadem præfatione intelliget. Non eſt audiendus miſer Sadeel, qui quia non poteſt elabi, nec alias latebras, aut cauillationes reperire, vno verbo negotium confectum eſſe putat, ſi hos libros neget. Idem faciunt in Dionyſio. Adhæc quæ ex Epiſtola mea ad C.V. recitaui, quia nihil penitùs Sadeel ad reſpondendum habuit, ſicuti nec ad ſuperiora, confugit ad cauillationem ſibi familiarem, ἀπρεπῆ, ἀπέθανον αὐτόθεν ἀνέλεγκτον, *cuiuſmodi ſunt cauillationes hæreticorum, ſemper enim hæretici fuerunt in defendendis ſuis dogmatibus inter ſe ſimiles. Cauillatio autem, ad quam confugit Sadeel, fuit illa, quam paulò antè dixi & refutaui,* quòd Euangelica doctrina Lutheri, per vniuerſum terrarum orbem propagata eſſet, & quidem, *aiebat*, tanto conſenſu, vt vbicunque Eccleſiæ ſuæ, *quas fingit*, eſſent, Pontificium primatum, de quo noſtra, *inquit*, hæc inſtituta eſt diſputatio, vno ore damnent, refellant, &c. *En Illuſtriſſime Princeps, aperuit Sadeel, quorſum ſpectet totus conatus eius, qui ex crudeli & impio pectore, interitum Pontificalis principatus, ac proinde Eccleſiæ interitum, ſuper eum à Deo ædificatæ anhelat, vt ille, qui ſe transfigurat in angelum lucis, poſſit dicere Sadeeli cum Deo pugnanti, quod Angelus dixit Iacob, cum quo luctatus fuerat tota nocte vſque ad auroram, Si contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines præualebis? Expreſſit Iacob, vt beatus Cyrillus interpretatur, in libro contra Neſtorium, in quinque tomos partito, quem vocat pentabiblon, expreſſit, inquam, imaginem hæreticorum, qui cum Deo pugnant, dum in tenebris ſunt, quouſque Dominus illuminet oculos cordis eorum, ſicut Apoſtolus ad Epheſ. ſcripſit. ſic facit Sadeel, donec Dominus in corde eius illuceſcat, ſicut idem Apoſt. in 2. ad Corinth. dixit. Audiuimus nuper, quod valdè credibile eſt, miſiſſe*

Quomodo Sadeel ex crudeli, & impio pectore interitū Pontificalis poteſtatis & dignitatis à Deo donatæ anhelat.

Imago hæreticorum expreſſa in Iacob pugnāte cum Deo nocte vſque ad auroram interprete Cyrillo.

nouos Euangeliſtas Confeſſionem Auguſtanam Conſtantinopolim ad Patriarcham, adductos ſcilicet in ſpem proſperi & fortunati ſucceſſus, quòd illic magiſtratus Chriſtiani non habent poteſtatem gladij, imò ſi quem auctoritate ſua capite plecterent, continuò in eos à Turca tanquàm in ſicarios animaduerteretur. Legerunt præterea iſti Confeſſioniſtæ plures Patriarchas Conſtantinopolitanos fuiſſe olim hæreticos, Macedonium, Acatium, Sergium, Pyrrum, Paulum, Petrum, Anaſtaſium; atque ita eum, qui hodie eſt, confidenter aggreſſi ſunt: Sed nõ ſuccedet, vt ſperabant, ſtatim enim vt Turca olfaciet, ad palum ibitur. odit enim vehementer in Chriſtianis mutationem fidei, & dicere ſolet Barbarus non barbarè, non poſſe fidelem eſſe homini, qui non ſit Deo. Auditum præterea eſt, approbaſſe ex parte Patriarcham Confeſſionem Auguſtanam ſibi oblatam; fortaſſis ex ea parte approbauit, quam Sadeel archieromachos iactat, quòd vbicunque ſint Eccleſiæ Confeſſioniſtarum, Pontificium primatum omnes vno ore deteſtentur. *Demus ita eſſe, quod neque ſcimus, neq; credimus, quid aliud eſt hoc, quàm gloriari de reditu Græcorum ad vomitum? quis ignorat dediſſe tandem memoria patrum noſtrorum, dextras Patriarcham Conſtantinopolitanum, cum reliquis Patriarchis Orientis, & cum Eccleſia Græcorum Pontifici Romano, præſente Imperatore, in Synodo Oecumenica Florentina; ibíque confeſſos eſſe principatum eius in omnes mundi Eccleſias? An auctoritas grauiſſima illius Synodi iſtam gloriationem Sadeelis vaniſſimam nõ coarguit ſtultitiæ & fatuitatis? Expectet pauliſper miſer Sadeel, donec incipiat prædicari doctrina noui Euãgelij, in Eccleſiis Græcorum, tollendas eſſe imagines, non eſſe pro mortuis precandum, non orandos eſſe ſanctos, Epiſcopos non eſſe maiores preſbyteris, non eſſe ex præcepto ieiunandum, nec eſſe habendum delectum ciborum; & alia, ne omnia enumerem, & glorietur tunc, vel potiùs lugeat.*

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

VENIO ad aliam cauillationem. obieceram crimen nouæ fidei ab hominibus nominatæ, teſtibus grauiſſimis Tertulliano & Magno Athanaſio, vt à Simone Simoniani, à Marcione Marcioniſtæ, ab Ario Ariani, ſimiliter à Luthero Lutherani. Reſpondeo ſimul ad id, quod ab ipſis Lutheranis rurſus in nos obiici ſolet, vt nos ſui ſimiles faciant, quòd apud nos ex religioſis, alij Franciſcani, alij Benedictini, alij alio nomine appellentur, & in Scholis alios Thomiſtas, alios Scotiſtas nuncupemus. Dixi religioſos, cuiuſcunque ordinis & nominis ſint, in fide & dogmatibus fidei, vnum atque idem dicere, eodem ſenſu, & eadem ſcientia eſſe, ſicut Apoſtolus præcipit; & non ſunt ſchiſmata, & ſi quis aliter ſentiret, non parceretur ei ab his, qui in fidem vniuſcuiuſque vigili cura inquirunt. In Scholis ſimiliter, qui ſe Thomiſtas, id eſt, ſectatores Thomæ profitentur, de nulla quæſtione, quæ ad fidem pertineat, ab iis, qui ſe Scotiſtas nominant, diſſentiunt, neque diſſentire eis vllo modo licet; ſed in aliis quibuſdam opinionibus, quæ ſalua & integra vnitate fidei diſceptantur. Deinde dixi, nihil tale de miniſtris Confeſſioniſtis dici poſſe, qui tot fides & confeſſiones profitentur, quot nomina ab hominibus acceperunt, vt Lutherani à Luthero, & eius tanquàm radicis filiæ Carolſtadiani, Zuingliani, Oſiandrini, Schuěckfeldiani; vtrum autem iſtæ ſectæ in fide diſcreparent, Principes & Comites Mansfeldenſes eſſe poſſe, qui vndecim ſectas Lutheranorum magnis libris editis, cōdemnauiſſent. De quibus autem diſſentirent, tàm grauia eſſe, vt ex Lutheranis Nicolaus Gallus in lib. Theſeon & Hypotypoſeon affirmaret de grauiſſimis & ſublimibus; (ſic enim loquitur) Chriſtianæ doctrinæ articulis Lutheranos inter ſe diſſentire. Hæc & alia in eandem ſententiam, quæ in Epiſtola ſcripſi, quia refellere non potuit Sadeel, ad familiare perfugium vaniſſimæ cauillationis ſe contulit, vocátque me impurum calumniatorem, *quòd ea obieci, quæ ipſe non refellendo, ſed ad manifeſtam cauillationem confugien-*

do

Lutheri hæreſis in multas ſectas partita, ſicut Acephalorum hereſis in XVI. ſectas diuiſa.

do ſatis manifeſtè confitetur. Addam verò hic, quod illic prætermiſi de tot ſectis Lutheri, quas dixi Principes & Comites Mansfeldenſes, magnis libris editis condemnauiſſe; idem enim quod Lutheranis, euenit Acephalis, qui in ſedecim ſectas diſſecti fuerunt, quas enumerat, nominat & diſtinguit Timotheus presbyter Conſtant. Confecta verò numeratione & deſcriptione earum, ſubiungit: Quis non condemnet eos, qui in tot partes diuiſi ſunt, & qui ſe viciſſim anathematizant, εἰ μὴ παντελῶς ἐστὶ φρενῶν ἔρημος, *id eſt, Niſi penitùs amens eſt, in his, inquit, impleta eſt ſcriptura, quæ ait: demerge illos in profundum & diuide linguas eorum. idem dicendum eſt de ſectis Lutheri, & idem in eas precandum. Hos Acephalos diu caruiſſe Epiſcopis auctor eſt Nicephorus Calliſtus, & inde dictos Acephalos, quales ſunt nunc Lutherani. Sciebat enim ſcriptor hiſtoriarum & nuncius vetuſtatis eſſe conſuetudinem omnium Eccleſiarum à ſanctis Apoſtolis traditam, vt Epiſcopi eſſent capita Eccleſiarum, vt qui eos non haberent, Acephali dicerentur, & eſſent; tametſi de Acephalis fortaſſe non ita eſt, habuiſſe enim Epiſcopos, teſtes ſunt Acephali Barſenuphitæ, ſic dicti à Barſenuphio Epiſcopo, à quibus alij Acephali diſſentiebant, quòd apud eos non haberetur Barſenuphius canonicè ordinatus. Alij item Acephali dicti ſunt Eſaianiſtæ ab Eſaia Epiſcopo, quem aiebant ordinatum eſſe ab Euſebio Pamphili, qui Seuerum presbyterum ordinauerat. Alij verò Acephali Eſaiæ ordinationem caſſam & irritam eſſe dicebant, & illum vocabant* νεκροχειροτόνητον. *Sapientiores quidem illi fuerunt, qui Epiſcopos, licet hæreticos & capita mortua, habere maluerunt, quàm eis carere. idem fecerunt Donatiſtæ, portentum enim illis videbatur corpus ſine capite, vnde veriùs fortaſſis eſt, dictos eſſe Acephalos, quod cùm vnam naturam in Chriſto, poſt vnionem ponerent, vnde Monophyſitæ vocati ſunt, Deũ Chriſti caput, & caput noſtræ ſalutis, quod eſt humanitas Chriſti tollebant, facti hæretici* θεοπαχῖται. *Illud præterea obſeruandum eſt hic, Illuſtriſſime Princeps, quòd ſicut illæ ſectæ ſedecim Acephalorũ ab vno Principe & auctore Seuero ortæ, ad occaſum & interitum*

...contius vero Byzantius ...ro de ſectis ...magis creden...ip, dictos eſſe Acephalos ait, qui diſceſſerunt a ſuo patriarcha ...erat eorum caput.

hæreſis

hæreſis Monophytiĉarũ profecerunt iuxta ſententiam Domini: Omne enim regnum, inquit, contra ſe diuiſum deſolabitur, ſic in ſectis Lutheri eueniet: Si enim, inquit Dominus, Sathanas aduerſum ſe diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius? Sed redeo ad Sadeelem, qui monachorum diſſenſiones in moribus & doctrina *fallaciter obijcit*, & me à Magiſtro Lombardo deſciſcere *fingit*, & Thomam Angelicũ Doctorem repudiare, & Gratianum flagellare. *Non notauit paginã, vt conſcius mendacij ſui: Sed quia hæc oſtenſurum ſe dicit ſuo loco, ego item ſuo loco mendacia eſſe conuincam, & nihil ad rem pertinere, id eſt, ad diſſenſionem de dogmatibus fidei, quam illi obiecimus, ſed meram cauillationem eſſe. De S. Thoma, quem meritò angelicum Doctorem Sadeel vocauit, fortaſſe, quò maiorem ex ea laudatione in me inuidiam commoueret. quia paginam non notauit, ne ego euoluendo paginas laborem, vt mendacij conuincam, nihil aliud hîc reſpondebo, niſi S. Thomam nunquam ab Apoſtolica & Ecc[...]ica traditione diſſentire in doctrina ſua, neque nos ab eo, ſed [...]licus Doctor eſt, vt quidem eſt, cur Sadeel aliud Euangelium ab angelo de cælis lapſo, & in Angelum lucis transfigurato prædicatum præter illud, quod angelicus Doctor in Eccleſia catholica accepit, prædicauit & docuit, ſecutus eſt, & ſequitur? An non de ore ſuo miſer homo iudicabitur? Quod ſi per ironiam angelicum vocauit, cur ægrè fert repudiationem eius, de quo per ironiã detrahit? Dicit deinde,* me à meipſo diſſentire, & perpetuis cõtradictionibus conflictari, *& quaſi verum dicat, notat paginas in margine: videamus an ita ſit, an potiùs tot commenta ſint, quot notationes paginarum fecit. Nunc ait,* me locum Matth. *16.* non putare ad electorum Eccleſiam pertinere, *atq; id mihi gratulatur: nunc contrà agnoſcit* me locũ illum referre ad Eccleſiã electorum, ac *proinde ſuam gratulationẽ reuocat; quia cum 4. locis Pauli, quibus dixit Sadeel, probari Eccleſiam inuiſibilem electorum, non numerauerat locum Matth. 16. dixi cap. 3. libri mei, me gratulari hoc Sadeeli, & meritò dixi: Poſteà autem cap. 14. reperi*

Contradictiones notatæ à Sadeele totidem commenta eius deprehenſa, & conuicta.

Prima contradictio ficta.

me deceptum, & ſcripſiſſe. Hos locos Apoſtoli à te obſeruatos, de Eccleſia electorum inuiſibili, docui, & vt arbitror, ſatis demonſtraui, nō poſſe intelligi de Eccleſia tua iſta inuiſibili, & gratulatus ſum tibi, quòd locum Matth. c. 16. de ædificatione Eccleſiæ ſuper petram, de electorum Eccleſia inuiſibili, accipiendū eſſe non putauiſſes, ſiquidem non eum inter alios notaueras: Sed fefelliſti opinionem meam; reuocanda eſt gratulatio. Illic gratulatus ſum c. 3. cùm non numerauit Sadeel, cum aliis locis de Eccleſia inuiſibili electorum, locum Matth. Hic ca. 14. non gratulor, quia fefellit opinionem meam. Rogandus eſt Sadeel, an ſit ἀντίφασις, id eſt, contradictio, gratulari in vno loco, & non gratulari in alio? An ignorat homo elenchis imbutus & tinctus, quæ requirantur ad contradictionem? eſtnè hic affirmatio & negatio eiuſdem & de eodem, & ſecundùm idem, cum reliquis partibus, quas tradunt, qui de his docent? Mirer, niſi Paulum de contradictione accuſet, quia dixit in 2. Ep. ad Cor. voluiſſe priùs ire ad Corinthios, & poſteà ad Macedones, iuit tamen priùs ad Macedones, vt in prima Epiſtola promiſerat, excuſatq́, non fuiſſe, in ſe eſt & non, ſcilicet, quia alia de cauſſa voluerat ire priùs ad Corinthios, & alia de cauſſa non potuit: alia itaq; de cauſſa voluit, & alia non voluit, quia non potuit. Ipſe potiùs miſer reprehendendus eſt, qui cùm bene priùs prætermiſiſſet illum locum Matth. qui eius falſam opinionem de Eccleſia inuiſibili conuincit, poſteà non prætermiſit, ſed alios locos à me confutatos perperam adiunxit. Hæc eſt vna contradictio à Sadeele fallaciter notata. Secunda eſt: Nunc affirmat fidem Petri, ſuper quam dicit Eccleſiam eſſe ædificatam eſſe fidem, qua Petrus credidit: nunc ait, fidem illam eſſe doctrinam, quam profeſſus eſt Petrus, & quam Eccleſia profitetur & prædicat. *Hæc eſt ſecunda contradictio à Sadeele ficta, in qua aliquid appoſuit inſidioſè: ſecundam enim partem cōtradictionis commentitiæ, nuſquam in meo libro oſtendere poterit Sadeel. Signet paginam vbi ego dixi: fidem illam, ſuper quam Eccleſia ædificata eſt, eſſe doctrinam, quam profeſſus eſt Petrus, & quam Eccleſia profitetur & prædicat.*

Secunda contradictio ficta.

prædicat. Hoc ſcilicet vellet Sadeel furtim ſaltem & diſsimulanter ſibi ſurripere, quaſi à nobis concederetur, Eccleſiam eſſe ædificatam ſuper doctrinam, quam Eccleſia profitetur & prædicat. Ipſe enim Sadeel cum Confeſsioniſtis doctrinam Euangelicam in Eccleſia proteſtantium prædicari tradit, & ſuper eam ædificatam eſſe Eccleſiam ſuam. Oſtendat igitur C. V. hoc, quod fingit, ſic ſcriptum eſſe in meo libro vt recitat; vt ſi non oſtenderit, conuictus mendacij & calumniæ ſit, & plaſtographus habeatur. Ego in vna ex paginis ab eo notatis 96. ſic ſcripſi: neq; Chriſtiani ideo credunt, quia Petrus conſtanter credidit; Sed quia Spiritus S. in eis operatur, vt credant, veraq; fide amplectantur Chriſtum filium Dei viuentis, & hoc etiam damus: quod autem adiunxiſti, atque ita ſuper Petrum ædificentur, *falſa eſt hæc interpretatio, & à te inuenta, cui nulla ſcriptura, nec vllius antiqui doctoris auctoritas, & teſtificatio aſtipulatur. Eſt quidem chariſma vnicuiq; Chriſtiano datum credere in Chriſtum Filium Dei viuentis; recitaui ibi teſtimonium Clemẽtis Romani Græcè, deinde ſubiunxi: Verùm huiuſmodi chariſma fidei cuiuſq; non eſt petra, ſupra quam ædificatus eſt, qui hoc chariſma accepit & habet. & paulò pòſt: Sed potiùs petra eſt chariſma, fidei Petro promiſſum & datum ad ædificandum & firmandum Eccleſiam ſuper eum. Etſi enim, vt antea dixi, fides non nititur in auctoritate humana, ſed in auctoritate veritatis à Deo reuelatæ, tamen quæ eſſet veritas à Deo reuelata, tunc certos nos eſſe voluit, & prouidit Chriſtus, cùm confeſsio noſtræ fidei, cum confeſsione fidei Petri & ſucceſſoris Petri conſentiret, à qua, quia Confeſsio Auguſtana, quam à Martino Luthero acceperunt, diſſentit, idcirco falſa eſt & hæretica, & proteſtantes, quia à cathedra Petri diſceſſerunt, Eccleſiam ſuper Petram à Chriſto in ædificio Eccleſiæ poſitam, nõ habent ædificatã; itaq; non credimus, quia Petrus conſtanter credidit, quod Sadeel temerè obiecit, quaſi nos hoc diceremus, ſed ideo credimus fidem noſtram in auctoritate veritatis à Deo reuelata niti, & non in auctoritate humana (vt fides proteſtantium in auctoritate Lutheri nititur, licet*

pa. 96.

petram

negent) quia cum cathedra Petri conuenit. Hactenùs ego illic, nuſquam dico, quod iſte finxit, fidem illam Petri, ſuper quam ædificata eſt Eccleſia, eſſe doctrinã, quam profeſſus eſt Petrus, *ne diceret Sadeel, doctrinam Euangelicam, quam profitentur confeſſioniſtæ, vt ipſi falsò putant, eſſe doctrinam, quam Petrus profeſſus eſt; Acproinde Eccleſiam proteſtantium ædificatam eſſe ſuper eam. Quis ignorat antecedere reuelationem verbi Dei, diuinæquè doctrinæ, & ſequi fidem, ſicut ſcriptum eſt, fides ex auditu eſt; auditus autem per verbum Dei; vellet Sadeel fidem & confeſsionem fidei, atq. Euangelicæ doctrinæ cum Petro coniunctæ, ſuper quam ædificata eſt Eccleſia, ſeparare à Petro & ſucceſſore eius, & id fingit à me concedi. Sed non ita eſt, non ſeparamus, quia Dominus dixit, ſuper hanc Petram (Petrum autem indicauit) ædificabo Eccleſiam meam. Rurſus pag. 99. à Sadeele notata ſic ſcripſi, ſed nos loquimur de chariſmate fundandi & firmãdi fideles in vnitate fidei & Eccleſiæ, quod eſt Petro datum, cuius fides certos reddit fideles de ſua fide, ſi collata cum fide, quam prædicat, & docet cathedra Petri, conſentiens reperitur. Petrum enim poſuit Chriſtus ſecundùm Euangelium ſuum, vt eſſet regula & norma fidei orthodoxæ, ac pinde Euãgelicæ doctrinæ: Fides enim eſt verbi Dei, id eſt, doctrinæ à Deo reuelatæ, at em Eccleſiã eſſe ædificatam ſuper Petrum, contrà, Petrum eſſe ſuper Eccleſiam, & Eccleſiam eſſe ſub Petro. Hæc eſt tertia fictio contradictionis:* quod ſcripſerim p. 117. At Petrus non eſt ſecundùm ſcripturam caput anguli in ædificio Eccleſiæ, ſed caput, ſuper quod tãquam ſuper petrã, virtute illius lapidis angularis, id eſt, capitis anguli, ſurgit ædificiũ & fabrica Eccleſiæ, quæ ſub eo eſt. *Conſiderare debebat Sadeel, aliam eſſe rationem capitis, aliam fundamenti, quatenus firmat Eccleſiam, & Eccleſiæ fidẽ, Petrus rationem ſubit fundamenti: Fundamenti enim eſt firmare ædificium; quatenus verò regit Eccleſiam, & ei praeeſt Petrus, & ſucceſſor eius, caput quoddam eſt capiti humano analogum, ſub quo eſt corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia, cuius caput virtutis propriæ, ex quo totum corpus*

Tertia contradictio ficta.

pus connexum & compactum creſcit, Chriſtus eſt, ita ſit, vt non ſit contradictio, vt Sadeel fingit, eſſe Eccleſiam ædificatam ſuper Petrũ, tanquam ſuper fundamentum virtutis à Chriſto communicatæ cum Petro, & eſſe caput Eccleſiæ, & Eccleſiam ſub eo, quatenus eam regit, & ei præeſt, vt caput reliquis membris. Diſcat igitur Sadeel ex ſuis elenchis Ariſtotelicis eſſe Eccleſiã ſuper Petrum, ſcilicet, tanquàm ſuper fundamentum; & non eſſe ſuper Petrum, ſcilicet, tanquam ſuper caput, non eſſe ἀντίφασιν; *id eſt contradictionem, quia non ſunt affirmatio & negatio de eodem, & ſecundùm idem &c. Quarta contradictio à Sadeele ficta*; item apoſtolos non fuiſſe à Petro vocandos, neque confirmandos in ſuo munere. *Sic ego ſcripſi meis verbis: Petrus neque vocauit, neque inſtituit, neque confirmauit Apoſtolos in munere Apoſtolico, ſed Chriſtus, qui* ἀμέσως *id eſt, nullo intermedio hæc tria fecit, qui eis primitias Spiritus dedit, pag. 184. Rurſus ſcripſi pag. 17. in Petro fuiſſe auctoritatem approbandi prædicationem Pauli; nulla hic contradictio eſt, vt fingit Sadeel. Legat C.V. paginam 81. vbi ſic ſcripſi, quamuis Paulus non ab hominibus, neq; per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem vocatus eſſet, vt fieret apoſtolus, & licet Euãgelium, quod prædicabat à Chriſto accepiſſet, tamẽ quia ſciebat ſic in euangelio ſibi reuelato, ſancitum eſſe à Chriſto, vt Cephas, id eſt Petrus, ſic à petra dictus, os Apoſtolorũ eſſet, & totius Eccleſiæ, quæ corpus Chriſti eſt, idcircò aſcendit Paulus cum Barnaba Hieroſolymam ad os Apoſtolorum & Eccleſiæ, qui erat Petrus, vt cum eo conferret Euangelij prædicationem, & auctoritatem prædicationis ſuæ apud omnes ex ore Petri adiungeret, ne fortè in vanum curreret, aut cucurriſſet, ſi ordinem à Chriſto in Euangelio ſibi reuelato cõſtitutum non ſeruaret. quamuis Petrus nihil ſcientiæ ei contuliſſet. Omitto reliqua, quæ ſequuntur eodem pertinentia. Petrus igitur, vt non vocauit nec inſtituit Paulum in Apoſtolatu, ita neque firmauit Paulum in numero Apoſtolico; nihilominus tamen ſecundùm ordinẽ à Chriſto in Euangelio ſancitum, prædicationi eius auctoritatem apud omnes, tanquã os Apo-*

Quarta contradictio ficta.

Quinta contradictio ficta.

os Apoſtolorum approbatione ſua adiunxit. Quinta fictio contradictionis, item electorũ Eccleſiam eſſe inuiſibilem p.156. & electorum Eccleſiam eſſe viſibilem, ſic ego ſcripſi: quod verò ais, proprium eſſe Eccleſiæ electorum non poſſe à portis inferi ſuperari, & fateri me Eccleſiam electorum inuiſibilem eſſe, eſt quidem inuiſibilis ſecundùm electionem æternam, quam ſolus Deus videt, & cui voluerit reuelare. viſibilis tamen eſt, ſecundùm communionem Sacramentorum , in qua neceſſe eſt permanere, & ſecundùm eam cum aliis etiam miſceri, & quæ ſequuntur. Roget C.V. Sadeelem, an ſecũdùm Ariſt. ſit cõtradictio, ſecundùm aliud eſſe inuiſibilem Eccleſiam, & ſecundùm aliud non eſſe inuiſibilem: & videbit eum ſudare aut pallere.

Sexta contradictio ficta.

Sexta contradictio à Sadeele ficta per ſomnium eſt, Eccleſiam Catholicam eſſe vnum corpus viſibile, licet eius partes non ſint in vno loco congregatæ. Contrà, formam vnius Eccleſiæ Catholicæ eſſe, vt eſt Ba, ſyllaba, non antem vt B & A, literæ ſeparatæ. Somniauit hic Sadeel duo me dixiſſe, cùm potiùs vnum re dixerim, affirmando, licet non eiſdem verbis. In contradictione verò neceſſe eſt, idem de eodem affirmari & negari, cum reliquis ad contradictionem neceſſariis. idem, inquam, eſt dicere Eccleſiam Catholicam eſſe vnum corpus viſibile, licet partes non ſint in vno loco congregatæ, & dicere, formam vnius Eccleſiæ Catholicæ eſſe, vt eſt BA, Syllaba, & non B, A, literis ſeparatis; Hoc enim exemplum de BA. ſyllaba, & B, A, literis ſeparatis, adhibitum fuit à me ad explanandum, quomodo Eccleſia Catholica eſſet vnum corpus viſibile, cuius partes non eſſent in vno loco congregatæ, nempe propter formam ordinis & rationem vinculi, quæ conſideratur in vno toto, quod conſtat ex partibus ſuis, & ab illis non re, ſed ratione tantùm differt, ſicut BA, differt à B, A, literis ſeparatis, ex quibus tanquam materia conſtat ſyllaba, ratione tantùm, propter formam ordinis & coniunctionis. Ego iſta ita dilucidè & explanatè ſcripſi, in pagina ab iſto notata, vt mirer & quidem vehementer, quòd exiſtimauerit Sadeel reperiſſe cauillationem, cùm non repererit; quia, qui rem dicit, & exemplum rei ponit, non

affirmat

affirmat & negat, quod in contradictione neceſſe eſt. Repetam locum, vt C. V. iudicet: vnum ſunt, quæ vinculo quopiam continentur, vt faſcis: ſic omnes Epiſcopatus, cùm in vnum cohærent, vnus Epiſcopatus indiuiſus ſunt, qui ex ſuis partibus compoſitus eſt: totum autem re quidem non differt à partibus ſuis, ſicut non differt re, ſyllaba à literis, ex quibus compoſita eſt; differt tamen ratione: alia enim eſt forma BA, & alia B, A. BA, enim eſt forma coniuncta cum materia, quæ materia eſt B, A: Sic alia ratio, & forma eſt, vnius Eccleſiæ Catholicæ, ſiue vnius Epiſcopatus indiuiſi, & alia ſingularum Eccleſiarum, ſiue ſingulorum Epiſcopatuum, ex quibus tanquam ex materia vnus Epiſcopatus componitur. & quæ ſequuntur, ne omnia repetam.

Septima contradictio item ficta. *Ait* me negare vllos eſſe in Eccleſia ſucceſſores Apoſtolorum; *contrà, alio in loco me, inquit Sadeel, reprehendit*, quòd cum ordinariis Paſtoribus, faciam etiam Laicos, (*vt loquitur*) Apoſtolorum ſucceſſores. *Probaui auctoritate ſcripturæ, ſcilicet Epiſcopos eſſe Apoſtolorum ſucceſſores, in ordine & officio Epiſcoporum: Apoſtoli enim Epiſcopi fuerunt. huiuſmodi ſucceſſores Epiſcopos, qui ſunt ſucceſſores Apoſtolorum ſimpliciter, quatenus fuerunt Epiſcopi, dixi & dico negare Sadeelem, quia ipſe neq; habet Epiſcopos, neq; differre eas à Presbyteris putat, cum Aërio hæretico olim damnato, & nunc in Sadeele ſuſcitato. Si ego in aliquo alio loco libri mei dixiſſem, Sadeelem non negare Apoſtolorum ſucceſſores, contradixiſſem mihi; ſed nunquam dixi, neque dicere potui, niſi mentiri voluiſſem, quia ſemper negat, habere nos ſucceſſores Apoſtolorum. Quod verò in alio loco reprehendo Sadeelem, quòd cum ordinariis paſtoribus faciat etiam laicos Apoſtolorum ſucceſſores; credo exiſtimauit concedi à me ſuos, quos vocat ordinarios Paſtores, eſſe ſucceſſores Apoſtolorum, quod nunquam conceſſi: immò contendo, & per ſcripturas demonſtro, etſi Sadeel negat, eſſe meros Laicos. Sed cùm ordinarij Paſtores, quos Sadeel dicit, ordinationem habeant, vt ipſe putat, profectam tanquàm ex radice à Martino Luthero Presbytero, &*

Septima contradictio ficta.

eos

eiuſmodi

eiuſmodi ordinationem, etſi nulla eſt, tamen non tueantur habere laici? Reprehendebam hoc ἀσύμβατον, id eſt, hanc incohærentiam: quærebam enim, quomodo ſucceſſores Apoſtolorum faceret cum ordinarijs Paſtoribus etiam laicos, id eſt, fideles, qui Apoſtolicam doctrinam retinent? Vos enim, aiebam, non credo, dicitis habere laicos ſacerdotium ex ordinatione ſine impoſitione manuum, ſicut ordinarios Paſtores. quomodo igitur vtriq; ſunt ſucceſſores Apoſtolorum? hæc ego. Accuſat me hic, quòd prætermiſerim κατά τι, & falſarium *vocat. Ego non prætermiſi, vt in libro meo perſpici poteſt. Sic enim ſcripſi in illa pag. 166. quam Sadeel notauit in margine. Primùm igitur dicis, cùm affirmo de ſucceſſoribus Apoſtolorum, peccare me παρὰ τὸ ἁπλῶς καὶ κατά τι λεγόμενον. Non igitur ſum ego falſarius, ſed Sadeel eſt μυθολόγος, id eſt fabulator. iam ca. 5. Ad illud, quod de miraculis, quæ in noſtra Eccleſia in virtute Chriſti, & in virtute Euangelij eius prædicamus, fiunt, ita cauillando reſpondet, vt cauillatio riſum omnibus moueat, & Sadeelem in nouam impietatem & hæreſim impegerit, locos ſcripturæ, quos produxi, vt C. V. miniſtris ſuis obiiceret, ſi quando hoc genus miraculi eiiciendi dæmones contemnerent, diſſimulat miſer Sadeel, qui ſemper reſonat verbum Dei, ſed nihil minùs facit, quàm vt verbum Dei producat, conuerſus totus in vaniloquium, ſicut Apoſt. de aliis ſimilibus ait, & ad cauillationes nugatorias, & quandoq; impias, & ſceleratas, vt hic. Relegat C. V. locum epiſtolæ meæ in pagina ante extremam, quæ incipit. Sed cùm C. V. audierit miniſtros ſuos, hoc genus miraculi eijciendi dæmones, aut contemnere, aut extenuare, vt eorum ſermonem impium retundat, obijciat eis, & quæ ſequuntur. Perlegat totum locum; vt intelligat & iudicet quàm impiè, & contra verbum Dei, quod miſer iactat, cauillatus ſit Sadeel, cùm ait; (recitabo eum)* hoc tantùm addamus, Turrianum rem ipſam non recta via reputare, qui neget à noſtris Eccleſiis expelli dæmones. quãdoquidem ſatis conſtat in Germania, Heluetia, Anglia, & multis aliis in regnis ac prouinciis, ſimul atque pura Euangenij

Quàm impiè, & contra verbum Dei reſpondeat Sadeel ad id, quod de miraculo frequenti eijciendi dæmonia, in Eccleſia noſtra, ei obiectum à me eſt.

gelij prædicatio, hiſce poſtremis temporibus exorta eſt, innumerabiles Franciſcanorum, Dominicanorum, Benedictinorum, Carmelitarum (nondum nati erant cacodæmones iſti Ieſuitæ) & reliquorum Monachorum, hoc eſt, immundorum ſpirituũ catervas, ab Eccleſiis reformatis procul eiectas fuiſſe: *Immundos ſpiritus vocat omnes Monachos, quorum expulſionem parem, & ſimilem facit expulſioni dæmonum. Quæ eſt noua impietas & noua hæreſis, vt paulò pòſt docebo. Sed qui omnes controuerſias ad verbum Dei reuocãdas eſſe dicit, quo verbo Dei per Apoſtolos tradito, aut qua ſcriptura hoc, quod dicit, probat? ne ſit ſicut ille Parmenianus Auguſtini, quod centies obieci ei, & obijciendum eſt millies, donec deponat perſonam Parmeniani, cui Aug. ſæpè hoc obijcit: Dicis & non probas, quia tu, inquit, dicenti tantùm credidiſti: Aut ſi ſcripturam non habet Sadeel ad probandum, eijciendos fuiſſe Monachos, producat Eccleſiaſticam traditionem ab Apoſtolis profectam: inducat in iudicium teſtes Apoſtolicæ traditionis, antiquos Patres & Scriptores, inſtruat argumenta. Aut ſi omnia eum deficiunt, quis excuſabit, cùm erit ante tribunal Chriſti, & ei dicetur, Quare odio & ſtylo armatus, Monachos inſectatus es, & ex Eccleſiis eiectos eſſe gloriatus es? Vides hic C.V. non potuiſſe Sadeelem reperire cauillationem vllam ad negandum, quod in conſpectu omnium, quotidiè in Eccleſiis noſtris fit, vt expellantur dæmonia in virtute Chriſti, & Euãgelij eius, quod prædicamus. Videt etiam concedere, hoc genus dæmoniorum non eijci in Eccleſiis reformatis, ſed aliud genus dæmonum, quod ipſe Sadeel creat, vnde cogitur etiam concedere id, quod ex ſimili argumentatione Chriſti confeci. Dominus enim in Euãgelio Matth. aiebat, Si ego in ſpiritu Dei eijcio dæmones, igitur peruenit ad vos regnum Dei. Similiter docuit nos argumentari; Si nos in nomine Chriſti, quẽ prædicamus, & virtute Euangelij eius, quod nobis traditum eſt, & profitemur, eijcimus dæmones, igitur peruenit ad nos regnũ Dei, id eſt, cœleſtis doctrina Euãgelij Chriſti. Cõtrà verò, ſi in Eccleſiis Germaniæ aut Heluetiæ, vel*

Quomodo ſimili argumentatione, qua Chriſtus vſus eſt, conficitur Euangelium Lutheri non eſſe verum Euangelium.

quia

noſtris

Angliæ Lutheranis aut Caluinianis in nomine Chriſti, quem Lutherani aut Zuingliani prædicant, & in virtute Euangelÿ, quod Lutherus aut Caluinus eis tradidit, non eiiciuntur dæmones, igitur non peruenit ad eas Eccleſias in doctrina Lutheri regnum Dei, id eſt, doctrina Chriſti, ſed doctrina Sathanæ, qui non eiicit Sathanam, alioquin regnum eius non ſtaret. Quod autem ait Sadeel, expelli dæmones in Eccleſiis reformatis, quia eiecti ſint omnes Monachi ex eis. *Noua impietas, & noua hæreſis, vt dixi, eſt: Negat enim miraculum eſſe, eiici dæmones incorporeos ex hominibus: quod quidem ſola virtute & poteſtate Dei fit; dùm par facit eiicere Monachos, quos poteſtas humana Magiſtratus vel Principis, vel populorum per vim eiecit. Quòd ſi non facit par, defecit eum cauillatio, & dat manus. Quòd ſi dicat Sadeel, nihil enim quamlibet abſurdum & blaſphemum verebitur, ne ſe victum eſſe fateatur, ſi, inquam, dicet eiectos eſſe Monachos ſpiritus immundos, quos vocat, in digito Dei, facit igitur Deos, eos, qui eiecerunt, nō dico Deos participatè, ſicut ſcriptum eſt, ego dixi, Dÿ eſtis. Sed natura, ſicut Dominus Ieſus Deum ſe natura probabat, cùm dæmonem tanquam creaturam ſuam eiiciebat ex humanis corporibus. Dicat Sadeel C.V. erantnè Monachi illi eiecti, propria creatura eorum, qui eos eiecerunt? Erantnè illi conſubſtantiales Deo Patri, ſicut digitus eſt conſubſtantialis brachio, cuius digitus eſt? Hoc enim neceſſe eſt, ſi eos in digito Dei, tanquàm Domini eiecerunt. Quod ſi non eiecerunt tanquam domini, quare alienos ſeruos, qui domino ſuo ſtabant aut cadebant, iudicauerunt? quis eos fecit iudices? Neceſſe eſt, vt reſpondeant nullus, aut Martinus Lutherus Propheta & Apoſtolus Germaniæ. De Monachis verò, vtrùm iuſtè eiecti ſint, de quo Sadeel gloriatur, quādoquidem omnes controuerſias ad verbum Dei reuocandas eſſe dicit, qua ſcriptura, probat hoc, quod dicit factum eſſe, fieri debuiſſe, ne ſit ſemper ſicut Parmenianus Auguſtini? aut ſi ſcripturam non habet Sadeel ad probandū eiiciēdos fuiſſe, producat Eccleſiaſticā traditionē ab Apoſtolis profectam; & inducat in iudiciū teſtes Apoſtolicæ traditio-*

Quomodo, & qua ratione, & auctoritate ſcripturæ ad Illuſtriſsimum Landgrauium pertineat ſcire, an iuſtè eiecti fuerint ex ditione ſua Monachi.

traditionis antiquos Patres & Scriptores: inſtruat inde argumenta, aut ſi omnia eum deficiunt, quid excuſabit, cùm erit ante tribunal Chriſti, & ei dicetur, quare odio & ſtylo armatus, Monachos inſectatus es, & ex Eccleſiis eiectos eſſe gloriatus es? Sed quia, etſi eiecti olim fuerint, cùm Martinus Lutherus fidei Germanorum dominari cœpit, qua maior Tyrannis excogitari non poteſt, eiecti, inquam, neque iubente C. V. neque conniuente, aut libente; tamen, quia nunc Dominus es, & Clemẽtiſſimus, ad C. V. pertinet, quod dominus dixit in Euãgelio, quod iuſtum eſt, iudicate, & iterum, quod in mea Epiſt. decies repetiui, & vellem centies, vt quid ex vobis ipſis, quod iuſtum eſt, non iudicatis? Dominus enim ait, in Euang. Matth. omnia quacũque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Hac eſt enim lex & Propheta. Et rurſus c. 22. Diliges Dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc eſt maximũ & primum mãdatum: Secundum autem ſimile eſt huic; Diliges proximum tuum ſicut teipſum; in his duobus mandatis vniuerſa lex pẽdet & Propheta. Ex his duob. locis inter ſe collatis intelligi poteſt, qđ ſit ex nobiſmetipſis, quod iuſtum eſt, iudicare; eſt enim omnibus natura anticipatum hoc præceptum. Quacunq; vultis, vt vobis faciant homines, & vos facite illis, pertinetq; hoc ad charitatem ſpiritualem erga Deum & homines, neque nouum præceptum eſt, ſed in lege & Prophetis conſtitutum, vtpote natura inſitum, quod quidem, qui violauerit, luet pœnas, non ſolùm præcepti Euangelici violati, ſed legis & Prophetarum, & natura. De hoc ait beatus Iacobus in Epiſt. ſua Canonica, habetis ἔμφυτον λόγον, *id eſt, inſitum verbum, quod poteſt ſaluare animas veſtras, vt intelligamus, non poſſe ſaluare animam ſuam, qui hoc verbum neglexerit: neque de alia lege, ſine præcepto vllo; non ſeruato, magis in die iudicij conſcientia accuſabit; quàm de hoc. vnde Apoſtolus in Epiſt. ad Rom. de Gentibus, quibus non data erat alia lex, quàm natura, quæ illis tunc ad ſalutem ſufficeret, ſi ſeruaretur, aut ad damnationem, ſi non ſeruaretur. Cùm enim, inquit, Gentes, quæ legem non habent,*

Quid ſit, ex nobis ipſis quod iuſtum eſt iudicare.

naturaliter, quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut etiam defendentium in die, cùm iudicabit Deus occulta hominum, ſecundùm Euangelium meum, per Ieſum Chriſtum. Cùm autem hæc lex naturæ in Euangelio non ſublata, ſed confirmata ſit, & perfectiùs renouata, magis accuſabit conſcientia in die iudicij, huius præcepti non ſeruati reos. Quid igitur conſcientia C.V. in die illa iræ & pertimeſcendi iudicij excuſabit, cùm tot Monachorum querelæ & clamores audientur? cùm tot Monaſteria direpta, vaſtata, profana facta obiicientur: fortaſſe dicet C. V. nõ vt in Doctoribus Eccleſiæ, ſed vt in Doctoribus Lutheranis legitur, ideo iuſtè eiectos eſſe Monachos, quia Monachorum vota, vincula ſint, quæ homines peccare cogant, quia ſint de re impoſſibili pleriſque, & cum mandato Dei pugnent, Nõ mœchaberis, ac proinde iram Dei irritent; *Sic enim ſcripſit Philipp. in reſponſione ad art. Bauar. inquiſit. art. 27. At Philippum & eos, qui cum eo ſentiunt, condemnat Apoſt. Paul. qui in Epiſt. ad Tim. c. 5. viduas illas adoleſcentiores damnationem habere dicit; quia, vt nuberent, primam fidem negauerunt, id eſt, quia promiſſionem caſtitatis, quam, priusquàm nuberent, fecerunt, non ſeruanerunt. Sic interpretatur Apoſt. Doct. à Clemente Rom. ſcripta lib. 3. c. 1. Quam enim Paulus vocauit fidem in Epiſt. ad Timoth. vocat hîc Apoſt. doctrina promiſſionem, contrà interpretationem falſam, eorum, qui illam primam fidem interpretantur,* fidem, quæ vocem Euangelij amplectitur, & veri Dei inuocationem accendit: *ſic enim ait idem Philipp. in eodem art. cum doct. Apoſtolica, & cum veritate pugnans. Vult igitur Apoſtolus, vt ſeruetur Deo promiſſio caſtitatis, ſiquidem, qui non ſeruat, damnationem habet; non ſeruant autem eiuſmodi viduæ adoleſcentiores, de quibus Paulus loquitur, promiſſionem caſtitatis, non quia non poſſint: ſed quia, vt ait Apoſtolica doctrina in eodem loco, non veniunt cum fide & metu Dei,*

Quomodo dicere Monachorum vota vincula eſſe, quæ homines peccare ſcogant cum ſcriptura pugnet.

Locus Apoſt. in Epiſt. ad Tim. de Viduis adoleſcentioribus, quæ primam fidem negauerunt.

Dei, ad ſeruãdam promiſſionem. Igitur quicunq; Deum timet, & poſtulat in fide, ſicut præcipit beatus Iacobus, gratiam ad reſiſtendum carni, & ad ſeruandum votum factum: Dominus, qui dat votum vouenti, vt eſt in cantico Annæ, dat eidem vires ad ſeruandum illud. is autem poſtulat in fide, vt beatus Chryſoſt. in Ep. ad Monachos interpretatur, qui poſtulat perſeueranter, & non arguitur à conſcientia ſua, quod poſtulet ἀμελῶς καὶ ῥαθύμως, *id eſt, negligenter & pigrè. Deniq; redarguit Apoſt. doctrina, quod idem Philippus ibidem tradit. Sic enim ait:* Paulus dicit, vitandę fornicationis cauſſa, vnuſquiſque habeat vxorem ſuam, *deinde ſubiungit;* hoc præceptum neque Pontificiis legibus, neque votis monaſticis tolli poteſt: *at Apoſtolica doctrina, & conſtitutio loci Pauli interpres, promiſſionem caſtitatis, quam Apoſtolus vocat fidem, ſeruari vult, & non eſſe locum coniugij; ſi illa anteceſſit. Propheta enim ait: vouete & reddite Deo; & Eccleſiaſtes, ſi quid, inquit, vouiſti, ne moreris reddere. Ac rurſus eadem doctrina & conſtitutio Apoſtolica, paulò poſt, c. 3: Verè autem, inquit, viduæ ſunt, quæ vni nupſerunt, quibus plures teſtimonium præbent honeſtarum actionum, reuerà viduæ temperantes, pudicæ, fideles, religioſæ, quæ liberos honeſtè educarunt, quæ hoſpites laudabiliter exceperunt, quibus opitulari oportet, tanquam Deo, dedicatis. Teſtimonium ergo eſt Apoſtolicæ doctrinæ, & conſtitutionis, pium & ſanctũ eſſe, dedicare ſe Deo, vouẽdo ei caſtitatẽ. debereq; Epiſcopũ eiuſmodi viduarum, quæ ſe Deo dedicauerunt, curã habere vt Dei diſpenſatorẽ. Quod ſi pium & ſanctũ eſt, dedicando ſe Deo promittere ei caſtitatẽ, multò magis pium & apud Deũ laudabile erit, dedicando ſe totum Deo, promittere ei facto voto, caſtitatẽ, paupertatem & obedientiam: quæ ſunt vota Monachorum; quibus rectè ſeruandis mundus eſt Monacho crucifixus, ſicut Apoſt. de ſe dixit, & Monachus mundo. Quia vero Illyricus in defenſ. confeſſionis Antuerpienſis c. 19. de cœlibatu contra Tiletanum ait,* nullam ſcripturam citari poſſe de cœlibatu; nam quod dicit, *inquit,*

1. Reg. c. 2. apud LXX.

Quid ſit [...]lare in ſi[...]

Teſtimonium Apoſtolicæ doctrinæ & conſtitutionis, pium & ſanctum eſſe dedicare Deo caſtitatem.

Illyri[...]

Paulus, de Viduis iunioribus, 1. Tim. 5. nullo planè verbo fit ibi voti mentio. *Ignorauit Illyricus naturam rei, & vim verbi: nihil enim aliud eſt votum, quàm fides Deo promiſſa. Teſtis eſt Apoſtolica doctrina & conſtitutio, quæ ſicut lib. 3. de Viduis promiſſionẽ vocauit, quam vocauit Apoſtolus fidem: Sic lib. 4. c. 13. illam ipſam promiſſionem caſtitatis, ſiue fidẽ vocat votum; Sic enim ait: De virginitate verò mandatum non accepimus, quare hanc rem poteſtati voluntatis permittimus tanquam votum. Ecce vouere & non vouere liberum facit; quod magis adhuc declarat, cùm ſubiungit. Illud modò monemus, ne quid facilè & leuiter promittatur, ſiquidem Salomon ait, melius eſſe, non feciſſe votum, quàm factum non reddere. Fides igitur in Epiſt. Pauli ad Timotheum promiſſionem & votum ſignificat, Apoſtolica conſtitutione interprete. Sicut enim promiſſio caſtitatis in virgine dicitur votum, ſic in viduis dicetur. Aliam etiam cauſam legit C. V. in Doctoribus Confeſſioniſtis, cur ex Eccleſiis reformatis iuſtè eiecti ſint Monachi, quod Sadeel gloriatur,* tanquam ocioſum genus hominum, in quod conueniat, quę Apoſt. in 2. Ep. ad Theſſ. ſcripſit, in illos inquietè ambulantes, nihil operãtes, & curioſè agentes. *Eos verò, qui ocioſum genus hominum Monachos faciunt, & cum illis, quos Apoſt. reprehendit, comparat; accuſat & condemnat Apoſt. Paulus, qui in 2. Cor. c. 8. hortans ad dandum eis, qui non habent, docet, non eſſe ocium orare, nec ocioſos eos, qui orant, nec accipere tantùm ab ijs, qui eis dant, ſed dare etiam illis ipſis à quibus accipiunt, tanquam ementes accepta. Non enim, inquit, vt aliis, ſcilicet accipientibus ſit remiſſio, id eſt, ocium: vobis autem ſcilicet dantibus ſit tribulatio: Sed ex æqualitate in præſenti tempore veſtra abundantia illorum ſuppleat inopiam; vt & illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas. Et Apoſtolica doctrina. li. 4. Clemẽtis Romani c. 2. quaſi interpres Epiſtolæ Pauli, de eo, cui neceſſe eſt, accipere, quia non habet aliunde; neque habet, vnde ſoluat, niſi precando pro eo, qui dat: habitus enim, inquit, à Deo inſtar altaris, in quo precationes tãquam victimæ*

Votum nihil aliud eſſe, quàm fidem Deo promiſſam.

Quomodo, qui aiunt eſſe, Monachos genus hominum otioſum, & ideo iuſtè eiici, ſcripturæ ſanctæ repugnet.

victima Deo offeruntur, afficietur honore ab eo, ſi impigrè pro eis, qui ei dant, aſſiduè deprecatur. Sic enim fit, ne ocioſè accipiat, imò precando mercedem dati muneris, quantum in ſe eſt, tribuit: Hic igitur in æterna vita fiet à Deo beatus. Hactenùs Apoſtolica doctrina. Non igitur propter ocium eiecti ſunt Monachi, quorum ſtudium & inſtitutum eſt precandi in choro, & extra chorum, die ac nocte, ſemper pro omnibus.

CAPVT SEXTVM.

Quomodo probetur per ſcripturam, ad cultũ Dei pertinere non ſine verbo Dei, fieri Monachum contra Confeſſioniſtas.

A*Lii fortaſſe dicent, ſecundùm doctrinam Cõfeſſioniſtarum, iuſtè eiectos eſſe Monachos*, quia omnes voluntarij cultus, ſine verbo Dei, odioſi ſint Deo. imò, *quod Centuriatores Lutherum ſecuti addiderũt*, ad Idololatriã pertineant; *Hoc etiã alijs verbis tradere ſolent Confeſſioniſtæ,* non eſſe recipienda adiaphora, cum opinione cultus. *Sed age quæramus pauliſper Illuſtriſſime Princeps, ex Euãgelio ipſo, vt alias ſcripturas nũc omittam, an ita ſit. Cùm Dominus dixit illi adoleſcenti, ſi vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me; Non iuſſit, vt iret & relinqueret omnia vendendo ea, & dando pauperibus; Sed ſi vis, inquit, perfectus eſſe. &c. Integrum itaque reliquit & liberum voluntati eius, vt ſi vellet perfectus eſſe, relinqueret omnia, quæ habebat: Sin minùs, non relinqueret. Relinquere ergò omnia ſponte, etiam Domino non iubente, ad cultum Dei pertinebat, & ei non odioſum, ſed gratum & acceptum erat. Noſtram enim perfectionem gratam habet Deus, & ad cultum ſuum, & honorem refert. Quod autem ait Caluinus, in ſuis impiis & hæreticis inſtitutionibus c. 4. de votis,* perperam à nobis accipi de perfectiori viuendi regula, quod Dominus dixit adoleſcenti, Si vis perfectus eſſe, vade, &c. *Quod ex eo probat, quod Apoſtolus ait, & ſi diſtribuerit quis omnia pauperibus, & charitatem non habet, nihil eſſe eum.* Vnde quod, *inquit,* diuiti auaro Chriſtus iubet relinquere omnia, quæ habet, perinde eſt, ac ſi ambitioſo omni-

ſo omnibus honoribus, voluptario omnibus deliciis, impudico omnibus libidinis inſtrumentis renunciare iuberet. *Poſtremo loco*, fateri ſe ait, fuiſſe hunc locum à quibuſdam Patribus malè intellectum, atque hinc natam eſſe voluntariæ paupertatis affectationem. *At hoc Apoſtolis, quorum doctrina à Clemente Rom. eorum diſcipulo ſcripta eſt, obijci ab iſtis non poterit, quaſi malè intellexerint, quod Dominus adoleſcenti illi dixit: negabunt potiùs Apoſtolorum doctrinam eſſe, quam Clemẽs eorum nomine ſcripſit; hoc enim perfugium negandi omnia, ad quæ reſpondere non poſſunt, iſti ſibi reliquerunt. Apoſtolica igitur doctrina lib. 5. c. 1. explanat, quo modo intelligendum ſit hoc conſilium Domini de perfectione relinquendi omnia, ſcilicet poſt obſeruationem ſpiritualem mandatorum Dei, ſic enim ait: Etenim ſi is, qui bona ſua egentibus largitur, perfectus eſſe poteſt, poſt cognitionem de diuinis, erit profectò multò perfectior, qui pro redimendis martyribus hoc fecerit. Tunc igitur largiri bona ſua pauperibus ad perfectionem vitæ pertinet, cùm accedit hoc tanquam corollarium, ad impletionem mandatorum Dei, Deo placentem, id eſt, ad charitatem, quæ eſt plenitudo legis, ſicut illi adoleſcenti poſtquàm dixerat, Hæc omnia ſeruaui à iuuentute mea, quid adhuc mihi deeſt; tunc ait illi Ieſus, ſi vis perfectus eſſe, vade, vẽde omnia &c. quod perinde eſt, quaſi diceret, ſi poſt impletionem mandatorum Dei, vis adhuc perfectus eſſe, vade, vẽde omnia, &c. Cognitionẽ ergò de diuinis ſcilicet præceptis, vocat illic Apoſt. doctrina non illã, quæ in cognitione ſolũ & contẽplatione verſatur, ſed quæ in actione; hoc enim ſignificat frequenter in ſcripturæ* γνῶσις *vt Clemens quoque Alex. libro. 2. Strom. notauit,* γνῶσις *inquit, eſt* ἐπιστήμη σύμφωνος τοῖς γινομένοις *id eſt ſcientia, ſiue cognitio factis conſentiens & conſonans, Sic accepit beatus Petrus 2. Epiſt. c. 1. cùm ait, Subminiſtrate in virtute,* τὴν γνῶσιν, *id eſt, ſcientiam ſiue cognitionem. Non enim ſatis eſt, facere mandatum Domini, niſi fiat vt ei placet; tunc enim mandatum Dei fit cum ſcientia & cognitione, eſtq́ue operatio virtutis ſpiritualis. Illud etiam eſt obſernandum,*

Quomodo redarguatur Caluinus, qui dicit malè intellexiſſe Patres, ad perfectionem pertinere, quod Dominus dixit, Si vis perfectus eſſe &c.

Quando & quomodo ad perfectionem pertineat conſilium, quod dedit Dominus adoleſcẽti, Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, &c.

uandum, quemadmodum eum, qui poſt impletionem mandatorum Dei, bona quæ habet, dat pauperibus, & ſequitur Dominum, cum eo comparat, qui præſto eſt ad Martyrium ſubeundum, ponitq́ue eum in proximo gradu. Qui enim illis tēporibus ibat ad carceres, vt ſuppeditaret Martyribus neceſſaria ad victum, & vt bonis ſuis liberaret à vinculis, ſi poſſet, ad quod Apoſtolica doctrina ibidem hortatur, exponebat ſe periculo, præbebatq́ue ſe paratum ad Martyrium. De his enim ait, illi quidem (Martyres dicit) reipſa Martyrium ſubierunt: vos verò aliter, nempe voluntate prompta, tanquàm facti ſocij certaminis illorum, eos dicit, qui pro alendis Martyribus in carceribus & redimendis, bona ſua largiebantur. De his ſcripſit Apoſt. in Ep. ad Hebr. c. 10. In altero autem ſocij taliter conuerſantium effecti, nam & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes habere vos meliorem ſubſtantiam. In primo igitur gradu, ponit Apoſt. doctrina Martyres; In proximo eos, qui contempto periculo ad carceres Martyrum ibant, vt eos bonis ſuis alerēt, & ſi poſſent, redimerēt: In tertio eos, qui poſt impleta mandata, vt perfecti ſint, ſicut dixit Dominus illi adoleſcenti, bona ſua exemplo Apoſtolorum relinquunt, & Chriſtum ſequuntur. Hi enim ab illis vinculis peccatorum ſe liberant, in quæ incidunt, qui cupiunt diuites eſſe: Incidunt enim, ſicut Apoſtolus ait, in tentationem, & in laqueum Diaboli, & deſideria multa, & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Idem dixerat paulò antè, habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus. Quàm verò difficilè ſit, bona externa relinquere, in illo adoleſcente expreſſum eſt: Qui cùm audiſſet verbum, abiit, inquit, triſtis; erat enim habens multas poſſeſſiones. Idcirco Dominus non iubet relinquere, ſed inuitat ad relinquendum, & conſilium dat, vt relinquat, ſi quis velit, vt habeat theſaurum in cœlis, ſicut illi adoleſcēti promiſit: quomodo ergo relinquere omnia, & ſequi Chriſtum, odioſum eſſe poteſt Deo; ſi ad hoc Chriſtus hortatur, & pro bonis terræ relictis, theſaurū in cœlis promittit? Neq; cultus voluntarius adhibetur hic

Quomodo Apoſtolica conſtitutio Monachum comparat cum eo, qui præſto eſt ad Martyrium.

In primo gradu Martyres; In proximo, qui contempto periculo mortis ad carceres Martyrum adibant, vt eos viſitarent, & adiuuarent; In tertio, qui poſt impleta mandata, relictis bonis ſuis, Dominum ſequuntur, quod Monachi faciunt.

crucem iturus diſcipulos & Apoſtolos ſuos de inſtituto paupertatis ex voluntate ſuſcepto admonuit, quia nihil ſit, quod magis à ſollicitudine huius ſæculi & vitæ humanæ liberet, & magis expeditos, & paratos ad moriendum pro Chriſto & fide eius reddat, quàm nihil proprium poſſidere, Quomodo relinquere omnia ſponte ſua, ſecundùm conſilium Domini, & ſequi eum poterat, non pertinere ad cultum Dei, & quidem ei gratiſſimum? Siquidem nihil eſt, quod ſimiliores diſcipulos Chriſto Magiſtro efficiat, quàm ferre crucem, & ſequi eum: Ipſe enim dixit in Euang. qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt eſſe meus diſcipulus. Hic fortaſſe dicturus eſt ſanctiſſimus aliquis Sadeel, fuiſſe Monachos illos ex Germania, Heluetia, & Anglia, turpis vitæ, qui reliquerant quidem omnia, ſed non ſequebantur dominum, ſed potiùs ventrem & ocium. Itanè in innumerabilibus cateruis Monachorum, quas Sadeel dicit eiectas eſſe, non reperiebantur centum non tales, id eſt, probi & ſancti? non quinquaginta? non viginti? non decem? non ſaltem quinq;? totidem enim in editione LXX. interpretum requirebat Deus, vt non deleret Sodomitas. Cùm deprecans Abraam pro eis, nunquid, ait, perdes iuſtum cum impio? & tandem: quid ſi inuenti ibi fuerint decem? & dixit, non delebo propter decem, immò & propter quinq;. Sic enim eſt apud LXX. Sed redeo ad locum Euang. Lucæ de inſtituto relinquendi omnia; de quo, vt dixi, Dominus in extremo vitæ diſcipulis tanquàm de re maximi momenti, & grauiſſima admonuit, inquiens, quando miſi vos ſine ſacculo & pera, & calceamentis. nunquid defuit vobis aliquid? At illi dixerunt, nihil: Sed quia, quod ſequitur, & nunc, qui habet ſacculum, tollat ſimiliter & peram, videtur non ſolùm non cohærere, ſed contrarium eſſe inſtituto relinquendi omnia. Hic enim non ſolùm non iubet ire ſine ſacculo, vt Apoſtoli miſſi fuerant: Sed qui habet ſacculum, permittit ei vt habeat etiam peram, explicandus eſt locus, ne hoc loco Sadeel, qui in ſagacitate venandi cauillationes exultat & triumphat, aliqua cauillatiuncula, argumentum hinc ductum eludat, & ſophiſma vocet, vt ſolet. Interpretatur

Quare dominus cùm mors inſtaret, diſcipulos ſuos admonuit de inſtituto nihil poſſidendi.

Interrogandus eſt Sadeel, in cateruis innumerabilibus, quas gloriatur eiectas eſſe, an fuerint decem ſaltē, aut etiam quinque probi.

Photij interpretatio.

autem locum hunc acutiſsimè & eruditiſsimè Photius Patriarcha Cōſt. in reſpōſis ad quæſtiones CCC. Amphilochij, Metropolitæ Cyzici, ne autorem laude ſua fraudemus. Poſt varias antiquorum interpretationes huius loci, ſuam adhibet ita modeſtè; vt dicat priùs tanquàm vice proœmij, agēdas eſſe gratias ſanctis Patribus, à quibus, qui poſteà cōſecuti ſunt, acceperunt, inquit, Semina, & primitias ἀκριβεστέρων ἐπιλύσεων *id eſt, limatiorum ſolutionum, interpretabor latinè. Approbans igitur, inquit, conſtantiam diſcipulorum ad ſummam virtutē, Martyrij ſcilicet, eos reuocat. Nunc, inquit, cùm mea paſsio inſtat, & bellum contra vos paratur, qui ſermonem meum, de relinquendis, ſcilicet, omnibus, & me ſequendo nō ſeruauerunt, eos ſequetur, cum ſacculo, cura etiam de pera acquirenda: Qui verò laborauerunt, & ſtuduerunt vt ſeruarent, hi imponent finem & conſummationē certamini priùs ſuſcepto. Eos contrà, qui ab illa perfectione nihil poſsidendi lapſi ſunt, ſollicitudo & cura de multis rebus excipiet, quibus cum ſacculo, pera, & quicquid commoditas vitæ imperat, non deficient. Idcircò inquit, pulchrum fundamentum futurorum certaminum ieciſtis in paupertate. Quare reliquum eſt, vt magis nunc, quàm priùs, parati & prompti ſitis ad ſubeundum mortem pro me: iam enim & ego mortem pro mundo ſubeo. Bene autem feciſtis, qui omnia vitæ huius reliquiſtis, ita vt nihil poſsit vos retrahere, quo minùs læti ad id, quod caput eſt omnium, id eſt, ad mortem pro me oppetendam veniatis. Illud itaque ſanè ſequitur, vt præſto & prompti ſitis ad dandum* ἔσχατον περιβόλαιον, *id eſt, extremum amictum, & vitam pro me commutandam cum morte. Hoc enim ſignificat* τῶν εἰρημένων πάντων εὐστοχώτερον, *id eſt, probabiliùs, quàm cætera, quæ ab alijs dicta ſunt, illud vendere tunicam & emere gladium: quod perinde eſt, quaſi diceret, nec vltimo amictui parcet, qui perfectionem nihil poſsidendi conſummauerit. Immò dabit locum promptè emendo gladio. Itaq; prænunciat futurum eſſe, vt cuſtodia illius inſtituti de nihil habendo, hoc vltimum & ingens officium virtutis præclaræ vobis repræſentet. Suadebit enim mortem pro me libenter*

Eruditiſsima, & acutiſsima interpretatio Photij in locum Euangelij Lucę, quando miſi vos ſine ſacculo, &c.

libenter adire, ab omni prætereà ſollicitudine rerum humanarum liberos eſſe, ad nullamq; curam rerum ad corpus pertinentium conuerti, omniaq; ad meum cultum referre. Quod autem nihil aliud, in ænigmate duo gladij ſignificarent, quàm mortem Domini, & diſcipulorum, ex eo intelligere licet, quòd cùm reſponderent diſcipuli, ecce duo gladij hic, nihil ampliùs ab eis requiſiuit Dominus, ſicut requiſiuerat in habente ſacculum, vt tolleret ſimiliter & peram: & in vendente tunicam, vt emeret gladium: Sed ſatis, inquit, eſt, ſcilicet ad ſignificandum in Symbolis, quod voluit, nempe ad paſſionem Domini ſignificandam vnus gladius, & diſcipulorum alter: Hactenùs Photius ἰυςοχώτατος *interpres ſcripturæ ſanctæ, vt perſpici poteſt, ex Scholiis eius in Pauli Epiſtolas, iam editis, & in Euangelium Matth. & Ioannis, quæ extant nondum edita. Plura de hac re, in volumine defenſionis Epiſtolarum Pontificum Apoſtolicorum ſcripſimus. Sed ſatis ſunt hæc pauca, ad conuincendum iniuſtè eiectos eſſe Monachos, propter votum paupertatis, quo Deus iuſtè & piè honoratur & colitur. Doceamus idem in voto caſtitatis ex Euangelio: Cùm enim dixit Dominus, ſunt enim Eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, ſatis apertè docuit, dedicare Deo vitam cælibem, ad cultum Dei Deo gratum referri, alioqui non dixiſſet ſtatim, qui poterit capere capiat, quod & ad liberam poteſtatem voluntatis, Deo adiuuante, pertinet, & Deo acceptum eſſe declarat. Si enim diſpliceret ei dedicatio caſtitatis, aut ſi ſeruari non poſſet, non ſic diceret, qui poteſt capere capiat; Poteſt autem, inquit, Greg. Naz. omnis qui vult. Significat tamen non cadere in eam præceptum, antè ſcilicet, quàm promiſſa ſit ſponte: Sed conſilium. Pugnat igitur cum Euangelio Lutherus, cùm dicit,* vehementiorem eſſe impetum libidinis, quàm vt ferri poſſit, ac proinde votum continentiæ non poſſe ſuſcipi, neque, ſi ſuſcipiatur, debere exigi, *& in libro de vita coniugali ſcripſit*, coniunctionem maris & fœminæ neceſſariam eſſe, vt cibum, potum & ſomnum, neq; magis poſſe hominem hoc carere, quàm mutare

Quomodo ſecundùm ſcripturam dedicare Deo vitam cælibem ad cultum Dei pertineat.

 ſexum.

Lutherus malus Philoſophus, & peior Theologus.

ſexum. *Docuitille quidem hoc contra naturam & ſcripturam, & Apoſtolicam traditionem, vt malus Philoſophus, & peior Theologus. Voluptates enim corporis, tradunt Philoſophi, partim eſſe naturales & neceſſarias, vt cibi, potus & ſomni: partim naturales quidem, ſed non neceſſarias, inter eas referunt appetitum coniunctionis corporum. Si Philoſophis non credebat Lutherus, debebat credere Apoſtolo, qui docet hoc in Epiſt. priore ad Cor. Omnis autem, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet; & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiāt; nos autē incorruptā. Gracè eſt* ἐγκράτησεται, *id eſt, ab omnibus ſe abſtinet. Pertinet autem vis verbi huius inprimis, & propriè ad voluptates Veneris. Sic vſus eſt idem Apoſtolus hoc verbo 1. Cor c. 7. de Viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut & ego, quòd, ſi non ſe continent, nubant; meliùs eſt enim nubere quàm vri. De Viduis loquitur, quæ liberæ erant ad nubendum, ſi vellent, ante promiſſionem caſtitatis, idem verbum eſt Gracè. Similiter accepit Apoſt. hoc verbum, cùm iubet in Epiſt. ad Titum, vt Epiſcopus & Presbyter ſit* ἐγκρατής, *id eſt, vt ſe abſtineat à Venere, eſtq́; hîc aduertenda Apoſtoli* ἀκρίβεια, *id eſt, diligentia, & lima doctrinæ: non enim ſolùm* ἐγκρατὴς *ſed* σώφρων *potuit, id eſt, pudicus ſiue caſtus & continens: iubet enim abſtinere à Venere, ſiue quis tentetur libidine, ſiue nō tentetur; qui enim certat, & certando caſtitatem cuſtodit* ἐγκρατὴς *dicitur. Qui autem aut per ætatem, aut* δι' ἄσκησιν, *id eſt, propter caſtigationem corporis, aut quia de matris vtero ſic natus eſt, conſecutus eſt, vt ſine pugna ſit caſtus,* σώφρων *dicetur. Explicauit Philoſoph. vtriusq́; verbi naturam. Redeo ad locum Epiſt. ad Corinth profectò, qui ſcripſit, omnis, qui in agone cōtendit, ab omnibus ſe abſtinet, videtur planè, qui verſus Menandri Poëtæ & Callimachi citare ſolet, legiſſe etiam, quæ Plat. in lib. VIII. de Legibus ſcripſit: Narrat enim accepiſſe fama; Iecum Tarentinum, vt in Olympis, & aliis ludis vinceret, ſemper ab omni Venere abſtinuiſſe, & eandem famam fuiſſe Criſſone, Aſtylo, Diopompo, & aliis quàm plurimis, quibus remiſſiùs erit in die iudicij, ſicut Dominus de aliis in Euan-*

Quomodo cum ſcriptura pugnat, quod Lutherani tradūt, votum caſtitatis eſſe de re impoſsibili.

Locus Pauli, omnis, qui agone contendit &c:

Qui abſtinuerūt perpetuò à venere, vt vincerent in Olympis.

Matth. 11.

in Euangelio dixit, quàm Martino Luthero. Confirmat hæc omnia Apoſtolica doctrina, & conſtitutio, lib. 8. c. 25. Sic enim ait de Viduis adoleſcentioribus non eligendis ad gradum vitæ cœlibis inter Diaconiſſas facta promiſſione, de quibus Paul. in Epiſ. ad Timoth. Sin verò, inquit, paulò antè amiſit virum, ne ei credatur, ſed potiùs adoleſcentia exploretur tempore, aliquando enim paſſiones cum hominibus conſeneſcunt, niſi fortiore fræno cohibeamur. frænum fortius vocat, velle cum timore Dei continere: hanc enim cauſſam eſſe dixerat, eadem doctrina Apoſt. lib. 4. de Viduis, cur, quæ promiſſionem caſtitatis fecerant, non ſeruabant, quia ſcilicet non accederent cum timore Dei ad ſeruandum. Mulierem enim, qui tangit οὐ τυραννεῖται *ait Gregorius Naz: in libro de Spiritu S. id eſt, nõ cogitur violenter; violentiam enim inquit, natura ei non adhibet, immò penes naturam eſt, eſſe caſtum. Paſſio autem libidinis præter naturam eſt, & aduentitia, quæ fræno rationis vtiliter cohibetur, gratia Dei adiuuante, quam Deus affluenter dat indigentibus, qui in fide poſtulant. Sicut ait beatus Iacobus. Dilatauimus hæc aliàs; ſatis eſt nunc curſim & ſtrictim repetiſſe, vt intelligat C. V. neq; propter votum caſtitatis factum, eiiciendas fuiſſe cateruas Monachorum, quaſi eiuſmodi votum de re impoſſibili eſſet, & contra mandatum, pertineretq; ad cultum Deo odioſum, cùm demonſtratum ſit breuiter, cum natura potiùs & ſcriptura atq; Apoſtolica traditione pugnare iſta.*

Quòd penes naturam ſit eſſe caſtum.

CAPVT SEPTIMVM.

SVPEREST, *vt de voto quoq; obedientiæ, quod Monachi faciunt, aliquid dicamus ex ſcriptura. Scribit Apoſt. in 2. Ep. ad Cor. c. 8. laudans liberalitatem Macædonum in eleemoſynis conferendis, ad adiuuandos fratres, qui erant Hieroſolymis, & altiſſima paupertas eorum abundauit in diuitias ſimplicitatis eorum, quia ſecundùm virtutem (teſtimonium illis reddo) & ſuper virtutem voluntarij fuerunt, cum multa exhortatione obſecrantes vos, gratiam & communicationem miniſterij, quod fit in ſanctos: de-*

De voto obediẽtiæ Monaſticæ ſecundùm ſcripturam.

inde

inde ſubiungit, et nō ſicut ſperauimus, ſed ſemetipſos dederunt primùm Domino, deinde nobis per voluntatem Dei. Laudat illos Apoſtolus, quòd non ſolùm ſua bona ad ſubueniendum fratribus dediſſent, quod facturos eſſe eos, bona ſpe fuerat, ſed præter expectationem ſuam ſeipſos, inquit, dederunt primùm Domino: deinde nobis per voluntatem Dei. Hoc faciunt hodie ex eo tempore Monachi, ſecundùm doctrinam, quam tradidit dominus, & Apoſtoli prædicauerunt, & ſancti Patres obſeruârunt, & quam nos à Domino traditam, ab Apoſtolis prædicatã, & à ſanctis Patribus obſeruatam accepimus, & omnes Eccleſiæ per orientē & occidentem acceperũt & ſicut acceperunt, ſic hodie tenent: Non enim ſolùm ſua dant Domino, id eſt, Monaſterijs, aut alijs egentibus, in nomine Chriſti. ſed ſeipſos tradũt in nomine Chriſti, in poteſtatem eius, qui præeſt ei ordini, in quo ſe Domino tanquàm victimas holocauſti offerunt. Expreſſum eſt hîc, quod in actis Apoſtolorum à Luca ſcriptum eſt; erat, inquit, multitudinis credentium cor vnum & anima vna, neque quisquam eorum, quæ poßidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. Et paulò pòſt, quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorũ erant, vendentes offerebant precia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur autem ſingulis, prout cuiq; opus erat. Sic fecerunt Macædones iſti, ſecundùm eandem doctrinam Apoſtolicam. Dabant enim non ſolùm, quæ habebant, Domino, ſed per voluntatem Dei, id eſt, in nomine Domini ſeipſos dabant ſanctis Apoſtolis, qui curabant, vt ſicut vnicuiq; opus eſſet, ita eis ſuppeditaretur. Non enim ampliùs poteſtatem habebat vnuſquiſq;, vt ſibi aliundè ſuppeditaret, aut acquireret. quin potiùs hæc cura & ſolicitudo eorum erat, qui præerant, & in quorum poteſtatem ſe dederant. Quod autem ſui poteſtatem non haberent ampliùs, ſatis apertè ſignificauit Apoſtolus, cùm dixit, & non ſicut ſperabamus, ſed ſeipſos dederunt primùm Deo, deinde nobis per voluntatem Dei: ſi poſtquàm ſua dederunt Deo, ſeipſos quoque dederunt Apoſtolo per voluntatem Dei, conſequens eſt, vt ſicut illa bona ſua,

quæ

quæ dederant, non ampliùs in eorum poteſtate erant, nec ipſi ampliùs eorum bonorum Domini, quod ſatis teſtatur mors Ananiæ & Saphiræ vxoris, quia de pretio agri Deo iam dedicato, per fraudem auerterant, mentientes, ſicut beatus Petrus dixit, Spiritui ſancto; Sic nec ipſi erant iam ſui Domini, quia vt dixi, ſicut dederant quæ habebāt, ſic ſeipſos dederunt. Non enim dicit Sadeel venator cauillationum, poſitum eſſe hoc verbum dederunt Homonymè, vt aliter dediſſent Deo, ea quæ habebant, aliter ſeipſos: immò vno modo dederunt. Vnus autem modus dandi erat, ſcilicet, non relinquere ſibi poteſtatem eorum, quæ dabant Deo; dabant autem ſua & ſeipſos. Non enim ſcriptura in hoc vno & eodem loco, vno & eodem verbo, Homonymè, ſiue æquiuocè vſa eſt, nec vti neceſſe erat. Cùm igitur dare ſua Deo, & ſe alicui per voluntatem Dei, acceptum Deo ſit, & ad cultum eius & honorem pertineat, teſtimonio Pauli Apoſt. qui Macadones illos, qui hoc fecerant, laudat; quid dicturus eſt miſer Sadeel, qui in eiectis innumeralilibus cateruis Monachorum, pœana, & iò triumphe canit, & totidem immundos ſpiritus vocat. Et ſi Ananias & Saphira, ſic à beato Petro puniti ſunt, & factus eſt timor magnus, ſicut ait Lucas, ſuper omnes qui audierunt, quid facient, qui tot poſſeſſiones Deo datas ſacrilegè rapuerunt: tot Monaſteria ſpoliârunt, ac bona Deo oblata, ad tribuendum vnicuiq; ex Monachis, prout opus eſſet, ſicut de illis ſcripſit Lucas, in alios vſus conuerterunt? An quia C.V. non hoc fecit; Sed factum repetit: Idcirco putat non pertinere ad eam in hac parte, quod dominus dixit, & ego in ſuperiori Epiſtola vrgebam, vt quid quod iuſtum eſt, ex vobiſipſis non iudicatis? Si non pateretur hoc in bonis ſuis fieri, cur patitur in bonis Dei, id eſt, illi oblatis? Si non pepercit Deus Ananiæ & Saphiræ, qui agrum ſuum vendiderant, & precium Deo dederant, quia partem ſibi mentiendo auerterant; quomodo parcet iis, qui aliena prorſus, & quæ nunquam poſſederunt, Deo, cuius erant, abſtulerunt, aut qui ab aliis oblata, cùm poſſunt, non reſtituunt? Illuſtriſsime Princeps, quia plùs C.V. diligo, quàm Sadeel, non poſſum ſilere iudicium, quod C.V. imminet, niſi in-

De Iudicio Dei horribili in eos futuro, qui bona Monaſteriorum ſacrilegè rapuerunt.

dicit

reperit

De eo, quod à Luca ſcriptum eſt, & factus eſt timor magnus ſuper eos, qui audierunt.

cipiat timere. Non enim propter illos tantùm, qui nunc erant, & audierant, ſcriptum eſt à beato Luca, & factus eſt timor magnus, ſuper omnes qui audierunt, ſed propter eos etiam, qui nunc audiunt, vt C. V. audit per Lucam Euangeliſtam. Timeat igitur, antequàm veniat dies Domini, tanquam fur, ne illi, qui tunc audierunt & timuerunt, C. V. accuſent & condemnent, quia audiuit & non timuit. Nolite errare, inquit Apoſtolus, Deus nō irridetur, quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet. Scio gloriari Eccleſias Saxonicas de bonis Monaſteriorum, ad alios vſus pios, vt ipſæ putant, translatis; ſic enim eſt in c. 11. Confeſſionis earum, de vita Monaſtica, ad tales vſus pios, ad alendos Paſtores, pauperes, & ſcholaſticos, ad conſtituendas Scholas, ad iuuanda hoſpitalia, magna pars redditúum in Monaſteriis, in his regionibus Dei beneficio translata eſt. *Hactenus confeſſio; cuius gloriatio non eſt bona; immò gloria, ſicut Apoſt. ad Philipp. ſcripſit, in confuſione eorum, qui ſic gloriantur: Quod enim iactant transtuliſſe ea bona, ad vſus pauperum. Honora, inquit ſcriptura, in prouerb. Salomonis, Dominum de iuſtis laboribus tuis. non eſt autem iuſtum, ſed iniquum, rapere alienum; immò ſacrilegum rapere, quæ Domini ſunt, vt pauperes & hoſpitalia de ſacrilegio alantur. Neque rurſus æquum erat, vt quibus creditæ erant animæ Monachorum, quæ maioris æſtimationis ſunt, non eſſent credita bona Monaſteriorum, vt à quibus repoſcenda eſt ratio animarum, ab eiſdem eſſet etiam repoſcenda ratio bonorum. Hæc enim eadem ratio eſt, quam Canon Apoſt. 40. affert, cur Epiſcopus poteſtatem bonorum Eccleſiaſticorum habere debeat, quæ valet etiam in his, qui Monaſteriis Præfecti ſunt. quare ſi bonis Monaſteriorum, Præfecti Monaſteriis abutebantur, (hoc enim fortaſſis excuſabunt) ad Epiſcopos diœceſeon, erat referēdum, quos Proteſtantes quoq; ſuſtulerunt, & ſimili ſacrilegio, bona, quæ illis vnà cum animis fidelium commiſſa erant, ipſi Magiſtratus, in quos vſus viſum eſt eis, tranſtulerunt, vt cum Anania etiam & Saphira, & cum Achar, ac Iuda iudicentur. Iam quod*

Gloriatio Eccleſiarum Saxonicarum, de bonis Monaſteriorum translatis, in alios vſus pios per Magiſtratus ſæculares, qualis ſit.

quæritur

queritur Sadeel, & me accuſat, quòd auſus ſim calumniis & fabulis anilibus, felicem memoriam Lutheri, & nomen celeberrimum proſcindere. *Sic enim ait. Si calumniæ erant, aut fabulæ, debebat probare, & non dicere tantùm, ſicut ſemper facit. Felicem memoriam & celeberrimum nomen dicit eius, quem omnes Eccleſiæ Catholicorum, per cunctum orbem tanquam Hæreſiarcham anathematizant, qui fidem ab initio Germaniæ traditam, quæ in omnibus Eccleſiis prædicabatur, mutauit, & fidei nouæ nouum nomẽ dedit, vt à Luthero fidei ſuæ auctore, Lutherani vocarẽtur. O felicẽ memoriam, ô celeberrimum nomen Martini Lutheri Hæreſiarchæ, & Apoſtatæ, ac ſacrilegi mariti Virginis Deo ſacræ: immò ô infelicisſimam memoriam eius, qui ſecundùm Apoſtolum, qui Chriſtum in ſe loquentem habebat, damnationem habet, quia primam fidem negauit, ſicut illæ Viduæ ad nuptias, contra fidem promiſsionis factæ redeuntes, de quibus Paul. loquitur, etſi libet Sadeeli cum Flaccio Illyrico, tametſi contra mentem Apoſtoli fidem illam primam, quam Apoſtolus illic dicit, non promiſsionem, ſicut nos probauimus, interpretari: Sed fidem, quæ, inquit Illyricus, vocem Euangelij complectitur, & veri Dei inuocationem accendit. O ter & ampliùs infelicem memoriam eius, qui damnationem habet; quia fidem, quæ Euangelium à S. Apoſtolis ab initio traditum, quod in Germania, ſicut in cuncto orbe Chriſtiano prædicabatur, negauit. O infelicem memoriam eius, cui bonum erat, ſi natus non fuiſſet, ſicut Dominus de Iuda teſtatus eſt. Non dixit Dominus, ſimpliciter bonũ erat, ſi natus nõ eſſet: Quod enim non eſt, inquit Photius, hunc locum interpretans, neq; diuinam prouidentiam declarare poteſt; nec vllum bonum participare, atq; ita ſimpliciter meliùs eſt eſſe, quàm non eſſe; Sed dixit, bonum erat illi. Eſſe enim in perpetuo ſupplicio, grauius & peius eſt ei, qui eſt in eo, quàm non eſſe natum. Idem dicendum eſt de iis, qui eum ad extremũ vſq; ſpiritum ſequi voluerint, & in pertinacia eius perſeuerare, qui quia ſemper ſuæ cauſſæ iudex eſſe voluit, & ſcripturam ſuo ſenſu interpretari, nullis diſputationibus, nullis ſcriptis, nul-*

^ ample A

ſis conſiliis voluit cedere, nullis minis terreri, nullis blanditiis molliri, nullo anathemate tremefieri. Dixi, neq; terroribus de cœlo flecti; Narrat enim Surius de eo ſic, Erphordiæ, quæ eſt inſignis Thuringiæ Vrbs, Academia celebris, factus eſt Lutherus anno ætatis ſuæ 20. artium Magiſter, inde cùm iuris prudentiæ animum appuliſſet, ambulans cum ſocio in agro repente ictu fulminis ſocium perdidit, quare territus & conſternatus, multis ſtupẽtibus relicto mundo, & ſpretis omnibus, beati Auguſtini inſtitutum Eremitarum complexus eſt. Hactenus Surius. Sciebat Deus velle Lutherum fieri Monachum, & vt cum metu Dei accederet ad faciendũ votum, ne illud poſteà ſacrilegè violaret, ſicut violauit, & quod maius erat, ne fieret Hæreſiarcha, perterrefecit eum de cœlo, etſi nihil profecit. Sicut euenit etiam Iudæis, quos Dominus perterruit, cùm totus mõs, inquit, fumabat, eò quod deſcendiſſet Dominus ſuper eum in igne, & aſcẽderet fumus ex eo, ſicut ex fornace, eratq; omnis mons terribilis. Et ait Moiſes ad populum, nolite timere, vt enim probaret nos, venit Deus, & vt terror illius eſſet in vobis, & non peccaretis.

Lutherus de cœlo perterritus, ne Apoſtata fieret.

Ad illius igitur pertinacem obſtinationem, hortatur C. V. Sadeel ſpecioſis nominibus vtens, cùm dicit, tentaſſe me arcem fortitudinis C. V. *& in alio loco Epiſtolæ ſuæ hortatur C. V. ad* conſtantiam. *Sic ſolent Hæretici. Hunc eorum morem notauit Apoſt. in Epiſt. ad Rom. cùm ait: Rogo vos fratres, vt obſeruetis eos, qui diſſenſiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis: huiuſmodi enim Chriſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo ventri, & per dulces ſermones, & benedictiones ſeducunt corda innocentium. Dulcis ſermo eſt, & quædam benedictio, quæ meliùs Græcè dicitur* εὐλογία *apud eos, qui magnitudine animi præditi ſunt, laudari à fortitudine & conſtantia. Sed errat miſer Sadeel, & in errorem vult inducere, vt ſit ex numero illorum, quos Apoſtolus dicit, errantes & in errorem mittentes. Vellet enim ſuadere C. V. fortitudinem, qua ipſe pugnat contra Deum, quæ non eſt fortitudo, ſed miſerrima infirmitas; non conſtantia, ſed lugenda leuitas,*

leuitas, non fuiſſe ſcilicet (ſicut Apoſtolus Philippenſibus præcipit, ſtabiles & immobiles ab ſpe Euangelij, quod ſemper in Germania, ante aduentum Martini Lutheri prædicatum fuerat, & per cunctum orbem prædicabatur. Sed potiùs ſiuiſſe circumferri ſe, ſicut Apoſt. ad Epheſ. ſcripſit, omni vento doctrinæ, in fallacia hominum, in aſtutia, in circumuentionem erroris.

CAPVT OCTAVVM.

SED, *quia ſatis iam, vt opinor, reſponſum eſt, ad omnes cauillationes Sadeelis, quibus Epiſtolam ad C. V. aſperſit, ſupereſt, vt idem faciamus nunc in iis, præſertim in cauillationibus, quibus contra Eccleſiam Catholicam viſibilem magis ſudat, & quibus videri voluit, reſpondere ad meum librum, & quidem celeriter; ne, ſi moram interpoſuiſſet, cauſſam ad tuendum difficilem ſuſtinere, & inopia rationum & ſcripturarum laboraſſe putaretur. Noluit interim cauere, ne in illis numeraretur, quos Salomon in prouerb. dicit ſtultos eſſe, qui antequam intelligant, reſpondent. Vtrùm verò ſcripturas de Eccleſia Catholica viſibili à me productas, copioſè expoſitas, & cum aliis ſcripturis interſe collatas, vllis ſcripturis refellat, an verò mutus ſit in hac parte, V. C. Videbit, & iudicabit; & tamen audet Sadeel confidenter poſtulare à C. V.* vt omnia ad ſacræ ſcripturæ regulã exigat; *Rectè quidẽ; Sed ad intelligendas ſcripturas opus eſt fide; niſi enim credideritis, nõ intelligetis, inquit Propheta Eſa. Opus quoq; eſt, nõ noſtro ſenſu intelligere eas, falli enim poſſumus: Sed ſenſu Eccleſiæ tradito per prædicationem Apoſt. Hanc traditionem veri ſenſus ſcripturarum, in Eccleſia Catholica relictam, quæ omnes hæreſes reuincit, vrget diuinè S. Irenæus lib. 3. c. 3. non dubito, immò pro certo habeo, & affirmare auſim; ſi C, V. intelligeret, ſe eſſe extra Eccleſiã, nõ pateretur eſſe extra eam vno die; ſed vt intelligat hoc, neceſſe eſt, vt credat omnes maiores ſuos ante Martinum Lutherum intra Eccleſiam fuiſſe. Hoc autem rurſus credet, ſi credat eſſe Eccleſiam Catholicam per vniuerſum orbem*

diffuſam, ſecundùm promiſſionem à Deo factam, quia Eccleſia maiorũ vſq; ad primũ generis veſtri, clariſſimi & antiquiſſimi, Chriſtianũ, eam fidẽ tenebat & ſeruabat, quæ erat omniũ Eccleſiarum totius mundi. Eſſe enim ſimul intra Eccleſiam vnã, quæ Catholica eſt, fidem veterem Eccleſiæ, & fidem nouam Confeſſionis Auguſtanæ, impoſſibile eſt. Siquidem, quod vnum eſt, indiuiſum eſt: Fides autem noua Lutheri, vt diuiſa eſt à fide vetere, ita Eccleſia eius fidei ab Eccleſia Catholica, cuius eſt fides, quæ ab initio tradita eſt, diuiſa & dirempta eſt; At extra Eccleſiam vnam Catholicam, quæ eſt ſecundùm promiſſionem Dei, hæreditas Chriſti, per omnes fines terræ propagata, ſalutem non eſſe, ſicut non fuit extra arcam Nöe, millies C.V. in Aug. & cæteris Patribus legit. Cùm igitur quærebatur à diſcipulis Lutheri, & Patronis Cõfeſſionis Auguſtanæ, ante Lutherum, vbi erat Eccleſia Lutheri, vt eorum reſponſio conuinceret Lutherum ipſum, Eccleſiam ſuam peperiſſe, & ſe filiũ eius adoptaſſe, negata matre, quæ eum genuerat, quo nullum portentum magis monſtruoſum & horrendum naſci potuit, variè reſpondere cœperunt: Principiò fuiſſe aiebant, ante Lutherũ, in reliquiis, in Eccleſia Catholica, deliteſcentibus: Rurſus cùm ſe in illis latebris tueri non poſſent, quin cogerentur portentum partus Lutheri confiteri, accurrerunt aliæ ſapientiores obſtetrices, ad partum Lutheri obtegendum, ne veſtigium eius aut vllum ſignum in terra ſpectaretur. In his extitit miſer Sadeel, qui negat Eccleſiam Catholicam eſſe viſibilem, vt nemo iam quærendum eſſe putet, vbi ante Lutherum ſpectabatur Eccleſia Lutheri, ſi ante Lutherum adhærebat toti & vni Eccleſiæ Catholicæ inaſpectabili. Sed quia ſapiens Sadeel, ne ſenſus vnà cum mente amiſiſſe videretur, tandem conceſſit Eccleſias quidem particulares, aſpectabiles eſſes & viſibiles: Rurſus eandem percunctationem vrgebimus. vbi ante Lutherum erat Eccleſia particularis Confeſſ. Auguſtanæ: Si adhærebat vni Eccleſiæ Catholicæ inaſpectabili? Ante Cõfeſſionem enim Auguſtanam, non fuit Confeſſio Auguſtana. Ita fit, vt neq; iſta ſapiens obſtetrix, poſſit partum Lutheri celare. Sed

Quod Lutherus Eccleſiam ſuam peperit.

illud

illud mirandum eſt, Illuſtriſſime Princeps, quomodo diſcipuli Magiſtrum & Doctorē ſuum Lutherum docere & corrigere audent; ille enim ſchiſma factum eſſe nunquàm negauit, licet aliquando diceret, nulla cauſſa faciendum eſſe: teſtis eſt Philipp. Melanchton, qui erat Luthero, vt ipſe putabat, qualis olim erat Aarō Moiſi. Is enim in fine reſponſionis ad articulos Bauaricæ inquiſitionis, cùm excuſat crimen ſchiſmatis, quod eis Catholici obiiciunt. Terribile eſt, inquit, nomen ſchiſmatis; Sed huic crimini opponenda eſt hæc vera & neceſſaria, & firma cōſolatio, fugite idola: Confitetur igitur ſchiſma factum eſſe. At ſi ſchiſma ſpectatur & cernitur, neceſſe vt id, in quod cecidit ſchiſma, id eſt, Eccleſia Catholica, quæ ſciſſa eſt, viſibilis ſit & ſpectabilis. Quid enim magis incredibile & abſonum dici poteſt, quàm dicere, viſibile eſſe ſcindi, id tamen, quod ſcinditur, videri non poſſe? vt ſi quis diceret, cùm pallium ſuum nouum ſcidit Ahias in decem ſciſſuras, ſignificans, ſic ſcindendum eſſe regnum Salomonis in decem Tribus, ſciſſuram quidem viſam eſſe, ſed pallium non fuiſſe viſibile. Reg. lib 3 c. 11.

Quomodo diſcipuli Lutheri corrigere eum audent.

Quod autem excuſat Philippus factum eſſe ſchiſma, propter idololatriam, quam falsò obiectabat, ne ſic quidem, quamuis verè obiectaſſet, ſchiſma facere licebat, ſed potiùs beati Cypriani exemplum ſequi oportebat, & non Luciferianos imitari, quibus ſchiſmatis crimen his verbis obiicit Hieronymus in dialogo, quem contra eos ſcripſit. Quod ſi de ſcripturis, inquit, proferri noluerint, quæ beatus Cyprianus ob Hæreticos rebaptizandos in Epiſtoliis ſuis reliquit, Sciant illum hæc nō cum anathemate illorum, qui ſequi noluerunt, edidiſſe, ſiquidem in communione eorum permanſit, qui ſententiæ ſuæ contraierant. Addit Philippus ad illam ſuam conſolationem, quæ eum in inferno cruciat, & conſortes eius, qui ſuperſunt: ſi vſquè ad extremum vitæ ſic perſeuerauerint, cruciatura eſt: Adiungēda eſt, inquit, & hæc vox terribilis, qui dixerit Blaſphemiam in Spiritum S. non remittetur ei. Et hoc illum magis redarguit, qui propter peccatum in Spiritum ſanctum, quod Confeſſioniſtæ contendunt, & Catholici negant, putauit licere dirupto vinculo pacis, & concordiæ diuinæ

diuina facere ſchiſma, quod eſt planè blaſphemum eſſe in Spiritum S. planè enim Spiritum ſanctum oppugnant, qui pacem Eccleſiæ, quam Chriſtus per Spiritum ſuum edidit, ſcindit. Nos, quantum in nobis eſt, inquit beatus Cyprianus in Epiſt. ad Iubaianum de Hæreticis rebaptizandis, propter Hæreticos cum Collegis, & Coëpiſcopis noſtris non contendimus, cum quibus diuinam concordiam & dominicam pacem tenemus. Maximè cùm Apoſtolus dicat, ſi quis voluerit contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, nec Eccleſia Dei. Seruatur à nobis patienter, & leniter charitas animi, Collegij honor, vinculum fidei, concordia ſacerdotij. Hæc eadem idem beatus Hier. contra Luciferianos, qui ſchiſma fecerunt, repetiuit, quæ nos eadem cauſſa contra Confeſſioniſtas repetimus: Qui quidem omnia violârunt & repudiauerunt, vt ſchiſma facerēt; quæ tamen beatus Cyprianus integra conſeruauit, ne faceret. Vinculum enim fidei ruperunt, nouam fidem profitendo; Collegij honorem & ſacerdotij concordiam violauerunt Epiſcopos eiiciendo, & caput Eccleſiæ Catholicæ negando. Sed vt C. V. iudicet, quàm benè Sadeel Eccleſiam Catholicam electorum tantùm & inuiſibilem eſſe, *defendat, reſponſionem eius ad vnum locum tantùm Auguſtini hic notabo, vt ex ea, de reliquis reſponſionibus, id eſt, cauillationibus, coniecturam faciat, ſi eas legere vel non vacabit, vel pigebit. Poſtquàm in ſecundo & tertio capite mei libri, ex loco Pauli 1. Timoth. 3. ex quo ſolùm notato more ſuo Sadeel dixerat*, probari Eccleſiam Catholicam eſſe electorum tantùm, & inuiſibilem: *Ego contrà ex eodem loco, copioſè & prolixè collatis ſcripturis ſanctis explicato & confirmato, demonſtraui his omnibus, qui non obſtinatè & pertinaciter veritati reſiſtere voluerint, vt facit Sadeel, & cupit, idq; operam dat, vt alij, quos decipit, idem faciant; Demonſtraui, inquam Eccleſiam Catholicam eſſe viſibilem ex electis & reprobis conſtantem: Poſtremò probaui hoc teſtimonio Auguſtini, quo quidem teſtimonio, quia ſtare vult Sadeel ſuæ cauillationi confiſus, repetam illud in hac Epiſtola, vt C. V. iudicet, vtrùm teſtimonio Auguſtini, quod*

Quid factum ſit in ſchiſmate Lutheri.

Quomodo teſtimonio Auguſtini, quo Sadeel ſtare vult, conuincatur, Eccleſiam Catholicā viſibilem eſſe ex iuſtis & peccatoribus conſtantem.

in me

in me retorquet, vincat, an victus ſit. Sic igitur ait, lib. 3. de Doctrina Chriſtiana, c. 32. Illud in Canticis. Fuſca ſum & ſpecioſa vt tabernacula Cedar, ſpecioſa vt pelles Salomonis. Non enim fuſca fui, vt tabernacula Cedar, & ſpecioſa fui, ſicut pelles Salomonis. Sed vtrumq; ſe eſſe dixit, propter temporalem vnitatem, intra vna retia piſcium bonorũ & malorum. Tabernacula enim Cedar ad Iſmaëlem pertinent, qui non erat hæres cum filio liberæ. Hactenus Auguſtinus. Cùm ait Aug. vtrumq; ſe eſſe, dicit, ſcilicet Sponſa, an non ſatis clarè dicit, ſe eſſe miſtam ex vtroq;? Non dixit, ſpecioſa fui, ne Sadeel diceret, Sponſam eſſe Eccleſiam electorum tantùm. non dixit, fuſca fui; ne quis putaret, Sponſam eſſe Eccleſiã reproborũ: Sed vtrũq;, inquit Aug. ſe eſſe dicit. Si vtrũq; ſe eſſe dicit, igitur ſe dicit eſſe fuſcam ſimul & ſpecioſam. Quis non ſic intelligat, & inferat? Sed dicat adhuc clarius Aug. ſequitur enim propter temporalẽ vnitatẽ, intra vna retia piſcium bonorum & malorum. Si dicit ſe eſſe vtrumq; propter temporalem vnitatem: ergò, vnitas temporalis eſt in vtroq;, ſcilicet in fuſca & ſpecioſa. Vnitas, inquit, commixtionis Sacramentorum in hoc tempore; quàm diu ſcilicet Eccleſia hæc vna eſt in terris: Sed dicat adhuc clariùs Auguſtinus, ſi clariùs dici poteſt. Sequitur enim, intra vna retia bonorum & malorum piſcium. Vna retia dixit, ſicut qui dicit vnas literas, quæ vnæ non ſunt, ſi diuiſæ ſunt; de ratione enim vnius, ſiue numero ſingulari, ſiue multitudinis dicatur, eſt, eſſe indiuiſum. Si igitur vnitas eſt in fuſca & ſpecioſa, & vnitas in retibus piſcium bonorum & malorum, igitur fuſca non eſt diuiſa ab ſpecioſa, ſed vna eſt fuſca ſimul & ſpecioſa, propter vnam commmixtionem, ſiue communionem temporalem Sacramentorum, vt idem Aug. interpretatus eſt: Neq; rete piſcium bonorum diuiſum eſt à reti piſcium malorum, quia eſt vnitas in retibus, in hac vita temporali & mortali. quis hæc tam clara & aperta, tàm euidenter & neceſſariò concluſa eludere, & præſtigiis cauillatoriis inuoluere auderet, niſi Sadeel? Sed videamus, quemadmodum eludit, & quomodo, dùm nititur eludere & fallere, mendacium & dolum ſuum patefacit: Sic

enim ait Sadeel. Sed dũ vtrumq; dixit Auguſtinus, manifeſtè duo corpora cõſtituit. *Hic prætermiſit fraudulenter, de quo quæſtio tota eſt: Sic enim ait Auguſtinus, tanquàm vnum ſit vtrumq; corpus; quomodo igitur, dum dixit Auguſtinus, vtrumq; corpus, manifeſtè duo corpora conſtituit? immò, quomodo non manifeſtè duo corpora copulauit in vnum, propter vnam communionem Sacramentorum, cùm dixit, tanquàm vnum ſit vtrumq; corpus, propter temporalem commixtionem Sacramentorum? Sed videamus, quomodo, vt ſe iugulet ſuo gladio, locum Auguſtini à me productum recitat, repetens altius pag. libri ſui 99.* nos, *inquit*, verba Auguſtini apponamus; *reprehendens igitur Ticonium, qui bipartitum corpus Chriſti dixerat, non ita inquit, debuit appellari, non enim reuerà Domini corpus eſt, quod cum illo non eſt in æternum. Sed dicendum fuit de corpore Domini vero atque permixto. At non dixit Aug. hic, ſed dicendum fuit de corporibus Domini, vno vero & altero ſimulato. Hoc enim erat, quod in Ticonij regula, Auguſtinus reprehendebat, quòd corpus bipartitum Chriſti, id eſt, duo corpora Domini faceret. Sed dixit de corpore vno, ſcilicet, partim verò propter electos, partim ſimulato propter reprobos. Ex his enim duobus commixtum eſt & copulatum in hac vita corpus Domini, quod eſt perinde, vt ſi dicatur, ex his duobus commixta eſt Eccleſia, quæ eſt corpus Domini, ſicut Apoſt. loquitur, vt ſi quis exempli gratia diceret, vnũ corpus ex parte ſanum, & ex parte alia ægrotum; Siue vnum corpus, cuius membra partim ſunt viua, partim mortua, ita vt membra mortua, membra quidem ſint corporis Chriſti, non tamen vera membra corporis Chriſti, ſed æquiuocè & nomine tantùm. Sed dicat adhuc clariùs Aug. Verumetiã, inquit, nunc Hypocritæ non cũ illo, id eſt, Chriſto, dicendi ſunt eſſe, quamuis in eius eſſe videantur Eccleſia, an nõ ſatis clarè dicit Aug. hic in Eccleſia Chriſti videri eſſe Hypocritas? nõ enim ſignificat hic videri, eſſe in Eccleſia, quaſi phantaſia ſit, id eſt, fictio, id eſt, videri eſſe, ſed nullo modo eſſe: ſunt enim in Eccleſia, licet nõ ſint in pace Eccleſiæ, ſicut Apoſt. conſtitutio loquitur de peccatoribus,*

toribus, in l.2. Clemẽtis Roma. quia ſcilicet nõ ſunt recõciliati in gratiam Sponſi Eccleſiæ, qui eſt Chriſtus. Hoc dicit S. Maximus, in Centuria 2. Theologica, non eſſe in corpore Chriſti actu, ſunt tamen potentia; Sed hoc magis adhuc declarat idem Aug. cùm ſubiungit regulam Ticonij, quæ regula, inquit, lectorem vigilantem requirit, quando ſcriptura, cùm ad alios iam loquatur, tanquàm ad eosipſos, ad quos loquebatur, videtur loqui; vel de ipſis, cùm de aliis iam loquatur, tanquàm vnum ſit vtrumq; corpus, electorum ſcilicet, & Hypocritarum, propter temporalem commixtionem, & communionem Sacramentorum. Si temporalis communio Sacramentorum, id eſt, vnitas Sacramentorum communis facit, vt vtrumq; corpus electorum & Hypocritarum ſit tanquàm vnum; tanquàm vnum verò eſſe non poteſt, ſi ſit tanquàm diuiſum corpus, id eſt, ſi ſint tanquàm duo corpora; Eſt igitur vtrumq; tanquàm vnum; ac proinde tanquàm indiuiſum & copulatum, quod Pater Auguſtinus vocat commixtum, propter vnam communionem Sacramentorum viſibilium.

CAPVT NONVM.

S*ED, quia Sadeel regulam Ticonij recitauit, videamus, an gladium potiùs eduxerit, quo ſe tranſuerberet, cùm ſcriptura dicit, pſal. 21. in perſona Chriſti: Deus, Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? Quod ſequitur iam non de Chriſto, ſecundùm regulam Ticonij, neq; in perſona eius, ſed in perſona peccatorum dicit, longè à ſalute mea verba delictorum meorum; Chriſtus enim peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius; Sed ſicut ait Eſaias, verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, & paulò pòſt: attritus eſt propter ſcelera noſtra, & diſciplina pacis noſtræ ſuper eum. Et Aug. noſtra, inquit, delicta, ſua facit, & longè à ſalute mea dicit, quia longè à peccatoribus ſalus. Quare, ſi Chriſtus loquitur hic in perſona peccatorum, quod Sadeel negare nõ poteſt, niſi de alio quopiam potiùs, quàm de Chriſto, hunc pſalmum*

Quomodo ſcriptura ſecũdùm regulam Ticonij à Sadeele recitatã, peccatores in Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, numerat.

interpretari velit cum Theodoro Mopſueſtiæ Hæretico in Synodo Romana, Vigilio Pontifice damnato,& cum Iudaizantibus. Numerat igitur peccatores ſcriptura in Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, pro qua redimenda mortuus eſt. Et cùm Apoſtolus ait in Epiſt. ad Cor. 1. c. 15. Deinde finis, cùm tradiderit regnũ Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem Principatum & poteſtatem, & virtutem. Deinde ſubiungit: Oportet autẽ illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus eius. Sanè quidem regnum, quod in fine tradet Patri filius, regnũ electorum eſt: Tradet autem euacuata iam omni poteſtate, & Principatu, & virtute in terra, id eſt, ſublata & deleta iam omni Tyrannide Diaboli & adiutorum eius: ergo ſunt nunc in regno eius adiutores Diaboli, donec illis ſublatis fiat totum regnum electorum, quod tradet Patri: Regnũ enim, quod alioqui habebat tanquàm Deus, accepit vt homo, vt ſuo labore & cruciatib. ac morte & à peccato, & Diaboli Tyrannide liberaret; ac liberauit quidem ait S. Cyrillus lib. 4. contra Iulianum, per mortem; Sed remanent adhuc, ſcilicet, in regno eius ſeditiones peccatorum, quæ noſtra ignauia oriuntur, quibus omnibus ſublatis, poſt reſurrectionem pacatiſſimũ erit regnum. Sequitur deinceps: Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus eius, ibi ergo regnat, vbi habet etiam inimicos. Regnum ergo Chriſti in terra, ſecundùm humanitatem Eccleſia Catholica eſt, ſicut S. Patres, & Eccleſiæ ſanctæ Doctores tradunt; in ea enim ſunt iuſti & peccatores, amici, & inimici, electi, & reprobi, licet non vno modo ſint; Sed alij actu membra Chriſti, quia viua; alij non ſic. Et, cùm ait Petrus in actis Apoſt. c. 2. certiſſimè ſciat, ergo omnis Iſraël, quia Dominum eum & Chriſtum fecit: de humanitate eius hoc dicit, ait S. Athan. in lib. de incarnatione, contra Arrium, quæ eſt, inquit, omnis Eccleſia in eo dominans & regnans, poſtquàm crucifixus eſt, & vncta in regnum cœlorum, vt regnet poſteà ſcilicet, cum eo, qui propter eam ſe abiecit. Cùm igitur in hoc regno habeat nunc inimicos, & non ſolùm foris extra regnum, id eſt, extra Eccleſiam: non enim omnes, qui in hoc regno eius, id eſt, in Eccleſia ſunt,

voluntati

voluntati eius obediunt, conſequens neceſſariò eſt, vt Eccleſia, quæ eſt ſecundùm humanitatem regnum Chriſti de ſemine Dauid, quod à Patre accepit, in quo impleta eſt promiſſio perpetuitatis regni promiſſi Dauid, ex amicis & inimicis, ex obedientibus, & non obedientibus cōſtet. Deinde, quomodo arca Noë, in qua erat etiā cum Noë, & aliis filiis eius, & vxorib. eorū Cham maledictus, typus erat Catholicæ Eccleſiæ, quod nō ſolùm omnes antiqui Patres: Sed beatus Petrus, vt in 2. lib. probaui, teſtatur; Si Eccleſia Catholica ſpiritualis, arca fidelium, non habet etiam intùs reprobos, & maledictos, nondùm eiectos foras per anathema? Prætereà, quod ait Auguſtinus de vno corpore Chriſti, ex vtriſq;, electis ſcilicet & reprobis mixto, & copulato, confirmat Apoſtolica doctrina lib. 2. Clementis dic Conſt. Apoſt. c. 14. in hoc ſæculo, inquit, iuſti cum iniuſtis communitate vitæ, non ſanctitatis congregantur. Congregatio autem ex iuſtis iſtis & iniuſtis Eccleſia Catholica eſt, per vniuerſum orbem diffuſa. Rurſus eadem doctrina, in ſtadio, inquit, victores & victi ſunt: In corona verò, qui legitimè certauerunt. Stadium vocat Eccleſiam Catholicam, quæ eſt ingens domus Dei, quæ domus, ſicut Apoſt. ait, ſumus nos, qui per vniuerſum orbem dilatati fidem accepimus, & communione Sacramentorum in vnum corpus Chriſti myſticum copulati ſumus. Quare, qui extra Eccleſiam Catholicam, per cunctum orbem diffuſam, eſt, extra corpus Chriſti myſticum eſt: extra arcam nauigat: extra ſtadium currit: extra regnum humanitatis Chriſti, in regnum nouum & cœleſte vnctæ, vt, S. Athanaſius ait, habitat. Dicam amplius, non ſolùm Aërianum eſſe Sadeelem, qui Epiſcopos Presbyteris æquat, ſicut olim Aërius Hæreticus: Sed Manichæum. Non enim pudere debet, vt iterum cum Athanaſio dicam, habere nomen eius, cuius non pudet tenere dogma. Neq; enim credit humanitatem Chriſti, ſicut alter Manichæus, qui docet eſſe inuiſibilem Eccleſiam Catholicam: Siquidem Chriſtus humanitatem noſtram aſſumpſit, id eſt, humanitatem Eccleſiæ Catholicæ: quaſi non eſt viſibilis, neq; viſibilis fuit humanitas Chriſti, quæ eadem eſt ſpecie: & rurſus, ſi viſibilis

Quomodo nunc ſecundùm ſcripturā, in regno Chriſti ſecundùm humanitatem, ſint iuſti & peccatores; & quod hoc regnū Eccleſia Catholica viſibilis eſt.

Quomodo, qui extra Eccleſiam eſt, in hoc ſæculo extra arcā myſticam Noe nauigat, extra corpus Chriſti eſt, extra ſtadium currit, & extra regnum humanitatis Chriſti habitat.

Quomodo Sadeel non ſolùm Aërianus eſt, ſed Manichæus.

bilis fuit humanitas Chriſti, quam in atomo, id eſt, in Hypoſtaſi diuina aſſumpſit, viſibilis quoq; eſt Eccleſia Catholica. Si vniuerſa Synagoga Iudæorum nunc in terra viſibilis eſt, cur nō erit vniuerſa Chriſti in terris Eccleſia? Et ſi vniuerſa multitudo Gentium Diabolum, qui inuiſibilis eſt, colentium, viſibilis eſt in terra; quare tota Eccleſia Chriſti in terra non eſt viſibilis? immò, ſi Eccleſia tota colentium Deum ante Moiſem in terra viſibilis erat; habebat enim vnde à non colentibus, extrinſecus, & αἰσθητῶς diſcerneretur; & ſimiliter tota Eccleſia ſub Moiſe; quare tota Eccleſia Dei nunc non erit in terra viſibilis? Sit ergo optio Sadeeli, vtrum velit, aut neget viſibilem fuiſſe humanitatem Chriſti, & doceat cum Manichæo fuiſſe Chriſtum hominem δοκήσει καὶ φαντασῶς, id eſt, apparuiſſe hominem falſa ſpecie: aut concedat nobis viſibilem eſſe Eccleſiam, quia Emanuel noſter in terra viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Et ſicut ait Aug. in lib. de vnitate Eccleſiæ c. 4. totus Chriſtus caput & corpus eſt. Caput vnigenitus Dei filius, & corpus eius Eccleſia: Sponſus & Sponſa, duo in carne vna. Sed vt hunc locum de Eccleſia Catholica viſibili finiam, quia Sadeel teſtimonium Auguſtini, ex lib. de doctrina Chriſtiana, ad ſe per cauillationem rapit, & ſecum facere nugatoriè contendit, & ſi ſatis, vt opinor, eum ſuprà redargui, & conuici, tamē recitabo hîc pauca libri eius de vnitate Eccleſiæ, contra Epiſtolam Tetiliani Donatiſtæ, in quo multis ſcripturæ S. teſtimoniis Eccleſiā Catholicam, per cunctum orbem diffuſam, viſibilem eſſe demonſtrat, eſſeq; eam vnum corpus Chriſti, mixtum ex bonis & malis. Vt tandem C. V. ex beato Aug. intelligat, ſe extra Eccleſiam Catholicam eſſe, ſicut idem Aug. extra Eccleſiam eſſe Donatiſtas, auctoritate verbi Dei cōuincit. Hoc enim, ſi C. V. ſemel intellexerit, haud quaquàm, vt antea dixi, vel vno die extra Eccleſiam Catholicam eſſe patietur, cùm, vt iterum dicam, millies legerit, extra Eccleſiam Catholicam non eſſe ſalutē; & illud item, quod Dominus in Euang. ſuo ait: Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, anima verò ſuæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima

ſua?

ſua? Quid igitur profuerit C.V. fuiſſe multis doctrinis cultũ & eruditum, quod pauciſſimis Regibus aut Principibus cõtigit; fuiſſe nobiliſſimum & potentiſſimum; & quod caput eſt, quid profuerit, natum eſſe in Eccleſia Catholica, & adoptatum à Deo filium, factumquе regni cœleſtis hæredem, ac cohæredem Chriſti, ſi ad Eccleſiam Catholicam, quæ C. V. genuit & peperit, non reuertitur? An non fuiſſet melius ei, ſecundùm ſententiam Domini, non eſſe natum? Sed loquatur iam Auguſtinus: Sic enim incipit, cap. 2. Quæſtio certè inter nos verſatur, vbi ſit Eccleſia, vtrùm apud nos, an apud illos, quæ vtique vna eſt, quam maiores noſtri Catholicam nominârunt, vt ex ipſo nomine, quia per totum eſt, ſecundùm totum, καθόλου Græcè dicitur: Hæc autem Eccleſia corpus Chriſti eſt, ſicut Apoſt. dicit, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia. Hæc Auguſtinus. Ecce Illuſtriſſime Princeps Eccleſia Chriſti Catholica per cunctum orbem diffuſa, quæ electos & reprobos continet, vt, deinceps magis ac magis docebit, corpus Chriſti dicitur, & eſt. c. 4: totus Chriſtus caput eſt, & corpus eſt, caput vnigenitus Dei filius, & corpus eius Eccleſia: Sponſus & Sponſa, duo in carne vna. Et paulò pòſt, quicunque credunt quidem, quòd Chriſtus IESVS, *ita vt dictum eſt, in carne venerit, & in eadem carne, in qua natus & paſſus eſt, reſurrexit, & ipſe ſit filius Dei, Deus apud Deum, & cum Patre vnum, & incommutabile verbum Patris, per quod facta ſunt omnia, ſed tamen ab eius corpore, quod eſt Eccleſia, ita diſſentiunt, vt eorum communio non ſit cum toto, quacumque diffunditur, ſed in aliqua parte ſeparata, manifeſtum eſt, eos, non eſſe in Catholica Eccleſia. Si tota Eccleſia, quacunque diffunditur, Eccleſia Catholica eſt, ergò Eccleſia Catholica viſibilis eſt: alioqui quomodo cognoſci poſſet, quod iſtorum, quos dicit Auguſtinus, communio non eſt cum toto, quacunque diffunditur, ſi viſibilis non eſt? rurſus idem Aug. c. 6. poſtquàm probauit, quod dictum eſt in Geneſi Abrahæ, & benedicentur in ſemine tuo omnes Gentes, pertinere, interprete Paulo, ad benedictionem omnium*

Quàm apertè conuincat Aug. Eccleſiam Catholicam viſibilem eſſe.

Gentium

gentium in Chriſto, qui eſt ſemen Abrahæ, & eandem promiſſionem factam eſſe ſemini Iſaac & ſemini Iacob, quod eſt Chriſtus; ſubiungit; ecce quod auditis, erit ſemen tuum ſicut arena terræ, & multiplicabitur ſupra mare, & in Africam, & in Aquilonem, & in Orientem, & benedicētur in te omnes tribus Terræ & in ſemine tuo; date mihi hanc Eccleſiam, ſi apud vos eſt. Oſtendite vos communicare omnibus gentibus, quas iam videmus, in hoc ſemine benedici, date hanc, aut furore depoſito accipite non à me, ſed ab illo ipſo, in quo benedicentur omnes gentes. Hactenus Auguſtinus. Si, vt oſtendamus eſſe nos in Eccleſia Catholica, & habere nos Eccleſiam Catholicam, & non potiùs eſſe nos ab ea alienos, oſtendere oportet, communicare nos omnibus gentibus Chriſtianis. Eſt igitur Eccleſia Catholica viſibilis; vt enim viſibile eſt, communicare nos omnibus gentibus, ita viſibile eſt, eſſe nos in Eccleſia Catholica, & ſi viſibile eſt, eſſe nos in Eccleſia Catholica, conſequens eſt, viſibilem eſſe Eccleſiam Catholicam, & paulò pòſt interpretatur idem Auguſtinus, c. 49. Eſa. de Eccleſia Catholica à Chriſto congreganda: deinde, inquit, quia omnes gentes adiungerentur Eccleſiæ, ſequitur & dicit, circumſpice vbiq; oculis tuis, & vide vniuerſos, Vniuerſi iſti, quos dicit Propheta, Eccleſiam Catholicam ſignificant, de qua cùm dicit, circumſpice oculis tuis, & vide vniuerſos, clarè dicit Eccleſiam Catholicam eſſe viſibilem. Item de eadem Eccleſia Catholica interpretatur illud Eſ. c. 52. Et patefaciet Dominus brachium ſuum ſanctum, in conſpectu vniuerſarum gentium; & videbunt omnes nationes, vſq; ad vltima terræ ſalutem, quæ à Deo eſt. Hanc eſſe Eccleſiam Catholicam teſtatur Aug. contra Donatiſtas, qui eam negabant, licet alia ratione & cauſſa, quàm Sadeel negat: Sed nihil refert. Subiungit enim Aug. quis tàm ſurdus, quis tàm demens, quis tàm mente cæcus, vt hic tàm euidētibus teſtimoniis obloquatur, niſi, qui neſcit, quid loquatur. Sadeelē depinxit nobis. Hic enim eſt tàm ſurdus, tàm demēs, tàm mente cæcus, vt Eccleſiā Catholicā ex omnibus gentibus, vſq; ad vltimū terræ, iuxta verbum Domini congregatam, viſibilem eſſe negat; quia

Quomodo Eſaias dicat Eccleſiā Catholicam viſibilem eſſe oculis corporeis.

quia nullus vno oculorum coniectu eam videat, tanquàm gregem in vno, non ita magno ouili, mirer, niſi Sadeel cauillationē hic reperiat, quia dicat Auguſtinus, quis tàm cæcus mente, & non dixit: quis cæcus oculis corporis; mente enim dicet Sadeel, videre ſe Eccleſiam Catholicam, ſicut videt τὸ καθόλου, *id eſt, vniuerſale generis vel ſpeciei in mente; talem enim facit Eccleſiam Catholicam, de quo ſuo loco agam copioſiùs, cùm ad cauillationes eius non argutas, vt ipſe fortaſſè putat, ſed craſſas reſpondebo. Redeo ad Auguſtinum, qui, cùm dixit, quis tàm mente cæcus, neminem exiſtimauit tàm mente cæcum eſſe poſſe, vt Eccleſiam Catholicam negaret, oculis corporis videri poſſe, per cunctum orbem diffuſam,* quia non poſſet vnus homo videre eam vno loco congregatam, niſi per ſomnium, *vt ait Sadeel; ſed pergamus. Ait enim Aug. ſed ad manifeſtiora veniamus. „ Certè ſanctiſſimas nuptias in ſcripturis nouimus, Sponſum & Sponſam. Chriſtum & Eccleſiam; vtrumq; deſcripſit Eſa. Et paulò pòſt: & „ peccata, inquit, eorum ipſe portabit: ideò hæreditate poſſidebit mul- „ tos. Et paulò pòſt: quis ita ſurdus eſt, vt hæc non audiat? quis ita obtu- „ ſus, vt nō intelligat? quis ita cæcus, vt nō videat? Ideò, inquit, ipſe hæ- „ reditate poſſidebit multos. Quid eſt hæretici, quod de paucitate glo- „ riamini? Si proptereà Dominus noſter Ieſus Chriſtus traditus eſt ad „ mortem, vt hæreditate multos poſſideret? Et, qui ſint iſti multi, vel „ quàm latè occupent terram, quæ ſequuntur, audiamus. Ecce Illuſtriſſime Princeps, de paucitate Donatiſtæ gloriabantur; quia extra Eccleſiam Catholicam per totum orbem diffuſam erāt; quamuis fortaſſe plures erant tunc Donatiſtæ, quàm hodiè ſint Lutherani, qui Confeſſionem Auguſtanam teneant; Licet Sadeel de propagatione ſua ridiculè glorietur; Cùm dicit Auguſtinus de iſtis multis, quos hæreditate poſſeſſurum eſſe Chriſtum prædixit Eſ. id eſt, de Eccleſia Catholica, quæ eſt hæreditas Chriſti, qui ſint hi multi, & quàm latè occupent terram, an non dicit apertè viſibilem eſſe? occupare enim terram ad corpora pertinet, & viſibilis eſt corporum occupatio. Et paulò pòſt; „ vnde autem multos filios eſſet habitura, conſequenter adiungit Eſa. „*

» *& ait, 54. Dixit enim Dominus, dilata locum tabernaculi tui, &*
» *aularum tuarum, fige, noli parcere, longos fac funiculos tuos, & cla-*
» *uos tuos confirma; adhuc in dextram, & ſiniſtram extende, & ci-*
» *uitates deſertas inhabitabis.* *Pertinetnè ad Eccleſiam Catholicam inuiſibilem dilatare locum tabernaculi, & aularum? & inhabitare ciuitates deſertas? an potiùs ad Eccleſiam Catholicam, quæ cernitur per omnes mundi regiones & oras, ac fines diffuſa & dilatata? nonnè Sadeel cum ſcriptura pugnat, & Auguſtino, cuius teſtimonio abuti voluit, contradicit? Subiungit Auguſti-*

Quomodo Sadeel cum ſcriptura, & cum Auguſtino, quē teſtem citauit, pugnat.

» *nus, quid dici adhuc manifeſtius exigendum eſt? ecce ex vno Pro-*
» *pheta, quàm multa, quàm clara? & tamen reſiſtitur & contra-*
» *dicitur non cuiquam homini, ſed Spiritui Dei, & euidentiſſi-*
» *mæ veritati; & tamen ab eis, qui nomine Chriſtiano gloriari*
» *volunt, gloriæ Chriſti inuidetur, ne iſta, quæ tantò antè de illo*
» *prænunciata ſunt, credantur impleri; cùm iam non prænun-*
ciantur, ſed oſtenduntur, videntur, tenentur. Videt C. V. affirmare Auguſtinum, Eccleſiam Catholicam à Prophetis prænunciatam, oſtendi, videri, teneri? At, cùm hoc dicit Auguſtinus, nonnè dicit, Eccleſiam Catholicam in terra viſibilem eſſe? Hæc verò Eccleſia Catholica, quæ oſtenditur, videtur, tenetur. Si quis quærat, ex quibus conſtat, neceſſe eſt reſpondere & credere, conſtare ex iis, qui, communione Sacramentorum viſibilium, in vnum corpus Chriſti copulati ſunt. Hi autem partim electi ſunt, quos Deus nouit; partim reprobi, quos dies Domini declarabit. Copulatos autem dixi eſſe in vnum corpus, propter communionem Sacramento-
„ *rum, vt idem Aug. ait. Pergit Aug. iam ergò pauca, inquit, de Pſalmis*
„ *audiamus: Dominus dixit ad me, filius meus es tu; ego hodiè genui*
„ *te; poſtula à me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſio-*
„ *nem tuam fines terræ. Quis enim Chriſtianus vnquàm dubitauit,*
„ *hoc de Chriſto eſſe prædictum, aut hanc hæreditatem aliud, quàm*
„ *Eccleſiam eſſe intellexit? & quia bonos & malos, intra eadem re-*
„ *tia Sacramentorum erat habitura? Reges eos, inquit, in virga*

ferrea;

ferrea, tanquàm vas figuli confringes eos; eadem quippe firma & inflexibili iuſtitia boni reguntur, mali conteruntur. Hactenus Auguſtinus. Nonnè hic apertè teſtatur Auguſtinus, quod Sadeel negat, Eccleſiam Catholicam eſſe ex bonis & malis mixtam, propter communionem Sacramentorum? & hanc Eccleſiam eſſe hæreditatem Chriſti viſibilem, in qua videmus bonos virga iuſtitiæ regi, & malos conteri? Deinde ſubiungit Aug. quid ad hæc dicturi ſunt, quæ commemoraui ex lege, ex Prophetis & Pſalmis de Chriſti Eccleſia, quæ toto orbe diffunditur, cui malunt repugnare peruerſi, quàm cōmunicare correcti? Quid, inquam, dicturi ſunt, vtrùm hæc falſa eſſe, an obſcura? Sed falſa eſſe, non audent dicere: premuntur enim mole tantæ auctoritatis: Hæc ergo, cùm vera eſſe fateantur, impleri non poſſe contendunt, quaſi aliud ſit, Prophetiam crimine falſitatis arguere, quàm dicere, quæ prænunciauit non poſſe compleri: hoc enim eſt, non eſſe Prophetiam, ſed potiùs Pſeudoprophetiam. Hæc Auguſt. quæ in Sadeelem quoque quadrant, non minùs quàm in Donatiſtas; Non enim negare poteſt Sadeel, quin Eccleſia Catholica diffuſa ſit, ſecundùm Propheticas ſcripturas per cunctum orbem, ſed negat Eccleſiam Catholicam viſibilem eſſe, quia, *inquit*, nullus homo, niſi per ſomnium videre poteſt Eccleſiam Catholicam congregatam. *Quod nihil aliud eſt, quàm dicere, veram fuiſſe Prophetiam de Eccleſia Catholica, per totum orbem diffundenda, ſed impleri non poſſe, quia non poſſit videri. Et paulò pòſt, idem Auguſtinus c. 9. Si adhùc obſcura eſſe dicunt, & hinc ipſum caput audiamus, veriſſimum demonſtratorem corporis ſui: (aduertendum eſt, hic corpus Chriſti vocare Auguſtinum Eccleſiam Catholicam, per totum orbem diffuſam; de hac enim agitur) Cùm enim dixiſſet, inquit Auguſtinus, quia oportebat impleri omnia ſcripta in lege, & Prophetis, & Pſalmis de me; tanquàm quæreremus, vtrùm in eo, quod dixit de me, illic intelligenda eſſet Eccleſia, propter id quod ſcriptum eſt: erant duo in carne vna, & non ſolùm de capite: Verumetiam de corpore, certa diuina oracula*

Quæ ex Auguſtino in Sadeelē nō minùs, quàm in Donatiſtas quadrant.

I 2 *teneremus,*

„ *teneremus. Sequitur Euangeliſta & dicit: tunc aperuit illis ſenſum,*
„ *vt intelligerent ſcripturas, & dixit illis, quoniam ſic ſcriptum eſt, &*
„ *ſic oportebat Chriſtum pati. Et paulò pòſt; vide quemadmodum de*
„ *corpore adiungat, quod eſt Eccleſia, vt nos, nec in Sponſo, nec in*
„ *Sponſa errare permittat, & prædicari, inquit, in nomine eius pœni-*
„ *tentiam & remiſſionem peccatorum per omnes Gentes, incipientibus*
„ *ab Hieruſalem. Quid hac voce veracius? quid diuinius? &c. Et pau-*
„ *lò pòſt; teneamus ergo Eccleſiã ex ore Domini deſignatam, vnde cæ-*
„ *ptura & quouſq; peruentura eſſet; cæptura, ſcilicet ab Hieruſalem,*
„ *& peruentura in omnes Gentes. Reſpondeat hic Sadeel, an fides Con-*
„ *feſſionis Aug. nata anno triges. cœperit ab Hieruſalem, & peruene-*
„ *rit in omnes Gentes. Subiungit deinde Aug. ſic iam quisquis dixe-*
„ *rit, Hieruſalem non illam viſibilem ciuitatem intelligendam, ſed fi-*
„ *guratè poſitam, vt ſpiritualiter accipiatur tota Eccleſia æterna in*
„ *cœlis, & ex parte in terris peregrina; poteſt dicere etiam illud figu-*
„ *ratè dictum, quia oportebat Chriſtum pati, & reſurgere tertia die.*
„ *quod quisquis dixerit, neq; quoquo modo Chriſtianus habendus eſt.*
„ *Sicut ergo illud propriè poſitum eſt, ita & quod adiunctum eſt, de*
„ *omnium Gentium Eccleſia incipiente ab Hieruſalem. Expoſuit enim*
„ *Dominus hæc de ſe dicta eſſe in lege, & Prophetis, & Pſalmis; & vti-*
„ *que ipſa expoſitio non potuit eſſe figurata, alioqui non eſſet expoſitio.*
„ *Deinde cùm Hieruſalem figuratè poſita & ſpiritualiter intellecta,*
„ *vniuerſam Eccleſiam ſignificat; quomodo vniuerſa Eccleſia incipit*
„ *ab vniuerſa Eccleſia; tanquàm Hieruſalem incipiat ab Hieruſalem.*
„ *Manifeſtum ergo eſt, propriè poſitum de illa ciuitate, vnde etiam*
„ *cœpiſſe probatur Eccleſia, etiam atq; etiam ipſo manifeſtante, & nul-*
„ *lam inſidiarum latebram calliditati hæreticæ relinquente. Hacte-*
„ *nus Aug. etiam Sadeeli cuniculos cauillationum hîc obſtruxit. Et*
„ *paulò pòſt: & eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in tota Iudæa &*
„ *Samaria, & vſq; in totam terram. Ecce & hîc manifeſtatum eſt,*
„ *vnde cæptura, & quouſq; peruentura eſſet Eccleſia. Et paulo poſt:*
„ *Habeo manifeſtiſſimam vocem Paſtoris mei commendantis mihi, &*
ſine

ſine vllis ambagibus exprimentis Eccleſiam, mihi imputabo, ſi ab ,,
eius grege, quod eſt ipſa Eccleſia, per verba hominum ſeduci, atque ,,
aberrare voluero. Habes, Illuſtriſſime Princeps, quàm multis teſtimoniis Propheticis & Apoſtolicis, & ipſius Chriſti verbis probat Aug. vniuerſam Eccleſiam, quæ vocabulo Græco dicitur Catholica, intelligi, quæ viſibiliter à ciuitate Hieruſalem cæpit, & in cunctum orbem progreſſa eſt, nō inuiſibiliter, vt Sadeel Hæreticus fingit. Habet etiam C. V. ſic ab Auguſtino demonſtratum, eſſe C. V. extra Eccleſiam Catholicam, quomodo demonſtrauit, etiam eſſe extra Eccleſiam Catholicam Donatiſtas: demonſtrauit ſcilicet vtroq; genere demonſtrationis, propter quid ex ſcripturis, & demonſtratione quia eſt, ex eo, quod non communicat vniuerſa Eccleſia, quæ ſub cælo eſt.

CAPVT DECIMVM.

De eo autem, quod idem Sadeel contendit, non eſſe Eccleſiam Catholicam viſibilem, de qua hactenus ſermo fuit, vnum corpus myſticum Chriſti, ex bonis & malis, propter communionem Sacramentorum, coagmentatum, pauca etiam, ex eodem li. Aug. de vnitate Eccleſiæ, attingenda mihi ſunt, vt, quo teſte Sadeel vincere voluit, eodem conuictum eſſe omnibus appareat. Sic enim ait Aug. in eodem c. 11. nec enim nos ita dicimus, per totum orbem diffundi Eccleſiam, vt in Sacramentis eius ſolos bonos eſſe dicamus, ac non etiam malos, & eos etiam multò plures, vt in comparatione

Quomodo multiplici teſtimonio Auguſtini conuincitur, Eccleſiam Catholicam eſſe vnum corpus Chriſti myſticū ex bonis & malis, propter cõmunionem Sacramentorum, cõflatum.

eorum pauci ſint, cùm per ſeipſos ingentem numerum faciant. Habe- ,,
mus innumerabilia teſtimonia, de commixtione malorū cum bonis, ,,
in eadem communione Sacramenti, ſicut Iudas ab initio malus, inter ,,
bonos vndecim, conuerſatus eſt. Eſt in Canticis Cant. quod de ſancta ,,
Eccleſia dictum omnis Chriſtianus agnoſcit: Sicut lilium in medio ,,
ſpinarum; ita proxima mea in medio filiarum. Vnde appellat ,,
ſpinas, niſi propter malignitatem morum? & eaſdem vnde filias, ,,
niſi propter communionem Sacramentorum? Et paulò pòſt: Eſt & ,,
alia ſimilitudo aptiſſima de cōmixtione bonorum & malorum, intra ,,

» *eandem Sacramentorum communionem & connexionem, quam*
» *Dominus ipſe ponit, & exponit. Simile eſt, inquit, regnum*
» *Cœlorum ſagenæ miſſæ in mare, quæ congregat omnia genera piſci-*
» *um. Cùm autem eſſet impleta, eduxerunt eam ad littus, & ſeden-*
» *tes elegerunt optimos in vaſa ſua: malos autem foràs miſerunt. Sic*
» *erit in conſummatione ſeculi, &c. Deinde ſubiungit: nulla ergò*
» *malorum commixtio terret bonos, vt propterea velint tanquàm*
» *retia rumpere, & à congregatione vnitatis exire, ne homines*
» *non pertinentes ad regnum Cœlorum in Sacramentorum conſor-*
» *tio patiantur, quandoquidem, cùm ad littus, id eſt, ad finem ſæculi*
» *ventum fuerit, fiet debita ſeparatio, non humana temeritate:*
» *ſed diuino iudicio. Si congregatio vnitatis eſt, vt ait Pater Au-*
guſtinus, quæ intra ſe bonos & malos, propter communionem Sacra-
mentorum, continet; eſt igitur iſta congregatio, quæ eſt Eccleſia Ca-
tholica, vnum corpus Chriſti, ex viuis & mortuis membris. vnum
dico, myſticè, propter vnitatem myſteriorum ſiue Sacramentorum
Chriſti. Deinde ſicut regnum Cœlorum ſignificat hic ſecundùm ad-
uentum, ſic ſagena ſignificat Eccleſiam vniuerſam, ſiue Catholicam,
quæ eſt vnum corpus Chriſti & non duo. Vna enim eſt, quæ bonos
& malos continet; & ſicut vna Eccleſia eſt, ita vnum corpus Chriſti
eſt. Satis hæc ſint, ne plures paginas Aug. tranſcribamus. Reſpondeat
Sadeel. ſi quid habet, præter cauillationes craſſas & futiles, ac ridicu-
las, & fatuas, & deniq; hæreticas. Fortaſſe legit hæc Sadeel, imò to-
tum librum Auguſtini, ſed non intellexit, quia non credit; niſi
enim credideritis, inquit Propheta, non intelligetis. Quare, ne
idem eueniat C. V. neceſſe eſt vt credat. Credet autem, ſi fidem pe-
tat à Domino: Si quis enim indiget ſapientia, ait Iacobus frater Do-
mini, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & nemini inpro-
perat. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans; & ne audiat Sadee-
lem, qui, quia non vult credere ſcripturis, quas ad probandum Ec-
cleſiam Catholicam eſſe viſibilem producimus, ſemper venatur
cauilla-

cauillationes, non intelligens quid dicat, neque de quo affirmet. Contra iſtum & ſimiles ait Chryſoſtomus in Homil. in illud. In principio erat verbum, τίς ἐξέβαλε τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως καὶ εἰσήγαγε τὴν ἄπιστον ζήτησιν, *quis, inquit, excluſit prædicationem fidei, & introduxit inquiſitionem ſine fide? & paulò antè, non didicimus quærere, ſed didicimus credere. Non improbat ſtudium quærendi. Abſit: Sed quærere vetat, vbi opus eſt credere; & quæſtiones anteponere fidei. Traditum eſt hoc à S. Apoſtolis ſecundùm ſcripturas, vt credamus Eccleſiam Catholicam diffuſam eſſe per cunctum orbem, & hanc eſſe hæreditatem, & regnum Chriſti, ſecundùm humanitatem, promiſſum Regi Dauid, quod poſteà transferendum eſt in Cælum, cùm tradet illud Deo & Patri, ſicut Apoſtolus ait, interim oportet illum hîc regnare. Et ſicut traditum eſt hoc, ita à nobis, ſine quæſtionibus & diſceptationibus, credi voluerunt. Hyppolyt. Martyr, in Homilia contra Nœtum*, μὴ κατ' ἰδίαν προαίρεσιν μὴ δὲ κατ' ἴδιον νοῦν μὴ δὲ βιαζόμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ διδόμενα, ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτὸς ἐβουλήθη διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν δεῖξαι, οὕτως ἴδωμεν, *id eſt, ne ad voluntatem noſtram, neuè priuato ſenſu, neque, quæ à Deo data ſunt, violente interpretemur, ſed potiùs, quemadmodum ille voluit demonſtrare per ſanctas ſcripturas, ſic intelligamus. Statim hîc occurret Sadeel, dicetque ſe hoc facere, & hoc à nobis velle fieri, qui tamen ſine fide putat, ſe intelligere poſſe ſcripturas; cùm Propheta dicat, niſi credideritis non intelligetis. Quin potiùs ex illis hæreticis eſt, quos Apoſtolus vitare iubet: quia, inquit, huiuſmodi ſubuerſus eſt, & proprio iudicio damnatus, quia ſcilicet, neque ad parendum cùm audierit, neque ad reſipiſcendùm cùm didicerit, paratus eſt, ſolicitus tantùm, ne ab iis, quos in errorem induxit, condemnetur ſi tacuerit. Sic enim hunc locum interpretatus eſt beatus Athan. in Epiſtola ad Serapionem. Item Gregorius Neocæs. in Confeſſione fidei, quam conſcripſit,*

δὶ δὲ

δεῖ δὲ τοῖς θείοις καὶ ἀποστολικοῖς δόγμασι ἕπεσθαι τὰς ἡμετέρας ἐννοίας, οὐ τὰς ἡμετέρας ἀδυνάτους φαντασίας τὰ τῆς θείας πίστεως βιάζεσθαι δόγματα. *oportet, inquit, vt noſtræ notiones diuina & Apoſt. dogmata ſequãtur, non autem vt noſtræ fictiones ea, quæ fidei ſunt, per vim flectant. Hoc facit Sadeel, licet neget, cùm fingit Eccleſiam Catholicã eſſe inuiſibilem, quod nemo vnquàm ex Eccleſiaſticis Patribus dixit, aut producat vnũ tantùm teſtem. Hoc autem fingit, ne ipſe cum aliis ſuis extra Eccleſiam eſſe videatur, vt eſt. Quis enim, ſi Eccleſia Catholica inuiſibilis eſt, vllum hæreticum, aut vllum anathematizatum non hæreticum extra Eccleſiam eſſe, videre poterit? Non enim, qui excommunicatur, ex Eccleſia particulari tantùm eiicitur; nam particulares Eccleſias viſibiles eſſe confitetur Sadeel; Sed ex omnibus mundi Eccleſiis, ac proinde ex Eccleſia Catholica, per cunctum orbem diffuſa eiicitur, ſecundùm Canones Apoſtolorum 9. & 23. qui iubent, vt excommunicatus ab vno Epiſcopo, ab alio non recipiatur, quos Canones vſque in hodiernum diem, omnes Eccleſiæ ſecundùm traditionem Apoſtolorum religioſiſſimè ſeruant, & ſemper ſeruauerunt. Ita fit, vt, qui ex vna Eccleſia particulari eiectus eſt, ex omnibus mundi Eccleſiis, id eſt, ex Eccleſia Catholica ſit eiectus. Quid enim prodeſſet eiici ex vna quapiam Eccleſia, ſi ab alia recipi poſſet? Cùm verò, qui in vna Eccleſia excommunicatus eſt, videre poteſt, ſe eſſe in omnibus Eccleſiis Chriſtianorũ excommunicatum, ſiquidem cum nulla Eccleſia totius mundi communionem habebit, niſi mentiatur, & Eccleſiam fallat, fidem ſuam celans, tunc euenire poteſt ei, quod illi Corinthio inceſto euenit, qui tantum dolorem cœpit, ex Eccleſia ſua eiectus, & à plurimis obiurgatus, vt neceſſe eſſet, vt Paulus iuberet Corinthiis, qui eius congreſſum, & communionem vitauerant, vt eum reciperent, & confirmarent in eum charitatem, ne abundantiore, inquit, triſtitia abſorbeatur, qui eiusmodi eſt. Exeat igitur Sadeel ex Germania, & cùm omnes Eccleſias peragrauerit, modò fidem ſuam nouam non celet, tunc intelliget, vtrum ex Eccleſia Catholica viſibili, an inuiſibili eiectus ſit. Certè ex inuiſibili eiectum*

Quòd is, qui in vna Eccleſia excommunicatur iuſtè, ex omnibus Eccleſiis eiicitur, ac proinde ex Eccleſia Catholica.

Quomodo, qui Eccleſiam Catholicam inuiſibilem faciunt, traditionem Apoſtolicam de excommunicatis ex omni Eccleſia eiiciendis fruſtrantur.

ctum, neq; ſe videre poterit, neq; ab alio videri. Quam igitur vtilitatem afferet, tum ſibi, tum aliis, qui eum ex Eccleſia viſibili eiectũ, nõ magis videre poterunt, vt caueant ipſi, & alieno exemplo diſcãt, quàm ipſemet eiectus & excommunicatus? Quis enim ſit in Eccleſia illa Catholica inuiſibili Sadeelis, aut, quis eſt ille eiectus inde & excommunicatus, ſolus Deus videt. Idcirco, Illuſtriſſime Princeps, hunc locum premo & vrgeo, vt C.V. non patiatur amplius, vt ſit extra Eccleſiam, memor eius, qui dixit; Vigilate quia neſcitis, qua hora Dominus venturus ſit, ne, cùm venerit dies Domini, ſicut Apoſt. ad Theſ. ſcripſit, ſicut fur in nocte, extra Eccleſiam reperiatur. Hoc autem ne contingat, petat ab Eccleſia Romana, cuius fides, ſicut Paul. ad Rom. ſcripſit, annunciatur in vniuerſo mundo, Epiſcopum, qui ordinet Presbyteros: Qui enim ex ordinatione Lutheri profecti ſunt, vt antea ad C.V. ſcripſi, tam Laici ſunt, quàm eſt C.V. licet Antonius Sadeel Aërianus neget, qui Epiſcopos Presbyteris æquat, ſicut Aërius Hæreticus olim ab Eccleſia damnatus, & in eo nouus Aërius Sadeel iuxta præſcriptionem Tertulliani de hæreſi noua, vel potiùs renouata, & iam olim in antiquis hæreſibus, vt illius verbo vtar, prædamnata. Hoc demum addam, cùm non ſit dubitandum, quin hæreſis Lutheri finem tandem habitura ſit, vt habuit Arrij, Neſtorij & Eutychis, & aliorum, ne omnes enumerem: & quantum, ex multiplici eius in varias ſectas diuiſione, coniecturam facere licet, occaſus eius appropinquat, & propè eſt tempus, cùm Dominus conuertet, ſicut Malachias de Elia Prophetauit, cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum, id eſt, cùm erunt omnes per Germaniam vna fide in vnum copulati, cui magis gloria hæc debetur, vt ſit, velut alter Zorobabel Dux & Princeps reditus ex Dominatu Tyrannico fidei Lutheri, tanquàm ex captiuitate quadam Babylonica, quam tanto Principi, qui ad laudem hæreditariam & ſplendorem, ac dignitatem clariſſimi generis & antiquiſſimæ familiæ, laudem propriam literarum multarum, virtute & induſtria ſua partam adiunxit, præſertim cùm, qui mentiri non poteſt, Dominus Ieſus dixerit; cui multum

datum eſt, multum quæretur ab eo; & cui commendauerunt multum, plùs petent ab eo. Audi Illuſtriſſime Princeps Dominum dicentem C.V. ſicut olim dixit Ioſuæ viro fortiſſimo: Confortare, & eſto robuſtus, nullus poterit reſiſtere tibi cunctis diebus vitæ tuæ, ſicut fui cum Maioribus tuis, ſic ero tecum; non dimittam, neq. derelinquam te. Pro anima tua, ait Eccleſiaſticus, ne erubeſcas confiteri verum; eſt erubeſcentia adducens peccatum: & eſt erubeſcentia adducens gloriam & gratiã. Audiat C.V. Dominum in Euangelio Lucæ dicentem: Qui me erubuerit, & ſermones meos, hunc filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſua, & Patris, & ſanctorum Angelorum. De Sadeele verò & iis, qui eandem hæreſin defendunt & docent, nihil aliud hoc loco dicam, quàm quæ Magnus Athan. in eos, qui hæreſim Arij defendebant, in Epiſ. ad Adelphiũ Catholicũ ſcripſit, recitabo Græcè, quia Sadeel Græcis delectatur, ſi fortè eum Græca moueant, ὅθεν μὴ καταψευδέσθωσαν τῶν θεῶν γραφῶν, μηδὲ σκανδαλιζέτωσαν ἀκεραίους τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ᾽ εἰ μὲν βούλονται μεταγινωσκέτωσαν καὶ αὐτοὶ. εἰ δὲ ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν ἐμμένειν θέλωσι μονοι τούτων ἐμφορείσθωσαν καὶ τριζέτωσαν ἑαυτῶν τοὺς ὀδόντας, κατὰ τὸν πατέρα αυτῶν τὸν διάβολον. καὶ οἱ ἀρειομανῖται διαρρηγνύωσι ἑαυτούς. *Interpretemur Latinè ad verbum. Quare ne cõtra ſcripturas mẽtiantur, neq. ſimplices fratres ſcandalizent, quin potiùs ſi volũt, ipſi etiam pœnitẽtiam capiant: Sin verò in impietate ſua perſeuerare malunt, in eam ſe ingurgitent, ſtrideant dentibus ſuis, ſicut pater eorum Diabolus, & rumpant ſe Ariani. Dicamus nos ſimiliter in Sadeelem Aërianum, ſi perſeuerare vult, rumpat ſe cum Aërianis. C.V. ſinat eos valere, id eſt, ſinat eos rumpi, & audiat Dominum dicentem ſancto Loth: In monte ſaluũ te fac, ne & tu ſimul pereas. Mons eſt Eccleſia Catholica, per cunctum orbem viſibilis. Interim precabor à Domino C.V. ꝙ Apoſtolus Epheſiis, vt Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater gloriæ det vobis, Illuſtriſſime Princeps, Spiritum ſapientiæ, & reuelationis in agnitionem eius, illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis, Amen.*

AD EVNDEM ILLVSTRISSIMVM ETC. EIVSDEM FRANCISCI TVRRIANI SOCIETATIS IESV TRACTATVS SECVNDVS, contra eiuſdem Antonij Sadeelis repetitas cauillationes.

CAPVT PRIMVM.

SATIS hactenus, vt opinor, tota Sadeelis ad C. V. Epiſtola à me cõfutata eſt, pergã confutare reliqua, quæ Epiſtolæ adiunxit, antequàm ad reſpõdendum libro meo accederet, quæ magis præſeferunt pompam, & ſpeciem docentis, quàm dimicationem diſputantis, & quia propoſitum eſt mihi, quàm breuiſſimè potero, reſpondere Sadeeli propter ſimpliciores, qui eum fortaſſe legunt; multa neceſſe erit præterire, quæ ad rem, de qua diſceptamus, id eſt, de Eccleſia Catholica, & eius capite, & miniſtris Eccleſiæ, non pertinent. Principiò proponit tres Syllogiſmos ſuis verbis formatos, & ex libro meo, vt ipſe confitetur, collectos. Primus; Quicquid eſt forma eſſentialis Eccleſiæ Apoſtolicæ, id perpetuum eſſe debet in Eccleſia Apoſtolica; Hæc diſpoſitio Eccleſiæ, vt Eccleſia Apoſtolica habeat Apoſtolos, *(addere debuit, aut ſucceſſores Apoſtolorum Epiſcopos; ipſe enim, vt dixi, ſuis verbis fabricauit Syllogiſmos)* & in iis vnum Principem, eſt forma eſſentialis Eccleſiæ Apoſtolicæ: Quare eiuſmodi diſpoſitio Eccleſiæ perpetua eſſe debet, & vi conſequentis vnum eſt Caput viſibile totius Eccleſiæ Catholicæ; nempe, Pontifex Romanus, Petri ſucceſſor. *Poſtquàm multa, tanquàm de Cathedra docens, magis quàm diſputans, dixit: Notanda eſſe, & animaduertenda ad ſoluendum Syllogiſmum, &*

 poſtquàm

poſtquàm multa ſumpſit, neq; à ſe probata, nec ab aduerſario conceſſa, tanquàm in regno ſuo, reſpondet tandem ad Syllogiſmum, inquiens:
„ *iam excutio Syllogiſmum collectum ex Turriani diſputatione.* Ma-
„ ior propoſitio habet inſidias in vocabulo Eccleſiæ Apoſto-
„ licæ: nam Apoſtolicæ nomine intelligit eam diſpoſitionem
„ exteriorem, quæ primùm apparuit in Eccleſia Chriſtiana,
„ & cùm ea diſpoſitio ſit accidens, vt diximus, non poteſt eſſe
„ forma eſſentialis Eccleſiæ Chriſtianæ. *Non auſus eſt dicere, Maior propoſitio eſt falſa: ſed, habet inſidias, neſcio quid aliud dicere voluerit, niſi canendum eſſe, ne concedatur; cogitur tamen concedere, quia illa diſpoſitio forma eſt, non quidem ſubſtantialis: Non enim ſubſtantia eſt, ſed eſt accidens, vt Sadeel dicit, ſicut forma domus accidens eſt, & non ſubſtantia. Eſt tamen in vnoquoq; ſimilitudo rationis, vt Philoſophus in 7. Metaph. ait, in ſubſtantia ſcilicet & in forma, quæ accidens eſt, quæ dat eſſe ei, cuius forma eſt; ſicut eſſe tutamen, quod ab imbribus & ventis defendit, forma domus eſt, quæ dat ei eſſe, ad ſimilitudinem formæ ſubſtãtialis. Errat igitur Sadeel, cùm*

Quomodo Sadeel nouo modo, & inaudito Philoſophatur; quod mihi falsò obiiciebat.

„ *ſubiungit:* Itaq; Turrianus nouo modo & Philoſophis inco-
„ gnito, confundit formam eſſentialem rei, cum forma exte-
„ riore accidentis in re ipſa. *Immò Sadeel nouo modo* Philoſo-
„ phatur, cùm formam Eccleſiæ *Chriſtianæ ſubſtantiam eſſe pu-*
„ *tat, alioquinõ* diceret, cùm ea diſpoſitio ſit accidens, non po-
„ teſt eſſe forma eſſentialis Eccleſiæ Chriſtianæ, *quia ſic Eccleſia Chriſtiana per ſe eſſet, & non potiùs per accidens, ſicut homo albus, vt ex Ariſt. in 5. & 7. primæ Philoſophiæ diſcere potuit; nec enim eſt idem eſſe homini & homini albo: ſed, eſſe homini albo, eſt albedo in homine. Similiter de hominibus, qui ſunt Eccleſia Chriſtiana, dicendum eſt. Deinde, ſi forma, quæ dat eſſe ei, cuius forma eſt, licet accidens ſit, eſt ei* τὸ τί ἦν εἶναι, *id eſt, quidditas eius, quamuis non primò; Quidditas enim & hoc aliquid primò ſubſtãtiarum eſt, deinde aliorum prædicamentorum; cogitur Sadeel concedere diſpoſitionem Eccleſiæ Apoſtolicæ, eſſe formam eius & quidditatem; aut, ſi nõ concedit,*

quaſi

dit, negat conſequenter contra veram Philoſophiam formas omnes, quæ accidentia ſunt, cuiuſmodi ſunt omnes formæ artificioſæ, eſſe quidditates eorum, quæ arte fiunt. Itaq;, qui ſic definit limen: limē eſt lignum ſic ſitum, non exiſtimat, vt Sadeel aut doloſè, aut neſcienter fingit, propoſuiſſe formam ſubſtantialem ligni, ſed accidentalem, quæ dat eſſe limini, non autem ligno. Sed quia me Sadeel reprehendit, quòd ſæpe vtor Ariſtotele, dum cum eo diſputo. Sciat Paulum Apoſtolum non Philoſophiam damnare, ſed inanem Philoſophiam, in Epiſt. ad Col. qualis eſt, qua Sadeel Hæreticus vti nititur impiè ad euertendam fidem, & qua Eunomius & Aetius vtebantur ad probandum, Filium & Spiritum eſſe creaturas, & non eſſe Chriſtū ex Deo, in quos Chryſoſt. in Homil. in illud, In principio erat verbum. quis, inquit, excandeſcens, Ariſtotelica, quis Platonem Euangelio antepoſuit? hoc etiam Apollinarius, & Neſtorius ac Seuerus vtebantur, contra duas Chriſti naturas in vna hypoſtaſi vnitas. Dionyſius Areop. in Epiſt. ad Titum, Theologiam diſtinguit in Philoſophicam, quam vocat etiam demonſtratiuam, & in myſticam. In Theologia Philoſophica & demonſtratiua floruit, & omnibus antecelluit ſpectatiſſimus Theologorum S. Thomas, mirabiliter Ariſtotelica Philoſophia tanquàm miniſtra & famula, ad ſtudium & commentationem diuinæ ſcientiæ vſus. Fuit enim Philoſophia, ſicut reliquæ diſciplinæ, donum Dei, vt Clemēs Alex. in primo libro Stromatum docet, quæ licet, vt idem ait, non comprehendit magnitudinem veritatis, & eſt infirma ad perficiendum mandata Dei, At προπαρασκευάζει τῇ βασιλικωτάτῃ ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν, *id eſt, præparat viam veritati regiæ, caſtigans quodammodò, & præformans mores, ac præmuniens ad capiendam veritatem. Sed hæc obiter. Redeo ad Syllogiſmum, quem cum duobus aliis optandum mihi fuit, vt Sadeel conſtrueret & fabricaret, ne quid formæ Ariſtotelicæ & Geometricæ in eis deſideraret, vt à ſe factis; ne, ſi ego eos conſtruxiſſem, continuò aliqua Sophiſtica cauillatione in eos inuaſiſſet. Pergit Sadeel.* Minor propo- „
ſitio in multis peccat. Primus error; quòd formam illam ex- „

Quomodo cogatur Sadeel, cōcedere diſpoſitionem Eccleſiæ Apoſtolicæ, eſſe formam eius eſſentialem.

Quæ Philoſophia damnanda ſit, & quæ non.

» teriorē Eccleſiæ, quæ fuit Apoſtólorum temporibus, cùm » multis dē cauſſis extraordinaria fuerit, exiſtimet fuiſſe or- » dinariam. *Dicit Parmenianus, ſed non probat, quia ſatis eſt ei pro ſua auctoritate, vt dicat; ſiquidem oportet diſcentes credere, vt princeps Philoſophorū in Topicis dixit. Sed probabo ego verbo Dei, quod ſemper Sadeel iactat, & nunquàm profert, ordinariam fuiſſe, cùm ait Apoſt. in Epiſt. ad Cor. priore: Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra ex parte; & quoſdam quidem poſuit in Eccleſia, primùm Apoſtolos, ſecūdò Prophetas, tertiò Doctores; & quæ ſequūtur. Si forma illa, quæ fuit temporibus Apoſtolorū, extraordinaria fuit, vt ait Hæreticus, neceſſe eſt, vt fuerit prius in Eccleſia alia forma ordinaria; prius enim eſt ordinariū, quàm extraordinariū, cùm extraordinarium priuationē ~~[illegible]~~ ordinarij deſignet, ſicut ordinatū prius eſt, quàm quod ab ordine diſcedit. Interrogetur igitur Sadeel, quando fuit priùs forma ordinaria, vt locum habeat iſta extraordinaria, quam Somniator fingit? Quod, ſi nō fuit, quia eſſe nō potuit, reſtat, vt, aut nulla fuerit forma iſta Eccleſiæ data contra Apoſtolū, aut fuerit ordinaria contra Hæreticū. Sed videamus adhuc de hac forma, in Ep. ad Epheſ. in qua Spiritus S. Hæreticum iſtum confundit; idem enim hic dicit Apoſt. ſicut in Epiſt. ad Cor. dixit: Corpus Chriſti eſtis vos, & membra ex parte. In Ep. ad Eph. dixit; Vnum corpus, ſcilicet Chriſti, non dixit, duo corpora, ſed, vnum corpus. Nec enim exiſtimandum eſt, ſolis electis dixiſſe hoc. Quis enim credat, in Eccleſia Corinthiorum non niſi electos fuiſſe? quod ſi erant etiam reprobi, & omnibus ſcribit; Omnes igitur erant vnum corpus. Et ſi in Eccleſia Corinthiorum omnes erant vnum corpus Chriſti, teſte Paulo Apoſtolo, qui eos vocat vnum corpus: Conſequens eſt, omnes Chriſtianos per vniuerſum orbem, ſimiliter vnum corpus Chriſti eſſe. Quod autem ſequitur; Vnicuique autem data eſt gratia, ſecundùm menſuram donationis eius; vnicuique fidelium datum eſt chariſma fidei; vna enim fide, & vno baptiſmate vniuntur omnes in vnum corpus Chriſti, cuius membra ſinguli efficiuntur, de hoc ipſo chariſmate fidei,*

Quomodo probetur auctoritate verbi Dei, quòd forma Eccleſiæ, quæ fuit temporibus Apoſtolorum, ordinaria fuit, & non extraordinaria, vt Hæreticus iomnu.t.

Quomodo omnes Chriſtiani, per cunctum orbem, vnum corpus Chriſti ſunt.

quod

quod datur vnicuiq; ſecundùm menſurã donationis. Dixit idẽ Apoſt. in Ep. ad Rom. Vnicuiq; ſicut Deus diuiſit menſuram fidei. Sequitur deinde, propter quod dicit, Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Et paulò pòſt: & ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos; quoſdã autem Prophetas; alios verò Euãgeliſtas: alios autem Paſtores & Doctores ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti. Et quæ ſequuntur. Nõ negabit Sadeel, quin Apoſtolus cùm dixit. Propter quod aſcendẽs in altum, captiuam duxit captiuitatem; dedit dona hominibus: & poſteà dicit: & quoſdã quidem dedit Apoſtolos: quoſdam autem Prophetas: alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, &c. Non, inquã, negabit Sadeel, quin Apoſtolus inter dona, quæ Chriſtus aſcendens in altum, & mittens Spiritum S. dedit, quæ Græcè dicuntur δόματα, *numeret Apoſtolos, Prophetas, Euãgeliſtas, Paſtores & Doctores. Horum enim munera, ſiue miniſteria vocauit Apoſtolus, vt dixi,* δόματα, *interpres Latinus vet9, vertit dona. Differunt autem* δόμα & δῶρον, *vt S. Maximus in reſponſis ad quæſtiones Thalaſſij notauit, quod* δόμα *inquit, datur indigentibus;* δῶρον *verò non indigentibus. Vnde ſic, inquit, conſueuerunt appellari* δῶρα, *quæ dantur Regibus. Si igitur dedit Deus Eccleſiæ, tanquàm indigenti hos miniſtros, ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, An nõ indiget iam Eccleſia, vt ſint ſuperuacui horum, quos dedit, ſucceſſores? Si indiget: non enim audebit dicere Sadeel nõ indigere: quare eos Eccleſia inuidet, cùm eos tollit crudelis Hæreticus? Præterea, cùm horum gradus & poteſtates, ac munera Chariſmata ſint, quæ dona vocantur; ſine pœnitentia verò ſunt dona, & vocatio Dei, vt Paul. ad Rom. ſcripſit, quare ea tollit Sadeel, quaſi pœnituerit Deum dediſſe? Poſtremò, ſi dati ſũt iſti ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, & ſemper ædificatur, & ædificabitur corpus Chriſti, quomodo, qui erãt dati ad talem finem, antequàm impoſitus ſit finis ædificationi corporis Chriſti; antequàm*

Interpretatio loci Epiſt. ad Eph. aſcendens in altum, dedit dona hominibus & quid differant δόμα & δῶρον.

Sadeel Aërianus ab Aërio Hæretico, qui Presbyteros æquabat Epiſcopis.

antequàm perducta ſit ad extremum conſummatio ſanctorũ, antequàm abſolutum ſit opus miniſterij, tolluntur à Sadeele? Scio, reperiet hic cauillationes Sadeel, ſed indecoras, incredibiles & facilè refutabiles, vt S. Athan. de Arianis, qui vna litera ab Aërianis, ex quibus eſt Sadeel, differunt. Redeo ad Syllogiſmum: Secundus error in Minore, *inquit Sadeel,* quòd putet exteriorem formam ordinariam, eſſe formam eſſentialem Eccleſiæ. *Hoc quoque, quia mendacium eſt, dicit tantùm, vt Parmenianus, & non probat. Quomodo enim probaret mendacium, niſi mentiendo? Dixi iam paulò antè formam ordinariam Eccleſiæ Apoſtolicæ noui Teſtamenti; de hac enim nunc ſermo eſt, eſſe formam, quæ accidens eſt, quæ dat eſſe Eccleſiæ ſic diſpoſitæ, & eſt quidditas eius; ſicut eſſe lignũ ſic ſitũ, forma accidẽtalis eſt liminis, quæ eſt quidditas eius, & ꝓbaui errorẽ eſſe Sadeelis, cõtra Philoſophiã, quam modò ſpernit & ꝓiicit, modò laudat, in vtroq; vacillãs, quòd exiſtimet Eccleſiam ſic diſpoſitam eſſe ſubſtantiam, ac per ſe eſſe, quod non magis verum eſt, quàm hominem album ſubſtantiam eſſe, & per ſe eſſe. Quòd ſi non eſt per ſe, quomodo poteſt habere formam ſubſtantialem ſiue eſſentialem.* Tertius error, quòd loco formæ illius exterioris, quæ fuit Apoſtolorum temporibus, nouam ille formam ſupponit, cùm nobis profert ſuum Pontificem Romanum, ſuis Cardinalibus, Archiepiſcopis, & reliquis eiuſmodi cohortibus ſeptum. *Hoc quoq; dicit tantùm, ſuo more Sadeel, quia aliter probare non poteſt. Cur enim ſi poteſt, non probat? ne ſemper ei obiiciatur probatio Parmeniani, qui dicebat tantùm, ſicut Sadeel facit? Sed hoc peius adhuc eſt, quòd non ſatis eſt negare verum, quod dicimus; niſi ſimul fingat, quod non dicimus. Non enim nouam formam ſuppono, vt ait, loco illius formæ exterioris, quæ fuit temporibus Apoſtolorum.*

De continuatione formæ Eccleſiæ noſtræ Catholicæ per ſucceſſionem Apoſtolorum in Epiſcopis.

Eſt quidem loco illius forma noſtræ Eccleſiæ, non tamen ſuppoſita, ſed vera: neq; noua, id eſt, à nobis facta, ſed quæ cœpit ab Apoſtolis, & per ſucceſſionem eorum continuata eſt, & ad nos perducta. Hoc tantùm verè hic dixit Sadeel, quod loco illius; hoc enim ſucceſſionem declarat.

rat. Sed, quia Sadeel ſuum mendacium non probat, quia non poteſt: probamus nos noſtram veritatem, quia probationes ſuppetunt. Dixi paulò antè, & probaui, quæ Deus ſemel donauit Eccleſiæ, miſſo Spiritu S. de Cælo, tanquàm indigẽti ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurremus omnes in vnitatem fidei, quæ, inquam, donauit: quoſdam ſcilicet Apoſtolos, alios autem Prophetas, alios Paſtores & Doctores, ea neceſſariò manere in Eccleſia; per ſucceſſionem ſcilicet, quia aliter fieri non patitur natura mortalis. Adiungam nunc alia, ſi priùs quæram à Sadeele, vt dicat, quare de Paſtoribus, & de Doctoribus in Eccleſia ſua falſi nominis glorietur? quem locum habet ſcripturæ ad probandum eos? Interrogetur, an putet pertinere ad eos locum Apoſtoli, in Epiſt. ad Eph. cùm ait: alios Paſtores & Doctores: non credo negabit. Mox vrgebimus per cunctationẽ: Quare ergo ex loco Pauli, qui continet Apoſtolos & Prophetas, & Euangeliſtas, Paſtores & Doctores, hos vobis eligitis, illos repudiatis? An non poterant remanere ſucceſſores Apoſtolorum, ſicut remanſerunt ſucceſſores Paſtorum? Aut confitebitur Sadeel, non eſſe Paſtores, Confeſſioniſtas, ſucceſſores Paſtorum, quos Apoſtoli Eccleſiis præficiebant? Non credo confitebitur, ne ſimul confiteatur, non eſſe à Chriſto donatos; ſed à Confeſſioniſtis tantùm creatos: Hoc enim ſequi neceſſe eſt. Si ergo remanere potuerunt ſucceſſores illorum, quos negatis, ſicut remanſiſſe dicitis ſucceſſores Paſtorum, quos vos habere putatis, cùm nullum locum ſcripturæ habeatis ad probandum, non remanſiſſe, & nos contrà locum Apoſtoli habeamus, qui teſtatur dediſſe illos, ſicut dediſſe Paſtores, & Eccleſia per cunctum orbem teſtetur; ſiquidem habent Archiepiſcopos & Epiſcopos, qui ſucceſſores ſunt Apoſtolorum & Epiſcoporum, quos Apoſtoli ordinauerunt; Igitur remanſerunt ſucceſſores Apoſtolorum & Prophetarum, id eſt, Epiſcoporum. Dixi & probaui in lib. de Hierarchicis ordinationibus miniſtrorũ Eccleſiæ, quare & vbi Epiſcopi vocentur Prophetæ. Deinde ſi interrogetur Sadeel, quare Paſtores vocant, quod verbum ſemel tantum in Epiſt. ad Eph. de miniſtris

Quomodo cogantur Confeſſioniſtæ confiteri, Paſtores ſuos ſucceſſores eſſe Paſtorum, quos Apoſtoli Eccleſiis præficiebãt, & ſi non ſunt, quia meri Laici ſunt.

Quare Confeſſioniſtæ Paſtores ſuos noluerunt appellare Epiſcopos.

ſtris Paſtoribus dictum reperitur, & non Epiſcopos, cùm hoc nomen de miniſtris Eccleſiæ, in Epiſt. ad Timoth. & Ep. ad Titum, & ad Philippen. & in Actis Apoſt. dictum legatur? Sanè quidem non fuit alia cauſa, quàm vt nouam formam Eccleſiæ ſine Hierarchia efficerent; videbant enim in Eccleſia noſtra, per cunctum orbem diffuſa, Epiſcopos eſſe Capita Eccleſiarum, quibus Presbyteri minores Paſtores, quos Parochos vocãt, & reliqui Clerici ſubiecti ſunt, & ab illis iudicantur, ſicut Apoſt. teſtatur, cum Timotheo Epiſcopo ne aduersùs Presbyterum accuſationem recipiat, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus. Conſtat autem eum, qui iudicat, maiorem eſſe eo, qui iudicatur. Ipſi igitur teſtantur in noſtris Eccleſiis, quæ per cunctum orbem propagatæ ſunt, Epiſcopos eſſe maiores Presbyteris, ſiquidem noluerunt nomen Epiſcopi, ne poteſtate maiorem agnoſcerent. Prætereà, cùm conſtet, fuiſſe in lege Hierarchiam Moſaicam, in qua caput erat Moiſes, quem diuinus Dionyſius, Pauli diſcipulus, & ex baptiſmo filius, vocat in Eccl. Hierarchia πρῶτον τῶν κατὰ νόμον ἱεραρχῶν μύστην καὶ ἡγεμόνα, *id eſt, Magiſtrum & Ducem Principum Sacerdotum ſecundùm legem. Lex verò, ſicut Apoſtolus ait, habebat vmbrã futurorum bonorum; & rurſus idem Apoſt. in eadem Epiſt. ſicut, inquit, reſponſum eſt Moiſi, cùm conſummaret tabernaculum, inſpice & fac ſecundùm exemplar, quod tibi monſtratum eſt in monte, vbi omnia, quæ ſecundùm legem fiebant, vocauit typum. Eſt igitur Hierarchia in nouo Teſtamento, cuius Hierarchiæ illa vetus Moſaica, vmbra erat. Hanc Hierarchiam, id eſt, Eccleſiaſticam, dicit idem Dionyſ. ibidem, eſſe mediam inter illam Moſaicam & Angelicam. Ac cum hac quidem Angelica communionem habere in ſenſu ſpirituali; cum illa verò Moſaica in Symbolis ſub ſenſum cadentibus. Quare, ſicut in illa erat primus Magiſter, & Dux omnium Hierarchiarum, ſic in Hierarchia Eccleſiæ Apoſtolicæ neceſſe eſt, vt ſit vnus Princeps Hierarchiarum, id eſt, Epiſcopus Epiſcoporum, qui eſt ſucceſſor beati Petri Principis Apoſtolorum. Sed hic continuò occurrit Hæreticus, & dicit, hunc eſſe Chriſtum, eiuſq; typum Moiſen fuiſſe.*

Quomodo Hierarchia noui Teſtamenti media ſit inter Moſaicam & cœleſtẽ, auctore Dionyſio Areop.

Sed

Sed rurſus vetat Apoſtolus hoc dicere, cùm ait: vmbram habebat lex futurorum bonorum: non ipſam imaginem veram. In Hierarchia igitur noui Teſtamenti debet eſſe vnus Princeps, cuius vmbra fuerit Moiſes, qui quidem Princeps, ſit imago ipſius rei. Rem ipſam vocat Apoſtolus hîc ipſam veritatem, id eſt, ipſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ipſa cœleſtia. Epiſcopus itaque gerit imaginem Chriſti, ſicut ait Clemens Rom. lib. 2. de conſt. Apoſt. & in primis Epiſcopus primus & ſummus, cuius vmbra fuit Moiſes, ſicut hîc imago Chriſti. Tandem concludit Sadeel, inquiens; ita igitur euerſis duabus præmiſſis propoſitionibus, ſua ſponte ruit complexio. *Siquis quærat, quomodo euerſis? reſpondendum eſt ei dicendo tantùm, quia ipſe dixit, euertantur duæ propoſitiones, & euerſa ſunt. O miſeros diſcipulos, qui talem habent Magiſtrum, etenim Sadeel non probauit eſſe falſas propoſitiones: Sed dixit tantùm. Ego contrà probaui veras eſſe, vt iam ipſe, qui Syllogiſmum conſtruxit, ſuo reti captus ſit. Hactenus de primo Syllogiſmo. Pergit ad ſecundum, quem idem quoque ſuis verbis compoſuit, ne formam accuſet.* Omne *corpus viſibile vnum caput viſi-* „
bile habeat neceſſe eſt. Eccleſia Catholica eſt corpus viſibile. Quare „
Eccleſia Catholica vnum caput viſibile habeat, neceſſe eſt; nempe, „
Romanum Pontificem Petri ſucceſſorem. „

Locus Epiſt. Pauli ad Heb. vmbram habebat lex futurorum bonorum, &c.

Sadeel Syllogiſmo primo ex libro meo collecto, & à ſe conſtructo irretitus & captus.

CAPVT SECVNDVM.

AD ſolutionem ſecundi Syllogiſmi multa dicit conſideranda eſſe, & illa conſiderat, vt ei viſum eſt. Ego, quia non eſt mihi propoſitũ, vt antea dixi, omnia, quæ dicit, falſa refellere, ſicut feci in meis libris duobus, quibus ad cauillationes eius reſpondi, illa nunc potiſſimum attingam, quæ vult videri probare auctoritate ſcripturæ. Hæc enim non videntur mihi eſſe prætereunda, & diſſimulãda, quia iniuriã facit ſcripturæ, id eſt, Spiritui ſancto, qui ad ꝓbandum falſum dogma, ſcripturæ ſanctæ auctoritate abutitur, quale eſt, ꝙ in prima cõſideratione dicit, quòd cum ſcriptura dicat Eccleſiam

» cleſiã eſſe corpus Chriſti, & Chriſtũ eſſe caput huius corpo-
» ris: qui cõminiſcitur, *inquit*, alios terminos huius relationis,
» præter eos, qui ponuntur in ſcriptura, eum affirmo impium
» & blaſphemum. Itaq; Chriſtum tantum eſſe Caput Eccle-
» ſiæ; hoc, *inquit*, ſtatuit ſcriptura, ſuadet ratio, dictat ipſe ve-
» rus differendi modus. Denique vident omnes & agno-
» ſcunt, præter Romanum Pontificem, & Romani Pontificis
» aſſentatores. Itaq; non puduit Turrianũ, omittere planam
» & dilucidam ſcripturæ ſententiam de Capite Eccleſiæ, vt
» aliam nouam commentitiam obtruderet. *Non diſſimulabo, quod hìc etiam Sadeel, ne ſit ſui immemor, & ſui diſſimilis, dicit tantùm & non probat. Hoc, inquit, ſtatuit ſcriptura: proba. Suadet ratio: proba. Dictat ipſe differendi modus: proba quomodo dictat? Denique id vident omnes & agnoſcunt: proba. Qui non aliud facit, quid ſibi facit reliquum ad reſpondendum, niſi ſatis eſſe dixiſſe tantùm? Scripſi ante annos viginti libros tres* de *auctoritate Pontificis Romani ſupra Concilia: Primus liber totus ex ſcripturis ſanctis contexitur; quibus probo: Caput Eccleſiæ Catholicæ ſucceſſorem Petri Principis Apoſtolorum eſſe, id eſt, Epiſcopum Romanum. Refutet Sadeel ſcripturas ſcripturis, quod hactenus fecit nemo. Scripſi poſteà de eadem re, lib. 2. & 3. pro defenſione Epiſtolarum Pontificum Apoſtolorum contra Magdeburgenſes; vbi, quæ Sadeel hìc dicit & non probat, probaui ego falſa eſſe: ad illa oportebat priùs reſpondere, non dicendo tantùm, ſed probando. Sed omittamus illa. Agè Hæretice, quid intereſt, vtrùm res ſit in ſcriptura, an nomen rei. Si res eſt, quid de vocabulo contendis? cur reprehenſionem Apoſtoli libenter incurris, qui pugnas verborum in Epiſt. ad Tim. accuſat, cùm ait: Noli contendere verbis; ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium? eaſdem pugnas & contentiones de verbis damnat, in Epiſt. 1. ad Timoth. c. 6. Si Sadeel in Cõcilio Niceno fuiſſet, Homouſion cum Catholicis puto non recepiſſet; Sed potiùs cum Hæreticis Arrianis, tanquàm eorum propinquus nomine, vt Aërianus reieciſſet; quia*

Res capitis de Pontifice in ſcripturis oſtenſa, ſufficit ad confitendum eſſe Caput.

Quomodo Sadeel reprehenſionem Apoſtoli de pugna verborum incurrit, non contentus oſtenſione rei in ſcripturis, niſi oſtendatur verbum.

quia nõ reperitur in ſcriptura, cùm tamen res Homouſij reperiatur; quod ſatis fuit, vt à Catholicis reciperetur. Neq; θεοτόκον recepiſſet eadem ratione, quia non eſt in ſcriptura; Sed potiùs cum Neſtorio repudiaſſet. Probaui lib. ſecundo defenſionis Epiſtolarum & Canonum, veteres Patres, tum Græcos, tum Latinos, ſic interpretatos eſſe locum Euangelij, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, id eſt, ſuper Petrum. Produxi nubem teſtium, Tertullianum, dico, Cyprianum, Athanaſium, Ambroſium, Hilarium, Euſebium, Alexandrinum; Hyppolytum Martyrem, Hieronymum, Baſilium, Chryſoſtomum, Auguſtinum, Cyrillum, Theodoretum, Theophanem, Ceramæum, Leonẽ Imperatorem, cognomento Sapientem, Theodorum Studitem, & alios, quos prætereo. Si fundamentum Eccleſiæ eſt Petrus, vt Euangelium teſtatur, tantorum Patrum teſtimonio, fundamentum dico non virtutis propriæ, quod vnum eſt, propter quod nemo aliud ponere poteſt, præterquàm quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, ſicut Apoſtolus ait; Sed fundamentum virtutis participatæ & à Chriſto communicatæ. Sic enim diſtinxit, & quidem his verbis: duplex fundamentum Eccleſiæ in ſermone de die anniuerſario ſuæ aſſumptionis Magnus Leo teſtimonio & auctoritate Synodi Chalcedonẽſis, id eſt, ſexcentorum Patrum celebratiſſimus; ſi, inquam, fundamentum tale eſt, quale diximus; igitur neq; ſine tali fundamento ſtare poteſt Eccleſia, quæ ſuper eum ædificata eſt. Cùm ergo facit ſcriptura Petrum, & ſucceſſorẽ eius translatè fundamentũ Eccleſiæ, quia eã firmat inſtar fundamenti iacti, auctoritate ſua, & ſtabilitate fidei, per virtutem à Chriſto cõmunicatam, qui eſt per ſe fundamentum, & qui pro eius fidè orauit & exauditus eſt. Id enim, ſuper quod ædificatum eſt, fundamentũ vocatur, an non facit eum Caput translatè? id enim, quod corpori gubernando & regendo præeſt, caput dicitur, & eſt. Eſt autem Eccleſia corpus Chriſti, quòd caput habet propriæ virtutis Chriſtum, qui, vt ait Aug. totus eſt caput, & totus corpus, & habet caput virtutis participatæ, quod idem Chriſtus dedit corpori ſuo, quod eſt Eccleſia, vt eum videret in hoc regno Chri-

Quomodo Sadeel, ſi in Concilio Niceno fuiſſet, non accepiſſet cum Arianis verbum Homouſij, quia nõ reperiebatur in ſcripturis, niſi res tantùm.

ſti, & eius fidem & ductum ceu capitis ſequeretur. Quodſi adhuc Sadeel nomen capitis in Pontifice de ſcriptura quærit, oſtendi locum, etſi diſſimulat. Nihil enim reſpondet ad id, quod obieci, etſi cauillationes tentauit. In illa enim analogia corporis humani, relata ad corpus myſticum Chriſti, quæ eſt Eccleſia, quæ eò ſpectabat, vt pax & concordia, ac ſumma conſenſio eſſet in membris Eccleſiæ, quæ diuerſa charismata & munera habent; ſicut in corpore humano, membra corporis diuerſos actus habent, ne, qui minora chariſmata haberent, inuiderent membris myſticis, quæ maiora haberent. Cùm igitur in corpore myſtico, ſint quædam membra myſtica, alia aures myſticæ, alia oculi myſtici, alia manus, alia pedes. Et ſimiliter in aliis, de quibus non eſt modò diſſerendi tempus. Et omnes partes, ſiue membra, quæ Paulus in illa analogia corporis humani nominauit, habeant in corpore myſtico membra illis ſpiritualiter & myſticè reſpõdentia. Quærebam quod caput ſpirituale & myſticum in Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, miſticè reſponderet illi parti & membro inter reliqua præcipuo, & cæteris præſtantiori, quod eſt caput corporis humani Phyſici, quod non poſſet dicere pedibus, non eſtis mihi neceſſarij, ſicut non poſſet dicere oculus manui, opera tua non indigeo? Hoc enim in caput, quod eſt Chriſtus, non poteſt quadrare, niſi diuinitatem Chriſti neget Sadeel, ſicut Neſtorius Anthropolatra. Intuli ergo: aut vacat hæc pars analogiæ in exemplo corporis humani & Phyſici; aut ſi non vacat, abſonum enim eſt dicere vacare, ſequitur neceſſariò eſſe caput myſticum viſibile, quod Chriſtus in corpore ſuo viſibili poſuit, ſicut reliqua membra. Hoc enim caput non poteſt dicere pedibus, non eſtis mihi neceſſarij; pedes nãq; ſunt miniſtri verbi Dei, ſicut Apoſtolus ait ad Eph. Calceati pedes in præparationem Euangelij pacis. Hoc eſt, quod diſſimulauit Sadeel, quia nunquàm reperire potuit cauillationem, nec vllum cuniculum ad tentandum. Accedit huc, quod in meo libro produxi teſtimonium magnæ auctoritatis vnius veteris Patriarchæ, qui ſcribens ad Pontificem Romanum hanc partem analogiæ ad Pontificem retulit, & ei conuenire confeſſus eſt. Sed Hæreticus

Nomen capitis de Pontifice oſtenſum in ſcriptura, & quomodo Sadeel in eo loco cauillari non potuit, & ideo aſtutè diſſimulauit.

Explicatio rationis analogiæ de capite & pedibus in loco Epiſt. Pauli.

icus, quia ſubuerſus eſt, & in reprobum ſenſum traditus, nihil horũ credit, & ideo non intelligit; obcæcatum eſt enim cor eius, & in Epiſt. ad Rom. ex Eſ. Propheta: Quàm ſpecioſi inquit, pedes Euãgelizantiũ pacem, Euangelizantium bona. Nihil enim magis neceſſarium eſt Pontifici, quàm habere, quos mittat ad prædicandum. Quomodo enim, inquit Apoſtolus, credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient ſine Prædicante? quomodo verò prædicabunt, niſi mittantur? Sicut ergo Dominus Ieſus ſanctos Apoſtolos miſit in vniuerſum mundũ ad prædicandum Euangeliũ, ſic voluit, vt is, ſuper quem ædificabat Eccleſiã, mitteret ſucceſſores Apoſtolorum, id eſt, Archiepiſcopos, Archiepiſcopi mittunt Epiſcopos, quibus præſunt; qui ſunt etiã ſucceſſores Apoſtolorum infra Archiepiſcopos: Epiſcopi verò mittunt Presbyteros, qui, niſi ab Epiſcopo miſsi, non poſſunt miniſtrare verbo ſecundùm Canonem Apoſtolorũ 39. Ita fit, vt omnis miſsio miniſtrorum verbi Dei, ad ſucceſſorem beati Petri Principis Apoſtolorũ, tanquàm ad originẽ reuocetur; ſitq́ in terra cœleſtis & ſpiritualis Monarchia, id eſt, vnius Epiſcopi in omnem Eccleſiam, quæ ſub Cælo eſt, Principatus: id eſt, ſicut Dominus dixit, vnum ouile & vnus Paſtor, quod beatus Cyprianus de Petro & ſucceſſore eius, & Eccleſia Catholica interpretatus eſt, vt ego verbis eius probaui, c. 2. lib. prioris, contra Sadeelis cauillationes; quem locum Sadeel hîc prateriuit, quia nullã cauillationẽ ad eludendã ſententiã Cypriani reperire potuit. Redeo ad analogiã, in qua illud, quod quærebã, quodnam caput in corpore myſtico reſponderet illi capiti, quod in corpore Phyſico non poſſet dicere pedibus, non eſtis mihi neceſſarij? An verò illa pars analogiæ vacaret. Sapiens enim Sadeel aſtutè hîc diſsimulauit, quia nihil ad cauillandũ reperit: Aut reperiat modò, ſi factus eſt ſapientior.

CAPVT TERTIVM.

SED, *quia caput quærit in ſcriptura, oſtendamus ei; rurſus in ea rem capitis, etſi non nomen capitis. Cùm in illo Concilio Apoſtolorum primo Hieroſolymitano ſurrexit Petrus,*

Quomodo, & quibus in locis ſcripturæ, oſtendatur res capitis in Pontifice, & ſi verbũ ipſum capitis non ſit ibi.

Petrus, & dixit: Viri fratres, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum & credere. Dicat Sadeel, vnde ſciebant Apoſtoli & Presbyteri, ques Lucas dicit conueniſſe ad videndum, vtrùm ſeruanda eſſet cum Euangelio lex, vt putabant illi, qui ex Hæreſi Phariſæorum crediderant; vnde, inquam, ſciebant, quòd Deus elegiſſet Petrum, vt per os eius prædicaretur Gentibus Euangelium, & crederent? ex eo nempe ſciebant, quòd ſciebant, dixiſſe Dominum Petro; *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petrã ædificabo Eccleſiã meam.* Quid enim aliud erat, audire Gentes verbum per os Petri, & credere, quàm ædificari Eccleſiã ex Gentibus per miniſterium verbi, quod miniſterium ab auctoritate Petri, tãquàm capitis & Principis Eccleſiæ originẽ duceret? Ita vt tũc rectè Gentes verbũ audirẽt, & rectè crederent, cùm auditio verbi, & fides cũ prædicatione Petri, & fide eius conueniret. Sicut aſcenſus Pauli ad conferendum Euangelium, quod Gentibus prædicabat, demonſtrauit. Quod exemplũ deinceps Patriarchæ totius Orientis ſecuti ſunt, vt eorum literæ Synodicæ, de Confeſſione fidei, ad Pontificem Romanum olim mitti ſolitæ teſtantur, quas ego varias in meis libris ex parte recitaui. Notauit Philoſophus, duce ratione naturali, lib. 4. Phyſ. eſſe vnum modum inter alios, quo aliud in alio eſſe dicitur; vt ciues, inquit, & regnum in Rege tanquàm in primo, id eſt, tanquàm in Capite; Primum enim, caput appellari ſolet. Igitur quia miniſtri omnes Eccleſiæ, tùm maiores, tùm minores in Pontifice ſunt, tanquàm in primo & capite; idcircò qui per ora miniſtrorum eius audiunt verbum, & credunt, rectè ſecundùm rationem & ſcripturam, dicuntur audire & credere per os Pontificis: Miniſtri autem Pontificis ſunt, quàm diu cum eo conſentiunt. Præterea in Euangelio Lucæ, res capitis, etſi non nomen capitis, planè cernitur ab iis, qui non ſunt cæco corde. Poſtquàm enim facta fuit contentio inter Apoſtolos, quis eorum videretur maior eſſe, dixit eis Dominus Ieſus in Euang. Lucæ: *Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur: vos autem non ſic: Sed qui maior eſt in vobis,*

Quomodo elegit Deus Petrũ, vt per os eius audirent Gentes Euangelium, & crederent.

bis, fiat ſicut minor: Et qui præceſſor eſt, fiat ſicut miniſtrator. Reſpondeat Hæreticus, qui negat fuiſſe Petrum maiorem cæteris Apoſtolis, id eſt, Caput, & Præfectum eis, ac proinde toti Eccleſiæ, quid opus erat hac diſciplina & inſtitutione, ſi nemo erat inter eos maior? ſi nemo ex Apoſtolis erat eis Præfectus præter Chriſtum? An monebat eos, ne in Chriſtum Caput eorum ſe efferrent? Quorſum ſpectabat monere eos, ne poteſtates ſæculi imitarentur, quæ in eos, quibus præſunt, imperium habent, ſi nullus Apoſtolus in reliquos Apoſtolos, & in totam Eccleſiam poteſtatem habiturus erat? Quorſum dixiſſet: Qui maior eſt in vobis, ſi nemo erat maior? Quid vanius, quàm inſtituere, & monere in ea re, quæ nunquàm in vſum eorum, quos inſtituimus, & monemus, ventura eſt? An docebo ego, niſi inſanire vellem, quomodo gerat Magiſtratum, qui nunquàm ab aratro & agricultura ad ciuitatis gubernacula arceſſendus eſt? imò cui prohibeam Magiſtratum, tametſi vocetur? Eſt autem aduertenda & obſeruanda ἀκρίβεια ſcripturæ ſanctæ, quæ in Euangelio Lucæ dixit: Qui maior eſt in vobis, id eſt, qui poteſtatem accepit in alios in eum intuens, qui iam erat Præfectus Apoſtolis & Eccleſiæ: In Euangelio autem Marci dixit; Qui voluerit eſſe maior intuens in eos, qui ſucceſſores futuri erant, qui poſtquàm canonicè electi ſunt, oportet conſentire electioni eum, qui electus eſt; nemo enim cogitur. Suaſio & hortatus adhiberi poteſt ad ſubeundum onus, ſed vis non poteſt. Sicut hortatur beatus Athanaſius Dracontium recuſantem Epiſcopatum, ad quem electus erat. Prohibet igitur Dominus illa ſua inſtitutione & diſciplina, quam ſanctis Apoſtolis, & eorum Capiti Petro tradidit, dominari violentè; hoc enim ſignificant κατακυριεύειν, & κατεξουσιάζειν, quibus verbis vſus eſt Marcus in poteſtatibus ſæculi. Eodem verbo κατακυριεύειν vſus eſt beatus Petrus in Epiſcopis, Pontificibus Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ, Bithyniæ, quibus iubet non dominari in Cleris, quod tunc quidem fit, cùm Epiſcopi fiunt formæ gregis, ſicut idem Petrus præcipit. Forma autem gregis fiunt, cùm ſunt, ſicut Apoſtol. Timotheo Epheſ. Epiſcopo præcepit, exemplum

Demonſtratio Principatus Petri in reliquos Apoſtolos ex Euangelio.

fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate. Tunc enim euenit, vt fideles, quibus Epiſcopus præeſt, quod facturi ſunt, non per vim & coactè, ſed ſpontè faciunt, quæ eſt præſtantiſſima regendi ars & difficilima, & maxima prudentiæ, vt Gregorius Nazianzenus in Apologetico docet. Etenim, quod quis inuitus & coactus facit, ſtatim vt vis & metus abſunt, ad naturam & malam voluntatem redit. Eos, qui ſic præeſſe debent in Eccleſia, vt forma fiant, & exemplum in omni virtute, tanquàm duces, ſcriptura ſancta vocat ἡγουμένους, *vt ſi dicamus præeuntes, ſic Apoſtolus vocauit in Epiſt. ad Hebr. de Epiſcopis & Paſtoribus loquebatur: Obedite, inquit, Præpoſitis veſtris, ſic vertit vetus interpres. Lucas Euangeliſta eodem verbo vſus eſt, cùm ait: Et, qui præceſſor eſt, fiat ſicut miniſtrator, Græcè eſt* ἡγούμενος. *Conuenit cum ſignificatione huius verbi, quod ait Malachias cap. 2. de bono Sacerdote aliis Præfecto, in pace dirigens mecum, & multos conuertit ab iniquitate. Quo in loco Cyrillus huius Prophetæ interpres. Sequitur enim, inquit, veſtigia* τῶν ἡγουμένων τὸ ὑπήκοον; *id eſt, ſubditi ſequuntur exemplum eorum, qui Duces ſunt. Agè ergo Hæretice, qui in ſcriptura Caput Eccleſiæ requiris præter Chriſtum, An non eſt res capitis Ducem eſſe? ſiue vt interpres noſter vetus vertit, Præceſſorem. Negabis tu Ducem eſſe Caput exercitus ſui? Nonnè Capitis eſt, dirigere, quod Propheta Zacharias tribuit Sacerdoti Præpoſito? Quid hic habebit Hæreticus ad cauillandum, præterquàm cauillationes indecoras, ex malo animo & mala mente proficiſcentes? Statim enim confugiet ad petulantiam linguæ, & ad criminationes Pontificis, impias & blaſphemas, vt Hæretici ſolent. Vtinam liberet C.V. mittere aliquem ex ſuis familiaribus & domeſticis, qui eſſet teſtis & ſpectator vitæ Pontificis, pietatis, modeſtiæ, charitatis, beneficentiæ, manſuetudinis, iuſtitiæ, frugalitatis, & omnis temperantiæ, facilitatis, & humanitatis, in omnes egentes & pauperes, menſa etiam quotidiana parciſſimæ. Sic enim C.V. poſſet cõfundere Hæreticum iſtum, cùm furioſè in Pontifices debacchatur. Vocat me* Hæreticus *aſſentatorem Pontificis, qui nihil à Pontifice expecto,*

Quomodo Epiſcopi fiãt forma gregis, ſicut ſcriptura præcipit.

Quã vim habeat in ſcriptura verbum ἡγούμενος.

Hæreticus eſt, qui negat pertinaciter rem, quę in ſcriptura eſt, q̃a non legit verbum proprium eius rei.

De petulantia procaci Sadeelis in Pontificem.

pecto, imò nec expectare poſſum, quia nec accipere oblatum poſſum, propter votorum meorum ſponſionem: Ex noſtra enim Societate non fiunt Epiſcopi; non, quia hoc in aliis religionibus improbemus, qui eſſet ingens error: abſit. Sed quia ita approbante Summo Pontifice, ratio noſtri inſtituti & occupationum Societatis poſtulare videbatur. Satis puto demonſtraſſe me in Pontifice Petri ſucceſſore, non quidem Hæreticis cæcis & obſtinatis, ſed omnibus aliis, qui non ſic ſunt, rem Capitis in ſcriptura. In crimē ergo λογομαχίας, *id eſt, pugnæ de verbo contra ſcripturam Apoſtoli, qui eam prohibet & damnat, incidit Sadeel, cùm non contentus re verbi, verbum ipſum ab ſcriptura requirit. Audiat, quid Magnus Athanaſius ſcripſerit ad Antiochenſes, de iis, qui affirmabant vnam eſſe hypoſtaſin, & rogati, quomodo acciperent hypoſtaſin, reſpondebant, pro ſubſtantia, itaque ſentiebant nobiſcum, vnam eſſe ſubſtantiam Patris & Filij & Spiritus ſancti. Scribit itaque Athanaſius, non eſſe illos amplius interrogandos, quin potius amplectendam illorum interpretationem; hortaturq́, ab iis, qui rectè interpretantur & ſentiunt, vt nihil aliud requirant, neq́ de verbis diſceptent, ſed ſatis ſit, tantùm ſenſu* τῆς εὐσεβείας *conuenire: Ad nihil enim vtilem eſſe huiuſmodi contentionem de verbis. Sic ſenſit Athanaſius. Similiter nunc, ſi Sadeel concederet, rem Capitis Petro & eius ſucceſſori, id eſt, Præfectum eſſe Eccleſiæ Catholicæ, non requireretur ab eo, vt Caput Eccleſiæ vocaret. Rurſus idem Athanaſius cum Epiſcopis Lybiæ & Aegypti, contra Arium ad Epiſcopos Africæ ſcripſit, ne de verbis contenderent; ſi, inquit, propter ignorantiam vererētur vti hoc verbo Homouſij, dicant & ſentiant ſimplicius, & verè, filium natura filium; & anathematizent eos, qui dicunt creaturam eſſe filium. Similiter dicendum eſt Sadeeli, ſi veretur dicere Caput Eccleſiæ Pontificem, quia legit in Epiſt. ad Epheſ. de Chriſto ſcriptum eſſe: ipſum dedit Caput ſuper omnem Eccleſiam, dicat ſimplicius, & verè, ſuper Petrum ædificaſſe Chriſtum Eccleſiam, quod in Euangelio legit: Dicat Petro commiſiſſe, vt oues Chriſti paſceret; & ſi ipſe vult eſſe ex ouibus Chriſti, agnoſcat ſe eſſe Petro commiſſum,*

Quomodo Sadeel in crimē pugnę verborum à Paulo reprehenſæ & damnatæ incidit.

miſſum, & anathematizet eos, qui vtrumq; horum non agnoſcunt, neque profitentur in ſucceſſore Petri. Non enim mortuo Petro deſiuit Chriſtus ædificare Eccleſiam ſuper alium, ſicut ædificauerat ſuper Petrum, niſi putamus propter eos tantùm, qui erãt, dum vixit Petrus, ædificaſſe Eccleſiam ſuper eum, quo nihil poſſet delirius et amentius putari. Neque mortuo Petro deſierunt oues Chriſti paſci ab alio, ſicut paſcebantur à Petro, niſi exiſtimamus propter eas oues, quæ tunc erant in terra, factum fuiſſe paſtorem ouilis Chriſti, vt non ampliùs ouile Chriſti, vnum paſtorem haberet, qui eſſet maior inter alios paſtores, ſicut fuit Petrus inter alios Apoſtolos, quod ipſe Chriſtus propriis verbis in Euangelio deſignauit, vt iam oſtenſum eſt. Sed Sadeel nõ de verbo, ſed de re pertinaciter contendit, & ideò Hæreticus eſt. Pergit deinde Hæreticus, & dicit, ſed nos Auguſtinum potiùs audiamus de Capite Eccleſiæ ex verbo Dei ita differẽtem: *Congregantur fideles in vnum corpus, inquit, cuius vnum Caput eſt Chriſtus. Talis congregatio ædificatio eſt templi Dei. Talem congregationem non generatio carnalis; ſed regeneratio ſpiritualis facit. Rectè quidem Auguſtinus; de Chriſto enim loquitur Capite Eccleſiæ virtutis propriæ, ex quo Capite, ſicut ait Apoſtolus in Epiſt. ad Ephe. totum corpus compactum, & cõnexum per omnem vincturam ſubminiſtrationis, ſecundùm operationem in menſuram vniuſcuiuſque membri, augmentum corporis facit, in ædificationem ſui in charitate. Caput igitur, quod augmentum facit virtute propria & diuina in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, ſolus Chriſtus eſt: Pontifex verò miniſter tantùm eſt, de quo dicendum eſt, quòd Paulus de ſe, & de Apollo; itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus. Sed videamus, quid idem Auguſtinus de altero Capite Eccleſiæ ſenſerit, ac ſcripſerit, vt ſuo teſte conuictus Hæreticus, cauſa cadat. Auguſtinus in Epiſt. 162. ad Glorium, & Eleuſium, Felicem, & Grammaticum; erat etiam tranſmarinis vicina regionibus & fama celeberrima nobilis Carthago, vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Epiſcopum, qui poſſet non curare conſpi-*

Quid interſit inter Caput Chriſtum, & Caput Pontificẽ, quod nolunt Heretici aduertere.

Quomodo teſtimonio ſui teſtis Auguſtini Sadeel cõuincitur, & cauſa cadit in dogmate de Primatu Pontificis Romani ſucceſſoris beati Petri.

conſpirantem multitudinem Epiſcoporum, cùm ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ Eccleſiæ, viguit Principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias literas eſſe coniunctum, etc. Cùm Auguſtinus, qui Synodo Carthaginenſi, & quidem nomine totius Numidiæ Legatus interfuit, *ſemper in Eccleſia Romana Apoſtolicæ Cathedræ Principatum viguiſſe* confitetur; An non clarè Caput omnium Eccleſiarum Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ eſſe confitetur? cuiuſnam membri in corpore myſtico Chriſti, quod eſt Eccleſia, erit Principatus, niſi capitis? Rurſus contra duas Epiſtolas Pelag. ad Bonifacium Epiſcopum Rom. lib. 1. cap. 1. *Cùm verò, inquit, non deſinant fremere ad Dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto precio redemptas oues, adigimur Epiſcopatus officio, quamuis ipſe in eo praemineas celſiore faſtigio ſpeculæ paſtoralis, facio, quod poſſum, pro mei particula muneris. Et quæ ſequuntur.* An confiteri Bonifacium Epiſcopum Rom. præeminere in celſiore faſtigio ſpeculæ paſtoralis, non erat confiteri, eum eſſe Caput & Principem aliorum Paſtorum, pertineréque eos ad eius ſpeculam paſtoralem, in qua præeminebat? Præterea idem Auguſtinus cum quinquaginta Epiſcopis Concilij Mileuitani in Epiſt. 42. ſic ad Innocētium Epiſcopum Romanum ſcripſit; *Quià te Dominus gratiæ ſuæ præcipuè munere in ſede Apoſtolica collocauit, talemq́; noſtris temporibus præſtitit. Et paulò poſt: Magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti, paſtoralem diligentiam quæſumus adhibere digneris. Et quæ ſequuntur.* An non ſatis apertè hoc loco Auguſtinus cum reliquis Epiſcopis Primatum Pontifici Romano tribuit, cum præcipuæ gratiæ munere in Apoſtolica ſede collocatum dicit? Quæ enim iſta præcipua gratia, niſi chariſma Epiſcopatus, quo præeſt vniuerſæ Eccleſiæ? quod ſatis idem Auguſtinus explicat ſtatim, cùm petit ab eo, vt diligentiam paſtoralem periculis membrorum Chriſti, in Eccleſiis Africanis adhibere velit. Confitetur igitur Pater Auguſtinus cum reliquis 60. Epiſcopis, oues Pontificis Romani eſſe, quæ in Eccleſiis illorum Epiſcoporum erant, ad eiusq́; curam paſto-

Multiplex teſtimonium Auguſtini de Principatu Pontificii.

ralem, quam requirebant, Epiſcopos & eorum oues pertinere. Si dicerem hic idem facere debere membra Chriſti, quæ in Germania infirma ſunt, exemplo Auguſtini & illorum 60. Epiſcoporum; petere ſcilicet, paſtoralem diligentiam ab Epiſcopo Romano, fortaſſe diceret Hæreticus cauillator, fieri hoc poſſe, ſi talis eſſet Pōtifex, qualis Innocentius, cùm, ne ſi Innocentius quidem ipſe reſurgeret, hoc facerent. Sed ſinamus hic Hæreticum, quantum volet, & vt volet, cauillari: Semper enim erunt cauillationes indecoræ & futiles.

CAPVT QVARTVM.

AIT præterea, qui myſticum dixerunt, certè inuiſibile corpus ſignificare voluerunt. Non igitur pugnat, in Theologia corporis inuiſibilis inuiſibile eſſe Caput. *Quid eſſe poteſt magis ridiculum, q̃ ex eo probare, Eccleſiam Catholicã eſſe corpus inuiſibile, quod dicatur eſſe corpus Chriſti myſticũ? quaſi myſticum ſignificet inuiſibile. Non intellexit ſapiens Sadeel myſterium à Græcis dici, quod Latini vocant Sacramentum. Sacramentum autem definiunt viſibile ſignum inuiſibilis gratiæ, etc. cuiuſmodi eſt Baptiſmus, & alia Sacramenta. Non enim, ſi quid in ſe habet aliquid reconditum & abſtruſum, ipſum continuò eſt inuiſibile: Sed illud, quod in receſſu & in abdito eſt, ſpirituale & intellectibile eſt. In lib. 3. de Chriſtiana doctrina, & in libro de vnitate Eccleſiæ, & ſæpè aliâs dicit Auguſtinus, eſſe Eccleſiam vnum corpus Chriſti, propter vnitatem communionis Sacramẽtorum; quæ quidem, tanquàm ex corpore & ſpiritu, ex re ſenſibili, & ex gratia ſpirituali, tanquàm in ſymbolo viſibili ſignificata conſtant. Illa quidem, quæ, ſicut Apoſtolus ait, in vetere Teſtamento vmbram habebant futurorum, omnia erant myſtica, & tamen viſibilia, & illa omnia, quæ iuſſit Deus Moyſi facere ſecundùm exemplar, quod ei monſtratum erat in monte, omnia erant myſtica, quæ alioqui ſub ſenſum cadebant, vt ſymbola corporea; & aqua, ex qua cum inuocatione Patris, Filij & Spiritus ſancti, Baptiſmus conſtat, aqua myſtica dicitur & eſt, & tamen viſibilis*

Quàm ridiculè probauerit Sadeel Eccleſiã eſſe corpus inuiſibile, quia eſſet corpus myſticum.

bilis eſt. Et apud Lutheranos menſa, in qua Dominicam cœnam, vt ipſi putant, faciunt, myſtica eſt, & tamen viſibilis. Sed iſte ſapiens, neque verba, neque res verbis ſubiectas, rimatur. Contra naturam igitur, & contra ſcripturam argumentatur, eſſe Eccleſiam Catholicam inuiſibilem, quia dicitur corpus Chriſti myſticum. Dicitur enim myſticum, vt admoneamur, non eſſe hærendum in verbo corporis ſymbolicè poſito; Qui enim, inquit Baſilius, ad altiores notiones ex verbis non aſcendit, ſed in ipſis delineationibus corporũ, verborum compoſitione factis reſidet, audiet ex Moyſe Deum eſſe ignem, & ex Daniele ſapiente ad alias opiniones detorquebitur. Admonuit etiam de hoc, in Epiſt. ad Titum, & in cœleſti Hier. diuinus Dionyſius, non oportere hærere in ſymbolicè effictis formis, quomodocunq; effingantur, ſiue in ſpecie ſub ſenſum cadente, vt in Dan. cap. 7. & peruenit filius hominis vſque ad antiquum dierum: ſiue in vocabulis, quæ videntur habere multum abſoni & abſurdi, vt, cùm in Deuter. cap. 4. dicitur, Deus ignis, & in Pſal. 77. dicitur, ebrietate & ſomno captus, ſed ad ſublimiores cogitationes recurrendum eſſe. Similiter cùm Eccleſia dicitur corpus Chriſti myſticum, quod ad Theologiam ſymbolicam, quæ myſtica eſt, pertinet; Similiter non eſſe hærendum in vocabulo corporis ſymbolicè poſito, admonet ipſum vocabulum myſtici. Non enim Chriſtus aliud corpus habet, quàm quod ex Virgine ſumpſit, qui etſi ſumpſit noſtram humanitatem, quia eadem ratio eſt noſtra & illius; non tamen ſumpſit noſtra corpora. Corpus enim pars naturæ eſt. Dicitur ergo Eccleſia corpus eius myſticum. quia ſicut caput eſt principium ſenſus, & ex capite ducitur in reliquum corpus origo neruorum, ſic ex Chriſto capite myſtico corporis myſtici totum corpus myſticum compactum, & connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis, & quæ ſequuntur ſymbolicè & myſticè ſcripta, de quibus non eſt nunc diſſerendi tempus. Poſſem pluribus exemplis confirmare hoc, niſi properarem. Secundò notat Sadeel, quomodo accipiatur nomen Catholicæ Eccleſiæ, quid, inquam, ſignificet Eccleſia Catholica, & dum citat locos Auguſtini de Eccleſia

Quòd Sadeel neque verba, neq; res verbis ſubiectas rimatur.

Quare Eccleſia dicatur corpus Chriſti myſticum.

Quare Eccleſia dicaẽ, & ſit corpus Chriſti myſticum.

Catho-

Quomodo Sadeel Auguſtinū contra ſe citat.

Catholica, non intelligens, teſtem contra ſe citat Auguſtinum. Eccleſia,*inquit,(de catechizandis rud.) eſt populus Dei per omnes Gẽtes, quod eſt corpus eius, adiunctis & annumeratis omnibus ſanctis, qui etiam ante eius aduentum in hoc ſæculo vixerunt. Idem in Epiſt.48. Eccleſia eſt, quæ intra ſagenam Dominicam cum aliis piſcibus natat, à quibus corde ſemper, et moribus ſeparatur, atq; diſcedit. Hic concedit Sadeel neſciens & nolens, teſte Auguſtino, quod iam diu contendimus, eſſe Eccleſiam Catholicam, quæ intra ſagenã Dominicam cõtinet piſces bonos & malos, à quibus ſeparatur corde & moribus, hoc ipſum dicit Apoſtolica doctrina in Eccleſia Catholica, quæ eſt corpus myſticum Chriſti, copulari bonos & malos, ſocietate vitæ non ſanctitatis. Vides, Illuſtriſsime Princeps, quomodo Sadeel dat, quod volumus? quid hic cauillari poterit, q verbis ſuis & Auguſtini captus eſt? nec eſt vllus ſanctorum Patrum, qui hoc, quod dixit Auguſtinus, neget; nec aliud, toto libro de vnitate Eccleſiæ Catholicæ, per cunctũ orbem diffuſæ, contra Donatiſtas contendit. Ad alias auctoritates ſanctorum, quas Sadeel de Eccleſia hic citat, nihil eſt reſpõdendum, quia vera ſunt, & huic loco Auguſtini non repugnant. Deinde dicit,* quotquot ſunt reliquæ Eccleſiæ, tum in Aſia, tum in Africa Pontificem Romanum non agnoſcere; *dicit more ſuo, quod optat, ſed non probat. Falſum verò eſſe probant Aethiopes, & Maronitæ, qui frequenter ad Pontificem Romanum ſcribunt, & ab eo petunt, quod ipſis videtur petendum: Probant etiam Syri & Chaldæi, quorum Patriarcha Antiochenus Romæ eſt, & fratrem loco ſuo in ſede Antiochena reliquit, quæ Eccleſia Antiochena, quàm latè per cunctum Orientem pateat, ſciunt omnes.* Propagatam verò eſſe Euangelicam reformationem per totam Europam, *quod Sadeel gloriatur, quàm falſum ſit, facilè poteſt C.V. ſcire. Paulò pòſt ait Sadeel,* Turrianum beatos illos ſpiritus, qui iam recepti ſunt in cœleſtem quietem, ab Eccleſia Catholica ſeparare.

Commentum euidẽs Sadeelis.

Commentum Sadeelis eſt. Sic enim ego ſcripſi primo capite prioris libri; Reprehendens enim Sadeelem, quare, aiebam, Eccleſiam, quæ in cœlis

in Cœlis eſt, prætermiſiſti, quam Ioannes vidit deſcendentem è Cœlo in ſecundo aduentu? Ita enim interpretatur Andreas Cæſarienſis in Comm. in Apoc. Irenæum & Methodium ſecutus: Sic etiã intellexit Euſebius Alexand. in Homilia, quæ Græcè extat de ſecundo aduẽtu. Ad hanc Eccleſiam cœleſtem acceſſimus; ſcilicet, per communionem Sanctorum, quam in Symbolo fidei confitemur; ſicut Paulus in Epiſt. ad Hebr. Sed acceſſiſtis, inquit, & quæ ſequuntur. Hæc ego. Quomodo igitur Turrianus ſeparat illam cœleſtem ab Eccleſia Catholica, ſi Turrianus dicit, ad hanc Eccleſiam cœleſtem acceſſimus? Iudicet C. V. an verum dixerit. Rurſus repetit ſuum commentum, inquiens: Hic autẽ bonus, ſcilicet, Theologus, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, Martyres, & ipſam Virginem Deiparam, reliquoſq; iam beatos Spiritus, ab Eccleſia Catholica excludit. *Deinde concludit*: alioquin aut duas conſtituet Catholicas; quod fieri non poteſt: aut fateatur neceſſe eſt, vnam Catholicam eſſe inuiſibilem. *Fateor me non intelligere, quomodo ſequatur, quia, nec ipſe intelligit, quid dicat; neq; de quo affirmet. Nos, cùm dicimus, Eccleſiam Catholicam eſſe viſibilem, de illa loquimur, quæ in terra eſt per cunctum orbem diffuſa, quia huic neceſſe eſt communicare, quicunq; non ſunt extra Eccleſiam, vt erant Donatiſtæ, qui non communicabant, & vt ſunt hodiè Lutherani, qui ſimiliter non communicant; nec enim magis intra Eccleſiam Catholicam ſunt hodie Confeſſioniſtæ in Germania, quàm erant olim intra Eccleſiam Catholicam Donatiſtæ in Africa. Et hanc Eccleſiam, ſecundùm ſcripturam & ſanctos Patres, ex electis & reprobis, ex iuſtis & peccatoribus, intra vnam ſagenam, vt Aug. paulò antè aiebat, tanquàm piſcibus incluſis congregatam, per communionem Sacramentorum, vnam eſſe dicimus: Neque ſeparamus ab hac Eccleſia Catholica illos Spiritus iuſtorum perfectorum, vt Apoſtolus ait, qui in Cœlis ſunt; abſit: ſiquidem communionem Sanctorum ſimul cum Eccleſia ſancta Catholica confitemur. Neq; proptereà deſinit viſibilis eſſe Eccleſia Catholica, quæ in terris eſt, quia eſt vna cum illa cœleſti, quæ inuiſibilis eſt:*

Repetitio commenti Sadeelis.

N

lis eſt:nec illa cæleſtis, viſibilis dicenda eſt,quia eſt vna cum hac Catholica viſibili,quæ in terra eſt. Sed Eccleſia Catholica,quæ vna eſt complectens omnes,qui ab initio fuerunt cœtus colentium Deum, pro ea parte, quæ in terris eſt, viſibilis eſt, & mixta ex bonis & malis:Pro ea verò,quæ in Cœlis,inuiſibilis,nō iam duæ,ſed vna tota partim viſibilis,partim inuiſibilis. Quid dici poteſt clarius? & quid facilius ad intelligendum? Sed Hæreticus non vult,vt intelligatur, quomodo Eccleſia Catholica viſibilis ſit, ne conuincatur extra Eccleſiam Catholicam eſſe eos,qui Eccleſiæ Catholicæ viſibili,quæ per cunctum orbem diffuſa eſt, non communicant; idcirco ſuis cauillationibus tenebras luci obducere conatur. Illud prætereà ridiculum eſt, quod ait, „ ſi nunc Eccleſia Catholica viſibilis eſſet, non ſatis „ propriè diceretur in Symbolo, Credo Eccleſiam Catholi- „ cam:Non enim,*inquit*, viſibilia creduntur. *Non hic intellexit Sadeel,quid de Eccleſia credimus : credimus enim vnam Eccleſiam eorum,qui ab initio in cultu Dei fuerunt, ſunt,erunt,& qui ad cæleſtem Patriam iam peruenerunt, participaſſe vnius Spiritus ſanctificationem: non enim Eccleſia eſt ſine Spiritu ſanctificationis; ideo prius dicimus credo ſanctam Eccleſiam. Quæ facta eſt per ſanguinem Chriſti, vt ſit omnium redemptor. Sic enim ait de Eccleſia Corinthiorum: Sed abluti eſtis,ſed ſanctificati eſtis. Et in Epiſt. ad Eph. Sicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea,mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ. Et beatus Ioannes in Apocal. Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Hanc igitur ſanctificationem Eccleſiæ credimus: Non enim dicimus in Symbolo ſolùm credo Eccleſiam Catholicam, vt Sadeel malus Catechiſtes dicit: Sed,credo ſanctam Eccleſiam Catholicam quod Sadeel prætermiſit. Sanctificatio itaq; eſt, quæ non eſt viſibilis, quia res ſpiritualis,ſed creditur per fidem. Quid mirum,ſi dicat Sadeel, ignorare me rudimenta Theologiæ,qui ignorat rudimenta Catecheſis. Pergit Sadeel defendere Eccleſiam inuiſibilem, & ait:* Itaque non eſt negandum, multos electos & fuiſſe, & eſſe poſſe extra ipſam

Eccleſiam

Quare Sadeel Eccleſiam Catholicam inuiſibilem eſſe fingat.

Quid Sadeel malus Catechiſtes in Symbolo nō intellexerit.

Non dicimus in Symbolo ſolùm Credo Eccleſiā Catholicam, ſed ſanctam Eccleſiam Catholicam.

Eccleſiam viſibilem, qui nihilominùs ad Eccleſiam inuiſi- „
bilem pertinent. *Vt intelligamus, quid velit dicere Sadeel, & „
quorſum hæc ſpectent, rogemus eum, an credat poſſe eſſe electos, qui
non pertineant ad Baptiſmum? Puto, reſpondebit, nō poſſe: quia verbum Domini eſt, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, &c. At pertinere ad Baptiſmum, quid aliud eſt, quàm pertinere ad Eccleſiam fidelium, id eſt, baptizatorum, ex quibus alioqui multi ſunt reprobi? Et hoc rurſus, quid eſt, niſi pertinere ad Eccleſiam viſibilem? Eccleſiam enim Catholicam viſibilem Baptiſmus viſibilis facit. An, quia non poſſumus videre, qui ſint electi, de quibus Apoſt. ad Tim. ſcribit: Nouit Dominus, qui ſunt ſui; & in lib. Num. c. 16. Nouit Deus ſuos, & Sanctos ſuos adduxit ad ſe, & quos non elegit ſibi, non adduxit ad ſe: Sic enim eſt apud 70. idcirco non poſſumus videre, qui ſint homines Chriſtiani, qui omnibus aliis Chriſtianis communicant? & quid erit horum omnium per cunctum orbem multitudo, & cœtus vniuerſus ritè colentium Deum per fidem Chriſti, niſi Eccleſia Catholica viſibilis?* Ait deinde, *Porrò Eccleſiæ particulares mixtæ quidem ſunt ex electis, & reprobis: Sed non dicuntur Eccleſiæ, niſi propter electos. Et in hanc ſententiam multa alia dicit, quæ vera ſunt, ſed non pertinent ad rem. Verum eſt, reprobos eſſe in regno, ſed non eſſe de regno, propriè ſcilicet; neq. dici, aut eſſe regnum, niſi propter electos. Sed quid tum? An quia electi ſecundum electionem Dei, ſunt, vt modò dicebā, inuiſibiles; Ipſe enim nouit ſolus, qui ſunt ſui; iccirco Eccleſia, per cunctum orbem diffuſa conſtans ex reprobis & electis, erit inuiſibilis? Minimè. Quare? Quia propter Sacramenta viſibilia, vt dixi, dicuntur, & ſunt per cunctum orbem Eccleſiæ viſibiles. Et iſtæ omnes particulares, vnitate formæ fiunt vna Eccleſia; Vnitas autem formæ non inuenitur in pluribus ſuppoſitis, niſi vnitate ordinis: vt forma multitudinis ordinatæ, vt, 1. p. q. 39. art. 3. tradit his ipſis verbis, S. Thomas in vtraq. Theologia, myſtica & Philoſophica, ſiue demonſtratiua omnium Theologorum & Philoſophorum iudicio excellens & diuinus: Sic dicimus, inquit,*

Quæ ſit forma vnitatis Eccleſiæ.

idem, multos homines Collegium, exercitum, populum. Itaq; vna Eccleſia Catholica, vnus populus Chriſtianus eſt, ſuo Epiſcopo adhærens; vt ouile Paſtori.

Vnde exiſtat origo vnitatis Eccleſiæ Catholicæ.

Vnus, inquam, propter vnitatem ordinis. Hæc autem vnitas ordinis conſiſtit præcipuè in vnitate communionis Sacramentorum, qua in vnum corpus Chriſti myſticum ſunt omnes viſibiliter vniti, tùm electi, tùm reprobi. Cùm alioqui alij ſint membra viua huius corporis; alij membra mortua.

De membris Eccleſiæ Catholicę viuis, & mortuis, & abſciſis.

Et, qui ſunt membra mortua, quamdiu non ſunt abſciſſa, ſunt quidem membra, ſed nō propriè. Quæ verò ſunt abſciſſa, quamdiu abſciſſa ſunt, & ab Eccleſia eiecta, non ampliùs ſunt membra; & ſalua eſſe, & viuere non poſſunt, vt Hæretici & anathematizati. Sic vnus populus Chriſtianus per cunctum orbem dilatatus viſibilis eſt, & per cunctum orbem dignoſcitur vnus populus, ex vna forma viſibili ordinis Chriſtianorum, in vna cōmunione Sacramentorum viſibilium conſtituti, huic iam populo ſic dilatato, & vnito, qui non communicant, extra Eccleſiam ſunt. Hoc eſt, quod Sadeel ſuis variis & monſtroſis cauillationibus ſubterfugit. Sed nihil proficit miſer: quia durum eſt, contra ſtimulum calcitrare.

Quomodo Sadeel non intelligit cum Auguſtino ſe pugnare in dogmate ſuo, de Eccleſia Catholica inuiſibili.

Et, quod magis mirandum eſt, non intelligit, non mecum pugnare, dum de hoc pugnat: Sed cum beato Auguſtino, cuius auctoritate vti vult. Per ſcripturas enim probat, eſſe Donatiſtas extra Eccleſiam, quia Eccleſiæ Catholicæ, quæ per cunctum orbem dilatata ſpectatur, non communicant. Si Eccleſia Catholica eſt inuiſibilis, vt Sadeel ſomniat, quid agit Auguſtinus? quomodo probat eſſe Donatiſtas extra Eccleſiam Catholicam, quæ non eſt viſibilis hominibus? Iudicet C. V. quale hoc ſit, non eſt ei opus iudicio Sadeelis,

Quare Sadeel ſit ſubuerſus, ſicut Apoſt. ait, & ſuo iudicio condemnatus.

quem docere poſſet, niſi ille eſſet Hæreticus ſubuerſus, ſicut Apoſtolus de ſimilibus ait, & ſuo iudicio condemnatus; quia ſcilicet non aliud ſcire vult, nec intelligere, quàm quod ab eis didicit, à quibus deceptus eſt. Venio ad illa exempla, quæ Sadeel adhibuit, quibus conuincitur verum eſſe, quod negat, eſſe ſcilicet vnum corpus myſticum, Eccleſiam Catholicam ex bonis & malis mixtam; aceruus enim tritici, qui paleas admixtas habet, vnus aceruus eſt, ex tritico & paleis,

licet

licet palea ad ignem ſpectent, & triticum ad horreum. Sunt hæc quidem coniuncta in area, coniuncta, inquam, coniunctione ordinis vel poſituræ; non autem coniunctione qualitatis. Alia enim qualitas paleæ, alia tritici: Sic dicit Apoſtolica doctrina, iuſtos & peccatores eſſe in vna Eccleſia copulatos, ſocietate, ſiue coniunctione vitæ, non ſanctitatis: Et malos eſſe in Eccleſia, ſed non in pace Eccleſiæ; & membra corporis myſtici, ſed mortua. Similiter dicendum eſt de vino & fece in dolio, ſicut de piſcibus bonis & malis intra vnum rete, quo exemplo Auguſtinus frequenter vtitur. Deniq; vnum locum citat Sadeel, quo totum, quod volumus, conficitur. Sic enim ait: Itaq; Chriſtus parabolam illam exponens, de zizaniis, ſcilicet, cum tritico: Mittet, inquit, filius hominis Angelos ſuos, qui colligent ex ipſius regno omnia offendicula, & eos, qui faciunt iniquitatem. *Deinde ſubiungit,* ex quibus perſpicuum eſt, reprobos ad tempus eſſe in regno Chriſti, nempe, in eius Eccleſia; neque tamen eſſe de regno illo, adeò vt licet ſint in regno, non tamen dicatur regnũ propter reprobos, ſed propter electos, in quibus Chriſtus regnat ſuo Spiritu. *Hæc Sadeel. En, Illuſtriſsime Princeps, iam cõcedit Sadeel eſſe ad tempus, id eſt, quàm diù in hoc ſæculo ſumus, ſimùl cum electis reprobos in vno regno Chriſti, nempe, in eius Eccleſia; conceditq; vnum eſſe corpus Chriſti myſticum ex bonis & malis mixtum; Hoc enim eſt regnum Chriſti, quod eſt Eccleſia. Eſto, regnum Chriſti verè & propriè, ac τῇ ἐνεργίᾳ hoc eſt, actu, non ſunt iniuſti, ſed iuſti. Hoc tamen non impedit, quin illud primum verum ſit. Ergo qui eſt eiectus ex hoc regno Chriſti, quod ad tempus eſt ex bonis & malis collectum, ille non pertinet ad regnum Chriſti cœleſte, vt Sadeel Hæreticus, qui non communicat Eccleſiæ Catholicæ, quæ eſt regnum Chriſti ad tempus ex iuſtis & peccatoribus collectum; quia eſt ex ea eiectus.*

Quibus exemplis à Sadeele productis conuincitur, Eccleſiam Catholicã ex bonis & malis mixtam eſſe vnum corpus Chriſti myſticum.

Quid Apoſtolica conſtitutio tradat de vnitate Eccleſiæ Catholicæ.

CAPVT QVINTVM.

DEINDE *accedit Sadeel ad illud, quod quarto loco dicebat eſſe quærendum; vtrùm habeat Eccleſia Catholica rationem generis, an totius, &c. De quo, quia Sadeel dicit, excuſſurum ſe poſteà ſingulas meas reſponſiones & obiectiones, ego item cauillationum confutationem eò reſeruabo: Nunc quædam obiter notabo ab eo ficta. Quod enim dicit pagina 34.* me citaſſe ex Ariſtotele, vniuerſale eſſe quoddam totum, ſed non intellexiſſe, *debebat probare: Sed, vt more ſuo ſemper dicat tantùm, non probauit. Adiungit aliud commentum*, quod ſicut vniuerſale eſt quoddam totum, ita exiſtimauerim ego viciſſim, omne totum dici poſſe καθ᾽ ὅλον, *nec hoc, quod ſcilicet ſic exiſtimauerim, probat; quia commentum eſt Sadeelis. Aut, ſi non vult haberi mendax, probet, vbi & quomodo ſic exiſtimauerim. Illud verò non eſt hîc diſſimulandum, quod inſtar portenti Sadeel ſomniauit*, eſſe Eccleſiam Catholicam totum Theologicum quantitatis continuę ſimul & diſcretæ; quod in nullo, *inquit*, corpore Phyſico cernitur, niſi in hoc, *vnde Theologicum totum vocat. Hoc autem probat*, quia vocatur corpus & grex, *quaſi in corpore myſtico eueniret, quod in Phyſico, in quo fit continuatio partium & membrorum, & meus pes non eſt alterius corporis pes, ſed mei: At in myſtico nõ ſic: Sed ſicut Apoſt. ait, Sicut in vno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eundem actum habent; ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto; ſinguli autem alter alterius membra, vt Diaconi ſunt oculi, & aures Epiſcopi, ad luſtrandũ oculis omnia, & nunciandum Epiſcopo ſecundùm Apoſtolicam conſtitutionem, & quos mittunt ad prædicandum, ſunt pedes eius; quia non poteſt in omnibus locis ſuæ Diœceſeos prædicare verbum. Nihil horum Sadeel homo præceps & inconſideratus cogitauit. Sed ita dixit, Eccleſiã eſſe corpus quantitatis cõtinuæ, quaſi membra myſtica eſſent, ſicut membra Phyſica, quæ non ſunt alterius corporis membra, ſed ſui corporis, in quo habent continuationem. Dicit præterea Sadeel pag. 36. & quia*

Commentum Sadeelis.

Portentũ, quod Sadeel ſomniauit, totũ Theologicũ quantitatis continuæ ſimul & diſcretæ.

huius

huius ſæculi cancellis Turrianus circumſcribit Eccleſiam. Falſum „ *e tiam eſt hoc, & dicit tantum, quod nunquàm poterit probare; niſi* „ *fortè, quia dico cum Auguſtino, & cum omnibus ſanctis Patribus, Eccleſiam Catholicam eſſe diffuſam per cunctum orbem. Putat Sadeel non intelligens, quod dicimus, excludi ab Eccleſia Catholica eos, qui priùs in ea fuerunt. Quomodo igitur in 5. cap. libri mei prioris, quo Sadeeli reſpondi, ſic ſcripſi? Eſt quidem ſubſtantia Eccleſiæ, quæ vna eſt, & quæ ab initio cœpta eſt congregari, ſicut ait Propheta; Memento Domine congregationis tuæ, quam poſſediſti ab initio. Deinde nititur refellere Sadeel, captioſè tamen, vt docebo, quod dico, Eccleſiam Catholicam eſſe congregationem viſibilem omnium Eccleſiarum particularium viſibiliũ per cunctum orbem*; Quia ſi actu, *inquit*, eſſet viſibilis huiuſmodi Catholica congregatio omnium viſibilium Eccleſiarum particularium, iam deſinerent Eccleſiæ particulares eſſe actu viſibiles; eſſet enim vnum τὸ δέ τι, id eſt, vnum hoc aliquid. *Vult autem probare hoc exemplo captioſo.* Proponantur, *inquit*, decem aceruı ſeorſim collocati & diſſiti; poſſis quidẽ mentis opera conficere vnum aceruum Catholicum ex illis aceruis omnibus: verùm hæc aggregatio non erit actu & re ipſa: ſed cogitatione tantùm, ac propterea non erit viſibilis, Quod ſi reuera, & actu ſimul colligas decem aceruos, tunc dices, non iam eſſe decem aceruos, ſed vnum aceruum viſibilem ex omnibus illis collectum. Ex quibus intelligi poteſt, quamdiù particulares Eccleſiæ erunt viſibiles, vt particulares, Catholicam Eccleſiam non eſſe viſibilem; & viciſſim, cùm Eccleſia Catholica, hoc eſt, tota erit viſibilis, tunc particulares Eccleſias, non iam futuras viſibiles, vt particulares; itaque Catholica Eccleſia, ne eo quidem ſenſu, quo Turrianus loquitur, viſibilis eſt. Ac ne id quidem licet per Philoſophiam, cuius auxilium Turrianus implorauit. *Hactenus Sadeel in vaniloquium conuerſus, ſicut Apoſtolus de ſimilibus ait. Comparat Sadeel de-*

Commentum Sadeelis.

Quo exemplo captioſo refellat Sadeel, quod dicimus Eccleſiã Catholicam eſſe cõgregationem omnium Eccleſiarum particularium viſibiliũ.

cem

Quomodo exemplū captioſū Sadeelis redarguatur.

cem aceruos cum decem Eccleſiis particularibus & viſibilibus, & totam congregationem aceruorum, cum tota congregatione Eccleſiarum. Videamus nunc, quid ſit in tota congregatione Eccleſiarum, quòd eam faciat non cogitatione vnam, ſed forma & actu, quod non eſt in congregatione decem aceruorum ſeparatorum, qui, niſi cogitatione, non ſunt vnus aceruus. Docet natura, & venator naturæ Philoſophus, non poſſe multa ſuppoſita fieri vnum, niſi vnitate formæ; & vnitatem formæ, nō poſſe eſſe, niſi in vnitate ordinis; ſicut eſt forma multitudinis ordinatæ in Eccleſiis particularibus, quæ habent ſingulæ ſingula Capita, quæ ſunt earum Epiſcopi: In vnoquoq; autē Epiſcopo vnitur multitudo, quæ eſt in populo, ſiue populis eius; vt illa Eccleſia, ſicut dicit beatus Cyprianus, ſit plebs Epiſcopo ſuo adunata, vt grex ſuo Paſtori adhærens.

Vnde multæ Eccleſiæ particulares, vt fiant actu vna, formam vnitatis accipiāt.

Rurſus iſtæ Eccleſiæ particulares & reliquæ ſimiliter, quæ ſunt tanquàm multa ſuppoſita, non poſſunt actu fieri vnum, niſi vnitate item formæ, neq; vnitas formæ eſt, niſi in vnitate ordinis, quam tribuit congregationi omnium Eccleſiarum vnus primus Epiſcopus, in quo omnes Eccleſiæ particulares vnitæ alioqui ſuis Epiſcopis, ipſæ & Epiſcopi earum actu vniuntur. Ita fit, vt ſint omnes Eccleſiæ particulares vnitæ ſecum ſingulæ, & inter ſe omnes, quæ ſunt vnitæ vni Capiti; à quo accipit formam & originem vnitatis congregatio omnium Eccleſiarum actu, & non cogitatione tantùm; quæ nihil aliud eſt, quàm fictio mentis.

Quomodo totū à partibus, ex quibus conſtat, diſtinguatur & ſeparetur.

Hæc congregatio, quæ Eccleſia Catholica dicitur & eſt, vna eſt, quæ differt forma ab illis omnibus particularibus, ſicut differt BA, Syllaba, à B, A, ſeparatis, id eſt, totum à partibus. Longè melius ſat ſcio, V. C. intelliget hæc, quàm Sadeel, qui, vt video, factus eſt tanquàm aſpis ſurda, quæ ſecundùm Prophetam obturauit aures ſuas. Satis patet iam, quemadmodum ex illis aceruis decem, niſi cogitatione, non poſſit fieri vnus; aut, ſi actu fiat vnus, non iam remaneant illi decem, qui priùs ſeparati erant; quia non vnitur actu vnitate formæ in vnitate ordinis poſitæ, cum illis decem alioqui ſeparatis inter ſe, & remanentibus ſaluis; quin potius delentur decem

acerui,

acerui, vt fiat ex eis actu vnus. Nihil ſimile fit in Eccleſiis, & in congregatione earum Catholica. Cauſam dixi. Sed de his plura dicenda erunt, cùm ventum erit ad alias cauillationes, quibus fœcundiſſimus cauillator abundat. Sextò, *inquit*, & poſtremò quærendum eſt, rectenè dicatur homo mortalis, quicunque tandem ſit, Caput Eccleſiæ Dei; *Et paulò pòſt*: Mira eſt Pontificiorum inſolentia, qui quod Chriſti proprium eſt, homini mortali (& quali mortali?) tribuant. *Duo in primis ſanctiſſimus Sadeel ita odit, vt paratus ſit ad inferos deſcendere, priuſquàm cedat odio, &* κακονοίᾳ, *Eccleſiam, ſcilicet, viſibilem, & Caput eius Pontificem Romanum. Cauſſam nō reticuit Caluinus, quem Sadeel inter Doctores ſuos numerat. Sic enim ſcripſit in ſuis peſtiferis & Hæreticis inſtitutionibus, cap. 8. de fide, art. 30. ignorans quid ſcriberet;* Nam, ſi Eccleſia, *inquit*, ſecundùm eum modum conſideratur, cuius reuereri iudicium, cuius auctoritati deferre, cuius monitionibus parere, cuius caſtigationibus commoneri, cuius communionem religioſè in omnibus colere oporteat, Eccleſiam illis *(nos autem dicit)* concedere non poſſumus, quin ſubiectionis & obedientiæ neceſſitas nos maneat. *Addere debuit, ne quid diſſimularet, ſed nos hoc omni ſtudio & via declinamus. O furioſam impietatem, ò cæcam mentem. Deinde reſpondet Sadeel ad locum Pauli ad Corinth. de parte illius analogiæ corporis humani, non poteſt caput dicere pedibus, non eſtis mihi neceſſarij; quod ego argumentabar, non poſſe quadrare in caput Chriſtum, Reſpondet, inquam,* retuliſſe etiam Auguſtinum hunc locum ad Chriſtum, *falſum eſt. Non enim in illa Epiſt. 57. Auguſtinus illam analogiam explicat, neq; de illo loco analogiæ meminit. Sed, poſtquàm meminit de diuiſione gratiarum, quæ fiunt ab vno Spiritu in corpore myſtico Chriſti, quod eſt Eccleſia, hoc tantùm dicit: huius corporis caput eſt Chriſtus, huius corporis vnitas noſtro ſacrificio commendatur. Planè igitur demonſtrat Sadeel, nihil hîc cauillari potuiſſe, quin confitendum neceſſariò ſit, aut vacare illam partem analogiæ de ca-*

Quare Confeſſioniſtæ Eccleſiã Catholicam viſibilẽ, & Caput eius viſibile oderint, cauſam expreſsit Caluinus Doctor Sadeelis.

Quomodo Sadeel nihil cauillari potuerit, in loco Epiſ. Pauli, de analogia myſtica capitis.

pite, quod non poßit dicere pedibus, non eſtis mihi neceſſarij; aut, ſi non vacat; vacare enim abſurdum eſt, neceſſariò pertinere ad Caput Eccleſiæ, quod eſt Pontifex. aut det Sadeel aliud Caput, cui dicere hoc conueniat. Habet igitur non ſolùm rem capitis in ſcriptura, vt demonſtraui; ſed etiam ipſum verbum capitis, quod requirebat. Nihil reſpondeo ad ludos miſeri Sadeelis de Ieſuitis, pedibus infimis, quibus Pontifex non poßit dicere, non eſtis mihi neceſſarij. Iudicet C.V. an hæc ſint digna homine cordato, & habente aliquid ad reſpondendum; an potiùs nihil habente. Quòd rurſus repetit Sadeel, nomen Capitis, quod Chriſto conuenit, *(propria, ſcilicet, virtute)* non poſſe communicari cum Pontifice, *vt Pontificem decet, (id eſt, participatè) probaui per ſcripturam falſum eſſe, ſiquidem rem capitis oſtendi, tribui Pontifici in ſcriptura. Vbi autem res eſt, non eſſe contendendum de nomine ſecundùm Apoſtolum. Deinde, quòd argumentatur Sadeel;* Sicut omnes Eccleſiæ viſibiles aggregatæ vnam Catholicam viſibilem cõſtituunt; ſic omnia Capita ſingularum Eccleſiarum vnum Caput viſibile conſtituunt. *Non argumentatur contra me, quin potiùs nobiſcum facit eius argumentatio: Nos enim profitemur, Pontificem Romanum, ſecundùm veritatem, Epiſcopum Epiſcoporum eſſe, quod eſt, eſſe Caput eorum viſibile. Poſtremò dicit ridens,* mirificam eſſe Philoſophiam, dici Põtificem Caput Eccleſiæ Catholicæ, & Romanæ ſimul, quæ eſt particularis Eccleſia; atq; ita ſimul eſſe Caput Catholicum & particulare. *Si Eccleſia Catholica eſſet* καθόλου, *quod eſt in mente, & fit per abſtractionem intellectus à ſingularibus, & non ſicut Sadeel noua Logica vtens dixit, per reductionem multorum particularium in vnum; certè alienum eſſet à Philoſophia, dicere aliquid vniuerſale & particulare. At non ſic dicitur à nobis vniuerſa & Catholica Eccleſia, ſed, quia eſt tota ex omnibus ſuis partibus congregata; Nihil autem abſurdi eſt, præeſſe toti Eccleſiæ, id eſt, eſſe Caput vniuerſale vniuerſæ Eccleſiæ, & proprium Caput Eccleſiæ, in qua reſidet, cuius non eſt alius Epiſcopus præter ipſum, ſicut ſunt*

Quomodo nihil abſurdi ſit præeſſe toti, & parti ſpecialiter.

in aliis

in aliis Eccleſiis Epiſcopi proprij, vniuscuiuſq; ſuus. Sed, vt diſcat Sadeel, quid apud veteres Catholica Eccleſia ſignificat, recitabo hîc, quæ de hoc nomine Cyril. Hieroſolymitanus ſcribit in Catecheſi 18. Si quando, inquit, ciuitates adieris, ne quæras ſolùm vbi eſt τὸ κυριακὸν, id eſt, templum Domini: Impiorum enim ſectæ ſpeluncas ſuas templum Domini appellare ſolent. Neq; rurſus quæras, vbi eſt Eccleſia; ſed potiùs vbi eſt Catholica Eccleſia. Hoc eſt præcipuum nomen huius Catholicæ, & Parentis omnium noſtrûm Eccleſiæ, quæ eſt Sponſa Domini noſtri IESV *Chriſti, filij Dei vnigeniti. Et paulò pòſt: Reges, inquit, gentium & regionum poteſtatem quidem habent terminis circumſcriptam: Solius verò Eccleſiæ Catholicæ poteſtas, nullis terminis definita, in cunctum orbem, pertingit. Et paulò ſuprà, rationem verbi Catholici, copioſiùs explicans; Catholica, inquit, Eccleſia dicitur, quia à finibus terræ vſque ad fines pertingit, & quia docet* καθολικῶς, καὶ ἀνεκλείπτως, *id eſt, generatim & perfectè, quæcunq; dogmata ſcire oportet, de iis, quæ videntur, & quæ non videntur, de cæleſtibus & terrenis; & quia omne genus hominum ſubiicit religioni, tùm poteſtates & Magiſtratus, tùm priuatos; & quia vniuersè curat omne genus peccati, quod per animam & corpus cōſummatur; & quia continet in ſe omnem ſpeciem, & formam virtutis in operibus, in ſermonibus & variis chariſmatibus. Eccleſia autem appellatur* φερωνύμως, *id eſt, vt ipſum nomen declarat, quia vocat omnes, & congregat in vnum. Hactenus Cyrillus.*

Quid Cyrillus Hieroſolymitanus de verbo Catholici ſcripſerit.

CAPVT SEXTVM.

ACCEDIT *tandem Sadeel ad ſolutionem Syllogiſmi.* Quibus, *inquit,* expoſitis, iam excutio ſecundum Syllogiſmum ex Turriani diſputatione collectum. Maior, *inquit,* valet in Phyſicis; ſcilicet, omne corpus viſibile habet caput viſibile; *immò valet etiam in corpore myſtico, quod eſt Eccleſia, quia non decet, neq; conuenit, vt corpus videatur ſine capite; quod monſtri potiùs ſimile eſſe videtur. Priorem itaq; ſumptio-*

nem non probat Sadeel eſſe falſam, & probo ego eſſe veram, à conuenientia & decentia. Sed Eccleſia Catholica eſt corpus viſibile. Hæc minor, *inquit*, ſcatet multis erroribus. Primus error, quòd vrgeat nomen Catholicæ Eccleſiæ, & in vocabulo Catholicæ vim ſuæ argumentationis conſtituat; quod tamen vocabulum nuſquam extat in ſcriptura. *Ad hoc reſpondemus. Etſi vocabulum Catholicæ Eccleſiæ non eſt in ſcriptura; eſt tamen res, quam qui negat, & verbum requirit, ſcripturam negat, & de verbo contra Apoſtolum pugnat. Quòd autem res Eccleſiæ Catholicæ ſit in ſcriptura, demonſtraui ego ſuprà; imò & nomen oſtendi, & teſtantur omnes illi loci ſcripturæ, quibus Auguſtinus, in lib. de vnitate Eccleſiæ, cõtra literas Petiliani Donatiſtæ, probat, contra Donatiſtas ſpectari Eccleſiam Catholicam diffuſam, per cunctũ orbem.* Secundus error; quòd, dum vult ſequi veteres, qui vocabulum illud vſurpârunt, à nobiliſſimorum veterum, adeoque ab ipſius Symboli vetuſtiſsimi ſententia recedat, vbi nomen Eccleſiæ Catholicæ vniuerſam electorum Eccleſiam ſignificat, ac proinde inuiſibilem. *Docui & probaui paulò ſuprà erraſſe Sadeelem, & quidem turpiter, qui ex eo probauit, Eccleſiam eſſe inuiſibilem, quod in Symbolo diceretur, Credo Eccleſiam Catholicam.* Ergo Eccleſia, *inquit*, eſt inuiſibilis. Non enim, *ait*, viſibilia creduntur: ſed inuiſibilia. *Prætermiſit Sadeel malus Catechiſtes, Sanctam. Sic enim dicitur in Symbolo: Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam; Et ſanctificatio Eccleſiæ eſt, quæ cum vnitate Eccleſiæ creditur, tanquàm res ſpiritualis; vt antea dixi & probaui. Præterea argumentabar; Eccleſiam Catholicam electorum Eccleſiam eſſe hominum Chriſtianorum: Homines autem Chriſtianos viſibiles eſſe: Quare Eccleſiam Catholicam electorum viſibilem eſſe. Deinde confitetur, me in vocabulo Eccleſiæ Catholicæ ſequi veteres, & audet ſomnium ſuum veteribus anteponere.* Tertius error in Homonymia dictionis inuiſibilis. *Falſum eſt hoc. Vno enim modo accipio ſemper viſibile in quæſtione noſtra, pro eo, quod eſt aſpectabile oculis*

Quomodo errores, quos Sadeel dicit ſe notaſſe in Syllogiſmo, ſũt totidem commenta eius

oculis corporeis; ſicut Sadeel ſemper eodem modo accipit inuiſibile, pro eo, quod non eſt oculis aſpectabile. Quartus error, quòd Eccleſiam Catholicam circumſcribit huius ſæculi finibus, atque ita inde Prophetas & Apoſtolos excludat. *Affirmo reum eſſe mendacij, donec in meis libris, vel in vno tantùm loco hoc oſtenderit.* (Commentum Sadeelis.) Quintus error, quod non diſtinguit, qua ratione Eccleſiæ particulares dicantur viſibiles; exiſtimat enim ideo fieri tantùm, quòd homines ipſi ſint viſibiles; cùm tamen potiùs viſibiles dicantur, propter formam exteriorem & ordinem Eccleſiaſticum. *Hic quintus error, eſt quintum mendacium Sadeelis, aut oſtendat, vbi ego exiſtimo hoc, quod dicit, & ego oſtendam, me non ſic exiſtimaſſe, vt fingit iſte Figulus. Vt enim alios locos omittam, cap. 7. libri mei, quo illi reſpondi, ſic ſcripſi. Rurſus ergo inducamus hanc rationem contra Antonium; Baptiſmus, qui vnus eſt, & qui facit nouas creaturas, ex quibus congregatur Eccleſia Catholica, & qui eſt ſigillum fidei, quæ vna eſt, eſt Sacramentum viſibile cum reliqua diſpoſitione Eccleſiarum noui Teſtamenti. Igitur etiam ex hac parte fidei, propter Sacramentum fidei viſibile, quod eſt Baptiſmus, vnitas Eccleſiarum viſibilis eſt. Hactenus mea. An ſunt hæc eius, qui exiſtimet, viſibiles eſſe Eccleſias particulares, ob id tantùm, quòd homines ipſi ſint viſibiles?* Sextus error in Philoſophia, (cuius opera vti voluit ad ſuam ſententiam explicandam) quòd ſtatuat τὸ καθ' ὅλον eſſe viſibile: & confundat cum eo, quod dicitur τὸ δέ τι, atq; adeò non intellexit, quomodo Eccleſia Catholica habeat rationem totius. *Hactenus Sadeel. Hic etiam dicit tantùm, & non probat, quia mendacium probari non poteſt.* (Commentum Sadeelis.) *Probemus ergo falſum eſſe, quidquid hic dicit, & ipſum eſſe, qui non intelligit, quod me dicit non intelligere. Ego c. 7. prioris libri ſic ſcripſi. Tua ergo argumentatio hæc eſt:* τὸ καθ' ὅλον *aliis, quàm mentis oculis, nō poſſe videri; Eccleſiam Catholicā eſſe* καθ' ὅλον, *Eccleſiam igitur Catholicam, aliis quàm mentis oculis nō poſſe videri.* Licet enim, *inquis,* particulares omnes

 Eccleſiæ

Eccleſiæ ſint viſibiles; quoties tamen à nobis reducuntur ad vnam Eccleſiam, propter eandem fidem, eadem Sacramenta, & cætera eiuſmodi, illud καθ' ὅλου nõ iam oculis, ſed ſola mentis contemplatione percipitur. *Hac ſunt Sadeelis à me recitata ex libro eius. Recitemus modò, qua ego ibidem reſpondi, vt intelligatur, fictũ eſſe à Sadeele, quod ait, ſtatuere me, τὸ καθ' ὅλου eſſe viſibile. Immò nunquàm conceſſi Eccleſiam Catholicam per cunctum orbem diffuſam eſſe καθ' ὅλου, vt τὸ καθ' ὅλου in mente tantùm eſt, & non extra mentem. Eccleſia enim Catholica per vniuerſam terram dilatata, extra mentem eſt. Immò ipſe Sadeel eſt, qui Eccleſiam Catholicam, per omnes mundi partes, diffuſam καθ' ὅλου in mente eſſe contendit, cùm ſit potiùs hoc aliquid, ſiue τό δέτι. Ipſe ergo eſt, qui τὸ καθ' ὅλου & τὸ δέτι confundit. Ego verò ſeparo, & de hoc cum eo iam diù contendo. Itaq; mira eſt huius Hæretici, ſiue ſtupiditas, ſiue malitioſa fallacia; vt vel nõ intelligat ſe mentiri: vel, ſi intelligit, non putet, ſe deprehendendum eſſe in mendacio: aut non curat. Sic igitur ſcripſi. Damus Antoni, Eccleſiam, quam diffinimus, καθ' ὅλου eſſe, & vt eſt καθ' ὅλου, extra mentem non eſſe, ac proinde non eſſe viſibilem. Sed rurſus videris ignorare τὸ καθ' ὅλου, quod ſub ſenſum non cadit, ſed tantùm eſt in mente, re ipſa non ſeparari à ſingularibus ſub ſenſum cadentibus, quod tuus Ariſt. lib. 1. de Anima, ſignificauit, cùm dixit, vniuerſale aut nihil eſſe, aut poſterius eſſe. Si igitur non ſeparatur à ſingularibus, aggregatio omnium ſingularium erit quoddam totum ſenſibile, conſtans ex ſingularibus omnibus, quæ ſunt eius partes ſenſibiles. vt exempli cauſſa: Homo quod eſt καθ' ὅλου, re ipſa non ſeparatur à ſingularibus hominibus, quorum omnium vniuerſus numerus, vbicunq; ſint, totũ quoddam eſt, quod vocari ſolet integrale, conſtans ex omnibus ſingularibus, tanquàm partibus ſuis. Et paulò pòſt. Sic enim de Eccleſia dicimus τὸ καθ' ὅλου re ipſa non ſeiungi à ſingularibus Eccleſiis, quas ipſe confiteris viſibiles eſſe. Quare omnium vniuerſa multitudo, totum quoddam eſt, conſtans ex omnibus ſingularibus Eccleſiis, tanquàm partibus ſuis,* quod

Quomodo, quæ Sadeel audet fingere, à me dici, cõuinco eum ipſum dicere, & me ſemper contrà dixiſſe.

quod totum ſimile eſt vniuerſali, vt Ariſt. lib. 5. prima Philoſophiæ, & lib. 1. Phyſicorum, tradit, quia hoc continet ſingularia; ſicut illud partes. Hic etiam apertè negaui, Eccleſiam Catholicam per cunctum orbē diffuſam, & ex omnibus ſingularibus Eccleſiis congregatā, eſſe τὸ καθ᾽ ὅλον, ſed potiùs eſſe totum quoddam, & dixi, in quo eſſet ſimile vniuerſali. Et rurſus paulò pòſt ſic ſcripſi, Percontabor ego te, natura humana quatenus communis eſt, id eſt, conſiderata in omnibus ſingularibus, communiter vt ſpecies, poteſtnè videri extra mentem? Minimè, reſpondebis: Quia huiuſmodi natura communis ſola cogitatione conſiſtit. At eadem in atomo cum ὁριστικοῖς ἰδιώμασι χαρακτηρίζεται, id eſt, cùm ſignatur proprietatibus, quas indiuiduantes vocant, iam tunc cernitur, ſentitur, tractatur. Ad eundem modum dicendum tibi eſt, Eccleſiam communem, quam vocas τὸ καθ᾽ ὅλον quatenus communis eſt, ſolùm oculis mentis videri, quia commune vt ſpecies, vel genus μόνῃ ἐπινοίᾳ ὑπάρχει θεωρητὸν quatenus verò proprietatibus ὁριστικοῖς afficitur & ſignatur, id eſt, proprietatibus, quas vt dixi, indiuiduantes in Schola vocant, iam ſub aſpectum & alios ſenſus cadit: neq; re ipſa ab ipſis ſingularibus Eccleſiis ſeparari poteſt, quarum vniuerſa multitudo, quæ ὁλότης quædam eſt, vt vocabulo Dionyſij vtar, Catholica Eccleſia nominatur, & eſt. Huiuſmodi Eccleſiam Catholicam diffuſam, per vniuerſas mundi regiones & oras (quæ, quia tota eſt, nihil aliud eſt, quàm congregatio partium, (Sic enim definit totum Ariſt. 1. Phyſicorum, & 4. & 3. Cœli) Deus Pater Filio ſuo Chriſto Ieſu promiſit & dedit, ſicut ſcriptum eſt: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam. Hactenus ego illic. An confundo τὸ δέτι id eſt, hoc aliquid, & καθ᾽ ὅλον? aut dico τὸ καθ᾽ ὅλον eſſe viſibile? an potiùs non dico? & ſæpius repeto Eccleſiam Catholicam eſſe τὸ δέτι? id eſt, hanc congregationem omnium Eccleſiarum particularium, quæ per cunctum orbem diffuſa cernitur? & nego ſemper eſſe Eccleſiam Catholicam τὸ καθ᾽ ὅλον, vt τὸ καθ᾽ ὅλον ſolùm eſt in mente, & viſibile? Eccleſia autem Catholica

Quomodo demonſtrem Sadeelis eſſe propria, quæ mihi affingit:

extra

extra mentem eſt, non ſeparata, re, à ſingularibus Eccleſiis, quarum congregatio eſt. Contraria his, quæ mihi affingere voluit Sadeel, ſentit ipſe fictor Sadeel. Ipſe, inquam, Eccleſiam Catholicam, quæ eſt τό δέ τι, id eſt, hoc aliquid, quod viſibile eſt, facit τὸ καθ' ὅλον, id eſt, vniuerſale abſtractum, quod eſt in mente tãtùm, & inuiſibile, & vtrumq; confundit, cùm viſibile mutat in inuiſibile: & inuiſibile mutat in viſibile. Ita factum eſt, vt, dum Sadeel inſignis fictor fingit dicendo tantùm, omnia, quæ contra eum ſcribo, plena eſſe erroribus; omnia contrà, quæ ipſe contra me ſcribit reſpondendo, plena ſint erroribus, non nomine, ſed re; vt ego ſuis locis non dico tantùm; ſed probo & conuinco. Hactenus reſponſum ſit ad Syllogiſmum ſecundum; cuius forma, cùm à Sadeele probata ſit, vt ab eo conſtructa, & ſumptiones, quas ipſe dixit tantùm, eſſe falſas, & non probauit; ego verò contrà, dixi, & probaui eſſe veras, efficitur, vt neceſſitate conſequentis, ac ratione connexi ex ſumptionibus conuictum ſit; eſſe Eccleſiæ Catholicæ vnum Caput viſibile.

Quomodo forma Syllogiſmi à ſe constructa conuictus ſit Sadeel.

CAPVT SEPTIMVM.

TERTIVS Syllogiſmus. Conſtituto ſiue poſito fine Eccleſiæ, ea, quæ ad illum finem referuntur, eſſe quoq; neceſſe eſt. Sanctorum conſummatio eſt finis Eccleſiæ conſtitutus. Quare poſita conſummatione Sanctorum, ea, quæ ad Sanctorum cõſummationem referuntur, eſſe quoq; neceſſe eſt. Porrò hæc ſunt, quæ ad Sanctorum conſummationem referuntur; Apoſtoli, Prophetæ, Euangeliſtæ, Paſtores & Doctores, qui omnes ſunt, & manent in ſucceſſionibus ſuis, & inter Apoſtolos vnus, ſuper quem ædificatur Eccleſia, vſq; ad conſummationem Sanctorũ, cui ſingulariter datæ ſunt claues regni Cælorum, & qui ſingulariter iubetur paſcere omnes oues Chriſti. Is autem eſt Petrus manens in ſucceſſore ſuo Pontifice Romano. Hæc Sadeel confitetur ex meo libro collegiſſe, & notat multa, quæ dicit eſſe neceſſaria ad tertij Syllogiſmi ſolutionem. Notabo ego rurſus, quæ ille diſſimulat ex meo libro ad ea, quæ hic dicit, pertinentia; quia non potuit

tuit refellere, & niſi diſsimulaſſet, cauillari aliter non potuiſſet. Poſt-quàm de duplici fine perfectionis ſiue abſolutionis rei, & cuius gra-tia, diſſeruit; Ex quo fit, *inquit*, vt mirari ſatis non poſſim, quã ob rem, Turrianus conſummationem Sanctorum non in futuro ſæculo conſtituit, ſed præſentis vitæ finibus inclu-dat; quò nihil dici potuit ineptiùs, & Theologo indigniùs. *Non reſpondebo ad ea, quæ ſtatim ſubiunxit contra Eccleſiam Ro-manam, digna homine impio, Blaſphemo & Hæretico. Cùm, cap. 21. prioris libri, explanarem locum Apoſtoli Epiſt. ad Epheſ. c. 4. Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores ad conſumma-tionem Sanctorũ; & quæ ſequuntur; ſubiunxi, finem Hierarchiæ Ec-cleſiaſticæ expreſsit Apoſtolus, quem conſummationem Sanctorum vocat, ad quam refertur ipſum miniſteriũ multiplex Apoſtolorum, Prophetarum, Euangeliſtarum, Paſtorum & Doctorum, pro ratio-ne vniuscuiuſque. At ſi finis eſt; &, quæ ad finem referantur, ſint ne-ceſſe eſt. Eſt autem finis in Eccleſia* καταρτισμός τῶν ἁγίων, *id eſt, con-ſummatio Sanctorum. Conſummatio enim ſiue perfectio, ſiue inte-gratio, ſiue refectio, quæ* καταρτισμὸς *Grecè dicitur, non adhibetur, niſi cui aliquid deeſt. In ſupera autem & cœleſti Eccleſia nihil deeſt vlli, nec ibi ſit huiuſmodi conſummatio Sanctorum, quam Apoſtolus* καταρτισμοὶ *appellat. Sunt igitur nunc in Eccleſia, quos Deus prop-ter hunc finem poſuit in Eccleſia: aut ſi nõ ſunt, nec hic finis eſt, quod fieri non poteſt. Hactenus ego in illo capite. 21. Eratnè Theologo & aliorum Magiſtro dignum, ignorare quid hoc verbum* καταρτισμὸς *id eſt, conſummatio ſignificaret? & vtrùm in altero ſæculo locum hu-ius verbi ſignificatio habere poſſet? Non eſt hoc verbo vſus idem A-poſtolus, in Epiſt. ad Hebr. c. 11. cùm loquens de conſummatione fu-tura per reſurrectionem, dixit, & hi omnes teſtimonio fidei probati non acceperunt repromiſsionem, Deo pro nobis aliquid meliùs proui-dente, vt non ſine nobis conſummarentur. Græcè enim eſt,* ἵνα μὴ χω-ρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. *Et beatus Petrus, in Epiſt. priore c. 5. Loquens*

Quomodo igno ratio verbi Græci, quod interpres Latinus vertit conſummatio, fecit vt totũ locum Epiſ. ad Eph. Sadeel deprauaret malè intelligendo.

de hoc eodem fine rei perfectæ & abſolutæ, de quo in Epiſt. ad Eph. Deus, inquit, omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam ſuam gloriã, in Chriſto Ieſu, modicũ paſſos, ipſe perficiet, Græcè eſt, αὐτὸς καταρτίσαι *cõfirmabit, ſolidabit fundabitq́; vt 1 Pet. c. 5. Hæc quoq; ad tẽpus huius ſæculi pertinent. Et in Ep. ad Gal. c. 6. Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo, in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in Spiritu lenitatis, Græcè eſt,* καταρτίζετε. *An pertinet huiuſmodi inſtructio ad alterũ ſæculum? Adminiſtratur nè in altero ſæculo Sacramentũ pœnitentiæ cõfitentibus peccata? Sed quomodo, qui verba non intelligit, res verbis ſignificatas intelliget? Longum eſſet, ſi omnia, quæ Sadeel tanquàm de Cathedra docens, hic tradit, mihi refellenda eſſent; Solùm cauillationes, quibus mea tentare voluit, attingã, ne imprudẽtes decipiat, tacens mea & ſua infarciens.* Quartò, *inquit*, quærendum eſt, an rectè dicatur aliquid per ſucceſſionem, aut vicariam ordinationem idem eſſe, aut permanere. Nam hæc eſt arx & turris illa Turriani, in quam omnem Pontificiam gazam coniecit. *Sed videamus, quomodo hanc arcem oppugnat, vt gazam Pontificiam diripiat, id eſt, chariſma Pontificalis Præfecturæ, quam Chriſtus Petro, propter illam cæleſtem Confeſſionem, & ſucceſſoribus eius dedit, compilet.* Age verò, *inquit*, expendamus, an hoc genus loquendi implicet contradictionem, aliquid idem eſſe & manere per ſuccesſionem, aut vicariam ordinationem. atque id certè deprehendant vel ij, qui vixdum procul ipſam artem diſſerendi ſalutârunt. Quid enim aliud ſucceſio ſignificat, quàm eum nõ eſſe ampliùs, cui ſucceditur? Et quis porrò ſenſus eſt vicariæ ordinationis, niſi aliquem ordinatum eſſe in locum & vicem alterius? Quare qui dicit Petrum in Pontifice ſucceſſore eſſe & manere, & Apoſtolos in Epiſcopis ſucceſſoribus, is profectò dicit, aliquid ſimul abeſſe & adeſſe. Nam ſi ſucceditur Apoſtolis; Abſunt igitur Apoſtoli. Si Apoſtoli hîc ſunt, & manent; Non igitur ſucceditur Apoſtolis. Ineptum

ptum igitur eſt, & ſecum pugnans loquendi genus (niſi Hyperbolicè intelligatur) *Hactenus Sadeel, pag. 51. & 52. Hic quoq; diſſimulat Sadeel, quæ ego huc pertinentia ſcripſi in meo libro, cui nunc reſpondet, c. 12. Immò, quod peius eſt, plus tunc de ratione ſuccedendi intelligebat, quàm nunc, vt ſit ex illorum numero, qui in peius, ſicut Apoſtolus ait, proficiunt. Sic igitur ſcripſi in illo capite, pag. 130. argumentabatur Sadeel, non poſſe perpetuò ædificari Eccleſiam ſuper Petrum, tanquàm miniſteriale fundamentum,* quia, cùm Petrus, *inquit*, non potuerit eſſe perpetuò in terris, eius quoque miniſterium non potuit eſſe perpetuum. At Chriſtus dixit, ædificabo, id eſt, exponente Turriano, ſemper ædificabo Eccleſiam ſuper hanc petram, ergo hæc petra Petrus eſſe non poteſt. *Hæc Sadeel. Reſpondi ego, ad hoc argumentum quid reſpondeam, Antonius dicit; Reſpondet, inquit, (me dicit) non per ſe quidem eſſe Petrum perpetuò in terris, ſed in ſucceſſore ſuo, videlicet, Romano Pontifice. Gratulor, dixi ego, tibi Antoni, quòd non ignoras ſucceſſores, & eum, cui ſuccedũt, vnum dici; vnum ſiquidem dicuntur, quorum ratio, quæ ſubſtantiam explicat, eadem eſt, vt tuus Ariſt. lib. 5. primæ Philoſophiæ tradit. Et idem Ariſt. paulò pòſt. Quæcunq; non differunt inter ſe, quatenus non differunt, vnum eſſe inter ſe, docet. Pontifices autem, nec vt homines, nec vt Pontifices à Petro, nec inter ſe differunt. Vna enim & eadem ratio chariſmatis Pontificalis eſt; Eſſe enim maiorem aut minorem ſanctitate non facit, quin vnum ſint; ipſo etiam tuo Ariſtotele auctore. Sic enim ait: Et, quod auctum eſt, & minuitur, vnum eſt, quia ratio eſt vna, vt in planis vna ſpeciei ratio. Sic enim triangulus maior & minor, ſi ſunt vnius ſpeciei, vnum dicuntur. Hæc igitur, cùm nõ ignorares, vidiſti neceſſe eſſe, tibi negare ſucceſſores Petri. Sed videamus, quam rationẽ ad negandũ attuliſti. Quia, inquit, de ſucceſſore Petri, ne verbũ quidem in loco Matth. Hæc ego in illo loco. Percunctemur nunc Sadeelẽ, quare illud hoc loco diſſimulauit? quare nõ cõfutauit? quare? quia fallere voluit, ſed fortaſſe loco proprio faciet. Pergit Sadeel, & dicit*

Quomodo Sadeel nihil reſpõdens ad confutationem ſuperiorem, eadem poſteà repetit.

pag. 53. totã igitur quæſtionẽ abſoluamus hac ratione concluſionis, *pro eo quod dicere debuit, hac concluſione rationis,* Si Apoſtoli nõ poſſunt eſſe & manere in Eccleſia, quin ſit & maneat Apoſtolatus; & qui Epiſcopatum exercent, non exercent Apoſtolatum; Differt enim Apoſtolatus propriè ſumptus ab Epiſcopatu, vt patet ex his verbis Apoſtoli differentis de ordinariis Eccleſiæ Paſtoribus; Si quis Epiſcopatum deſiderat, &c. Certè, cùm Epiſcopi Apoſtolatum non exerceant, ſequitur, Apoſtolatum per Epiſcoporum ſucceſsionem in Eccleſia eſſe & permanere non poſſe. *At ego cap. 14. lib. mei probaui, auctoritate Apoſtoli miniſterium Epiſcopi, miniſterium Apoſtolatus fuiſſe & eſſe: & Epiſcopos, qui in poteſtate docendi verbum Dei, & ſoluendi atq; ligandi Apoſtolorum ſucceſſores ſunt, Apoſtolos quoſdam dici & eſſe. Cur illa hic non refutauit Sadeel? Cur ſine refutatione eorum, quæ illic dixi, eadem hic repetit, niſi quia decipere vult incautos? Legat igitur totum illud Caput, 14. qui hæc Sadeelis leget, vt inſidias & fraudem illius agnoſcat. Ego vt in Domino de contumeliis eius in me glorier, & vt eos ſaltem, qui iſtum ſequuntur, talis Magiſtri pudeat, tantùm recitabo, quibus verbis hanc quæſtionem, vt ipſe vocat, abſoluere ſe dicat.* Quam ob rem, *inquit,* cùm Turrianus nobis proponat, eoſdem ſimul abeſſe & manere duodecim Apoſtolos in Epiſcopis innumerabilibus, æquales in maioribus & minoribus. Optemus iſti viro mentis ſanitatem, qui, vt alios falleret, ipſe ſibi vanis ac propè febrilibus ſomniis illudi paſſus eſt. *Hac ille. Vbi nam ego propoſui, eoſdem Apoſtolos ſimul abeſſe & manere in Epiſcopis? Quomodo audet iſtud fingere? An non explicaui, qua ratione, qui ſuccedunt, & quibus ſucceditur, vnum eſſent? An non ſæpius dixi ſuccedere Epiſcopos Apoſtolis, non αὐτοπϱοσώπως, ſed in poteſtate docendi, iudicandi, abſoluendi et ligandi? Quid igitur iſte σκιαμαχεῖ, id eſt, cum vmbra pugnat, & aërem verberat? Deinde dicit:* Reſtant ea, quæ de Petro Turrianus affirmat ex tribus ſcripturæ locis deprauatis,

Quomodo Sadeel cõtumeliis, & commentis abundet.

prauatis, vt infrà copioſiùs dicendum erit. Ea ſunt huiuſmodi; ſuper Petrum perpetuò ædificandam Eccleſiam. Petro ſingulariter datas eſſe claues regni Cœlorum. Denique Petrum ſingulariter iuſſum eſſe paſcere oues Chriſti. Hîc non diſputo de vera locorum expoſitione. *Hactenus Sadeel. Ergò nec ego hîc aliud dicam: ſed reſeruabo me ad eum locum. Sed ita, vt ad ea etiam, quæ hoc loco dicit, reſpondeam, ſic enim ait:* At vt id, quod nobis propoſitum eſt, expediamus. Si ſuper Petrum ædificatur Eccleſia; Petrus igitur eſt Eccleſiæ fundamentum: Et rurſus: Si fundamentum eſt; per ſe igitur maneat neceſſe eſt, alioqui fundamentum non eſt fundamentum. Differt enim ædificatio à fundamento, quia hoc, vbi ſemel iactum eſt, ſuo loco ipſum per ſe manet. Illa autem continuatur, vſq; dum ad faſtigium peruentum ſit: ac tunc ceſſat ædificatio, hoc eſt, actio ædificandi, cùm ipſum ædificium perfectum eſt. Quare continuatio in fundamento non eſt, ſed in ædificatione ipſa. *Hactenus Sadeel, qui fundamentum ſpirituale Eccleſiæ Catholicæ, quod eſt Petrus, comparat cum fundamento materiato; vt ſicut materiatum fundamentum ſemel iacitur & per ſe ſtat, & non continuatur, ſicut cõtinuatur ædificatio ſuper fundamentum; Sic, ſi Petrus fundamentum Eccleſiæ eſt, per ſe ſtare debet. Sic iſte bellus cæmentarius Eccleſiæ cogitat ſecundùm carnem. Qui, ſi ſpiritualibus ſpiritualia compararet ſecundùm Apoſtolum, id eſt, ſi ad ſpiritualia & diuina intelligenda ſpiritualem & diuinam reuelationem ſcripturæ ſanctæ, quam iactat, & fidem, quæ cognitionem ſpirituale͂ præſtat, adhiberet, (hoc autem fit in primis, cùm vetus Teſtamentum, quod ſpirituale eſt, ita interpretamur, vt conſonet nouo; & nouum ita vt conſonet veteri) nunquam in iſtã ἀτοπωρ φλυαρίαρ ſe præcipitaſſet. Dicat igitur Sadeel, eſtnè aliquid ſimile ſcriptum in lege, aut Euangelio, de infirmitate fundamenti materiati ex lapidibus, & calce coagmentati, vt de caduca hominis vita? Non permanebit, inquit, Spiritus meus in homine in æternum,*

Quomodo Sadeel fundamentum Eccleſiæ ſpirituale cum fundamento materiato comparat.

quia caro eſt. Eruntq́ dies illius centum viginti annorum. Et in lib. Iob. Breues dies hominis; numerus menſium eius apud te eſt. Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poterunt. Et in Pſal. 38. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tanquàm nihilum ante te. Et rurſus Pſal. 89. Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur; dies annorum noſtrorũ in ipſis ſeptuaginta anni: ſi autem in potentatibus octoginta anni, amplius eorum labor & dolor. Deniq; in Epiſt. ad Hebr. Conſtitutum eſt, inquit, hominibus ſemel mori. De fundamento autem ædium, quàm diù permanere & durare debeat, nihil huiuſmodi ſcriptum eſt, vt, ſicut Apoſt. dixit; nunquid Deo cura eſt de bobus, ſic dicere liceat, nunquid cura eſt Deo de lateribus & cæmentis? & multò minùs cura eſt, in hac ratione de inanimis. Illud enim non propter ædificia, ſed propter Iudæos & eorum ſupplicium ſcriptum eſt, quod Dominus reſpondit illi diſcipulo, qui dixit in Euangelio Marci. Magiſter aſpice quales lapides, & quales ſtructuræ, & reſpondens IESVS, *ait illi: Vides has magnas ædificationes? non relinquetur lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur. Non eſt igitur Petrus fundamentum, quod per ſe permaneat, quale eſt fundamentum materiatum. Sed eſt fundamentum myſticum Eccleſiæ, quæ eſt corpus myſticum Chriſti, & Dei ædificatio myſtica, quod fundamentum per ſucceſſionem durat & durabit, vſq; ad conſummationem ſæculi, ſicut Dominus promiſit, cùm ait: Et portæ inferi nõ præualebunt aduersùs eam, ſcilicet, Eccleſiam, quam dixit ibidem ædificaturum ſe ſuper hanc petram. Ergo neq; præualebunt aduersùs eam petram, quam demonſtrauit Chriſtus, dicendo: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Illa enim petra, id eſt, Petrus, qui mortalis erat, & vitæ breuis, quia ſuper eam ædificabat Eccleſiam, quæ vſq; ad conſummationem ſæculi duratura erat; nec vllo vnquàm tempore à Tyrannis & hoſtibus viſibilibus, nec inuiſibilibus ædificium eius deturbandũ erat, conſequens neceſſariò fuit, vt poſt Petrum alius in locum Petri ſuccederet, & poſt illum item alius; & deinceps vſq; ad finem ſæculi, & conſummationem ædificationis Dei myſticæ.*

Quale fundamentum Eccleſiæ ſit Petrus.

Vt hic

Vt hic iam fiat ſimiliter, vt ſcriptum eſt de Sacerdotibus veteris legis, Et alij quidem, inquit, facti ſunt Sacerdotes, idcircò, quòd morte prohiberentur permanere. Ipſa autem omnium experientia teſtis eſt, non potuiſſe vllos vnquàm Tyrannos & Hoſtes atq; Hæreticos, hoc ædificium Eccleſiæ euertere, nec eius fundamentum euellere, nec interrumpere. Quod ſi Hæreticus, ſicut habet cauillationes ad contradicendum, ita haberet rationes probabiles, ne ſic quidem liceret ei experientiam relinquere propter rationem, quin potiùs propter experientiam ait beatus Baſil. relinquendam eſſe rationem. In iis verò dogmatibus ait idem; Quæ naturam ſuperāt, experientiam relinquendam eſſe propter fidem. Nobis verò vtrumq; ſuppetit & experientia, & fides ſcripturæ. Proferat Hæreticus ſcripturam, quæ ſecundùm ſenſum Apoſtolicæ traditionis in Eccleſia Catholica conſeruata, cuius teſtes ſunt omnes antiqui Patres & Scriptores, dicat non eſſe ſuper Petrum ædificatam Eccleſiam, & nos relinquemus experientiam propter fidem ſcripturæ. Confirmat autem hanc experientiam fundamenti nunquàm euulſi, nec interrupti alia experientia Eccleſiarum reformatarum, quas Confeßioniſtæ vocant, quæ, quia illud quātum in ſe eſt, tollunt, noluntq; ab eo firmari in fide, plenæ ſunt ſectis variis, in dogmatibus fidei; & aliæ alias inter ſe anathematizant: Eccleſiæ verò Græcorum, etſi non ſic inter ſe de fide diſsident; tamen ex quo cœperunt redire ad vomitum diſcedentes ab hoc fundamento, capta Conſtantinopoli miſera ſeruitute à Barbaro Tyranno Turca premuntur, à quo poteſtatem Sacerdotij fungendi accipiunt, vt Gennadius Scholarius Patriarcha Conſt. teſtatur. Qui hoc etiam teſtificatur, prædixiſſe illis hoc malum, in quo ſunt, Nicolaum Quintum, Rom. Pont. Cùm enim nollent ſtare decretis Synodi Florentinæ redirentq; ad vomitum, literis ad eos ſcriptis; Omnia, inquit, ſcimus, toleramus tamen aſpicientes in IESVM *Pontificem vt Dominum, qui ficum illam infrugiferam, vſq; in tertium annum iuſsit ſeruare, cùm vellet illam agricola excindere, ne fruſtra terram occuparet. Scripſit autem Pont. Nicol. V. Epiſtolam, anno 1451. & capta eſt Conſtanti-*

Quare Eccleſiæ Confeſsioniſtarum plenæ ſunt variis ſectis Hæreticis.

De Eccleſiis Græcorum.

ſtantinopolis, anno 1453. natione Græcus fuit, & illis temporibus, & Synodo Florentinæ interfuit, & poſteà Patriarcha Conſtantinopolitanus factus eſt, qui hoc teſtatur. Redeo ad id, quod Sadeel ait, debere fundamentum per ſe manere, & continuari. Non diſtinxit fundamentum animatum ab inanimato; metaphoricum à vero, & myſticum ac ſpirituale à carnali. Tametſi nec hoc quidem ſemper fundamento materiato vſquequaquè conuenit, per ſe ſcilicet permanere & continuari. Quid enim? ſi fundamentum parietis diruatur & labefiat? nonnè ſubſtruitur alterum, & ſufficitur? &, quid aliud eſt hoc, quàm continuatio quadã, in locũ prioris fundamenti ſucceſsio fundamenti noui, quod numero quidem aliud eſt, ſed vi & poteſtate idem, quod à principio fuerat? Verùm in ſimilibus non eſt requirendũ, vt nulla ſit differentia; vbi enim nulla eſt differẽtia, nõ inducitur vlla quãtitas: &, vbi non inducitur quantitas vlla, nullus numerus inducitur; vbi autem nullus numerus inducitur, ibi vnum & idem eſt. Fecit igitur Chriſtus hîc aliquid ſimile, vt in animalibus natura ſit, quæ, ſicut Philoſophi tradunt, cùm non poſſint perpetuò permanere, quod ad imitationem diuinitatis natura deſiderant, id aſſequuntur, qua ratione & modo meliùs poſſunt. Generant enim vnumquodque ſibi ſimile, in quo idem permanet non numero, ſed ſpecie. Sic fit per ordinationem Epiſcopi, quæ generatio quædam myſtica eſt, vt, qui ſuccedit per vicariam ordinationem, vt beatus Cyprianus loquitur, vnum ſit cum illo, cui ſuccedit, non numero, ſed chariſmate poteſtatis & dignitatis. Quare ſi ille cui ſuccedit, erat fundamentum Eccleſiæ, id eſt, ſi ſuper illum erat ædificata Eccleſia, & ſuper hunc item, qui ſucceſſit, ædificata erit. Ad hunc modum continuatur fundamentum. Percunctabor hic Sadeelem, an putet fuiſſe Moiſen fundamentum Moſaicæ Hierarchiæ? Puto, non negabit; ſiquidem fuit Caput illius. Sicut autem non derogabat Deo, qui erat Caput eius Hierarchiæ virtute propria, vt Deus eſt Caput Chriſti ſecundùm humanitatem: Sic non derogabat, quòd eſſet idem Moiſes fundamentum illius Hierarchiæ, per virtutem à Deo communicatam. Huic autem fundamento ſemper ſucceſ-

De ſucceſsione per generationẽ myſticam, quæ ordinatio.

Moiſes fundatum Hierarchiæ Eccleſiaſticæ.

ſucceßit aliud & aliud in iis, quæ ad Dei cultum & iudicia ſpectabant. Succeßit, inquam, ſundamentum in ſummo Sacerdote. Deinde ſcriptum eſt in lib. Num. c. 11. Et dixit Dominus ad Moiſen; Congrega mihi 70. viros de Senibus Iſraël, quos tu noſti, quia Senes populi ſunt, ac Magiſtri; ac duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, facieſq́; ibi ſtare tecum, vt deſcendam & loquar tibi, & auferam de ſpiritu tuo tradamq́; eis, vt ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graueris. Hi erant fortaſſe, quos Eſ. cap. 3. Seniores & Principes vocat, qui differebant, inquit ibi Hierony. ſicut nunc Presbyteri & Epiſcopi. Quomodo igitur iam Sadeel nouum Teſtamentum ſic interpretabitur, vt conſonet veteri, ſicut conſtitutio Apoſtolica præcipit; & vetus, vt conſonet nouo; Si illic erat ſucceßio eorum miniſtrorum, quos Deus in Moſaica Hierarchia poſuit, vſque ad aduentum Chriſti; & Euangelij eius; & in nouo Teſtamento non ſit item continuatio miniſtrorũ, quos idem Deus Chriſtus Ieſus, ad ædificationem & gubernationem Eccleſiæ, in ea poſuit? Si quid habet Sadeel, non nugatorium, ludicrum, leue, captioſum ac ioculare; ſed graue, firmum, ſerium & eruditum ad confutandum hæc, reſpondeat: Sin minùs, taceat, vt ei, & nobis meliùs conſultum ſit.

CAPVT OCTAVVM.

PERGAMVS *ad aliud, quod notat. Ad contumelias enim & conuicia, quibus omnes paginas implet, decreui nihil reſpondere: quia nihil ad rem faciunt.* Sequitur, *inquit*, aliud loquendi genus, quo dicit Petro ſingulariter datas eſſe claues, & Petrum ſingulariter iuſſum eſſe paſcere oues Chriſti. Nam, ſi verum eſt, Petro ſingulariter datas eſſe claues, aut Petrum ſingulariter iuſſum eſſe paſcere oues Chriſti, ſequitur falſum eſſe, quod affirmat Turrianus, Romanis Pontificibus datas eſſe claues, & eos iuberi paſcere oues Chriſti, quandoquidem Petrus non eſt idem numero cum Pontificibus. Chriſtus autem ſingulariter dedit Petro, in-

quit Turrianus; Non igitur etiam dedit Succeſſoribus. quia tunc dediſſet Petro communiter cum Succeſſoribus, ac ſingulariter dedit Petro, ita affirmante, atque adeò centies repetente Turriano. Quare centies etiam ex eodem Turriano concludam, nihil hîc eſſe, quod ad Petri Succeſſores pertineat. Nec enim eum iuuat, toties decantata ſucceſſio, & vicaria ordinatio, quæ locum non habet in iis, quæ ſunt eadem numero; quæ quidem nullam ſucceſſionem, vel vicariam ordinationē agnoſcunt. Poſita enim ſucceſſione, idem numero tollatur, neceſſe eſt. *Hactenus Sadeelis* πολυλογία *vel potiùs* φλυαρία. *Qui reſpondet, ait Salom. antequàm intelligat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat. Si Sadeel intellexiſſet, quod non ego; ſed Magnus Leo Primus teſtimonio Synodi Chalcedonenſis ſexcentorum Patrum laudatiſſimus, ac ſanctitate & ſcientia celeberrimus, in ſermone 3. anniuerſarij diei aſſumptionis ſuæ, dixit, ſingulariter datas eſſe Petro claues, nunquàm ſic ridiculè contra ſucceſſionem ac vicariam ordinationem argumentatus eſſet: Singulariter dixit Leo primus, datas eſſe claues Petro, id eſt, Petro, & non aliis Apoſtolis. Ei enim dixit, ſoli & nominatim, Tibi dabo claues regni Cælorum: Non dixit vobis, ſed tibi, vt intelligeremus, non omnibus communiter, ſed vni ſingulariter. Alioqui Dominus vobis dixiſſet, ſi communiter Apoſtolis dari voluiſſet. Sed rurſus, quia alij Apoſtoli claues etiam habuerunt, ſiquidem Poteſtatem ſoluendi & ligandi habuerunt: Subiūxit idem Leo; tranſiuit quidem in alios Apoſtolos vis poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes decreti huius conſtitutio commeauit. Sed non fruſtra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur. Et paulò pòſt: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, vt non intretis in tentationem. Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam Diabolus omnes exagitare,*

Quid Leo primus Pont. Sanctiſs. & Eruditiſs. de poteſtate beati Petri & de clauibus ei datis teſtatus ſit in ſuis ſermonibus.

tare, omnes cupiebat elidere, & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur; tanquàm aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Hactenus Leo. Iamne ſentit Sadeel, iamne videt, cùm Leo Magnus dicit, & nos cum eo, Petro ſingulariter datas eſſe claues regni Cælorum, ſingulariter dixiſſe reſpectu aliorum Apoſtolorum; nō autem reſpectu Succeſſorum. qui, quatenus Succeſſores eius ſunt, vnum ſunt cum eo, non numero, ne cauilletur Sadeel; ſed chariſmate vnius & eiuſdem poteſtatis clauium regni Cælorum. Et paulò pòſt idem Leo. Cùm itaq́ue, dilectiſſimi, tantum nobis videamus præſidium diuinitùs inſtitutum, rationabiliter & iuſtè in Ducis noſtri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi, redemptori noſtro, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit. Sadeel verò ſapientiſſimus, ſapientior, ſcilicet, Leone Magno, non vult pro ſua ſapientia habere Ducem S. Petrum, neq́ue confiteri eum Principem totius Eccleſiæ, vt in die iudicij de iniuſtitia & amentia iudicetur cum his omnibus, qui eum obſtinatè ſequi voluerint. Non præteribo etiam, quod idem Leo in hoc eodem ſermone paulò ſuprà dixit. Magnū & mirabile, dilectiſſimi, huic viro conſortium potentiæ ſuæ tribuit diuina dignatio, & ſi quid cum eo commune cæteris voluit eſſe Principibus, nunquam niſi per ipſum dedit, quicquid aliis non negauit. Sic dixit hoc de Poteſtate Apoſtolis à Chriſto per Petrum data, ſicut paulò pòſt dixit de firmitate eiſdem Apoſtolis à Chriſto per Petrum tributa, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. An natura etiam non docet, quod ſi quid alicui primò conuenit, cæteris deinde non conuenit, niſi per illud, cui primò conuenit? vt, quia calor primùm conuenit igni, qui calidiſſimus eſt, aliis non conuenit, niſi per participationem ignis. Et illud notiſſimum omnibus eſt ſemper, propter quod vnumquodq́ue, & illud magis eſſe, vt propter quod amamus

Quid natura ipſa doceat de Poteſtate clauiū beato Petro data.

mus & illud magis amatum eſt. Sic poteſtas clauium primò conuenit ei, cui ſingulariter inter Apoſtolos data eſt ab eo, qui ei ſingulariter dixit, Tibi dabo: Et cui ſingulariter dixit, Tu confirma fratres tuos. Sed ſecundùm ſapientiam Sadeelis, tunc opus fuit, vt Petrus confirmaret fratres ſuos Apoſtolos; poſt mortem verò Petri, non opus fuit Pontifice ſucceſſore Petri, qui fratres ſuos (ſic enim eos nominare ſolet) Archiepiſcopos & Epiſcopos ſucceſſores Apoſtolorum confirmaret, quia nulli ſunt ſucceſſores, & quia cum eis mortua eſt poteſtas clauium regni Cœlorum Petro ſingulariter data. Quod ſi me hîc accuſat Sadeel, quòd à Philoſophia ſubſidium petimus, Apoſtolum etiam accuſabit, qui dixit in Epiſt. ad Cor. c. 11. Nec ipſa natura docet vos, quòd vir quidem ſi comam nutriat, ignominia eſt illi: Mulier verò ſi Comam nutriat, gloria eſt illi, quoniam capilli pro velamine ei dati ſunt. Quis iam hîc tam ſtupidus, & vecors erit, vt ſapientiorem credat Sadeelem ad intelligendum verbum Dei, quàm Leonem Magnum? aut ſanctiorem & grauiorem ad credendum potiùs teſtimonio eius, quàm teſtimonio Leonis? aut Deum magis Sadeelem de poteſtate aliena per reuelationē docuiſſe, quàm Leonem de propria? An licebit ſuſpicari Sanctos mentiri, quia in cauſſa ſua teſtantur? Videamus igitur, vtrùm teſtetur Magnus Leo, ſe eſſe ſucceſſorem beati Petri, & Haredē Sedis & Poteſtatis eius? Quod ſi ſapientiſſimus Sadeel adhuc dixerit, non eſſe ei credendum cauſſam ſuam agenti, & non maiorem reuerentiam, vt eſt religioſus vir, & pius in Sanctos Dei, adhibendam eſſe putet Sanctis, quàm aliis huius ſaculi hominibus, quibus in re ſua non facilè creditur, nos teſtimonium Leonis probamus teſtimonio ſexcentorum Patrum Concilij Chalcedonenſis: immò totius orbis Chriſtiani. Sed recitemus iam, quæ Leo Magnus, in extrema pag. ſermonis tertij, in anniuerſario die aſſumptionis ſuæ, non ſcripſit ſolùm, ſed in publico conuentu, in conſpectu Eccleſiæ Romanæ dixit: Illi ergo, Petro ſcilicet, hunc ſeruitutis noſtræ natalitium diem, illi aſcribamus hoc feſtum, cuius patrocinio Sedis ipſius meruimus eſſe Conſortes, auxiliante nobis per omnia gratia Domini noſtri Ieſu

Quomodo Apoſtolus docuerit, à natura ducere argumenta in ſpiritualibus.

Sadeelis teſtimonium grauius & ſanctius teſtimonio grauiſſimi & ſanctiſſimi Leonis Magni.

Quomodo nos teſtimonium Leonis in cauſſa ſua probamus.

Ieſu Chriſti. Ecce Cõſortem ſe dicit Sedis Petri. Qui autem vnius poteſtatis Cõſortes ſunt; pares in ea poteſtate ſunt. Sed dicat adhuc clariùs, ſi dici poteſt clariùs, quo magis Sadeelem cauillari fortaſſe pudeat. In ſuperiore, id eſt, ſecundo ſermone; his itaq; modis, rationabili obſequio celebratur hodierna feſtiuitas; vt in perſona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium Paſtorum ſolicitudo, cum commendatarum ſibi ouium cuſtodia perſeuerat, & cuius etiam dignitas in indigno Hærede non deficit. Ecce Hæredem ſe dicit dignitatis Petri: Hæres autẽ dignitatis eius, qui ex hac vita receſſit, ſucceſſor eſt. De Petro verò, quod teſtimonium dicat, audiamus, quæ ſequuntur. Vnde, inquit, venerabilium quoq; Fratrum, & Conſacerdotum meorum deſiderata mihi, & honoranda præſentia hinc ſacratior eſt, atq; deuotior, ſi pietatem huius officij, in quo adeſſe dignati ſunt, ei principaliter deferunt, qũum non ſolùm huius Sedis Præſulem, ſed & omnium Epiſcoporum nouerũt eſſe Primatem. Qui autem Principatum tenet in omnes Epiſcopos, neceſſe eſt, vt omnes Epiſcopi ad eius curam pertineant, & ad cuius curam, tanquàm communis Paſtoris omnes Epiſcopi pertinent, etiam communes omnium Eccleſiæ pertineant, neceſſe eſt. Sequitur. Cùm ergo cohortationes noſtras auribus veſtræ Sanctitatis adhibemus, ipſum vobis, cuius vice fungimur, loqui credite. Quia & illius vos affectu monemus, & non aliud vobis, quàm quod docuit, præſtamus. Ecce vice Petri teſtatur ſe fungi, quod nihil aliud eſt, quàm ſucceſſorem Petri eſſe. Rurſus, in primo ſermone anniuerſarij diei aſſumptionis ſuæ, omnem honorem ſuum & reuerentiam erga ſe ad beatum Petrum, tanquàm ſucceſſor refert. Nec abeſt, inquit, vt confido, ab hoc cœtu, etiam beatiſſimi Petri Apoſtoli dignatio, & fida dilectio; neq; veſtram deuotionem ille deſeruit, cuius vos reuerentia congregauit. De veſtro itaque & ipſe gaudet affectu, & in Conſortibus honoris ſui obſeruantiam Dominicæ inſtitutionis amplectitur, probans ordinatiſſimam totius Eccleſiæ charitatem, quæ in Petri Sede Petrum ſuſcipit, & à tanti amore Paſtoris, nec in perſona tàm imparis tepeſcit Hæredis. Vt ergo

hæc pietas, dilectiſſimi, quam erga humilitatem meam vnanimiter exhibetis, fructum ſtudij ſui conſequatur, miſericordiſſimam Dei noſtri clementiam ſupplices obſecrate, vt in diebus noſtris expugnet impugnantes nos: muniat fidem noſtram, multiplicet dilectionem; augeat pacem; meq́ ſeruulum ſuum, quem, ad oſtendendas diuitias gloriæ ſuæ, gubernaculis Eccleſiæ voluit præſidere, ſufficientem tanto operi, & vtilem veſtræ defenſioni dignetur efficere. Hæc, quæ Leo Magnus de Poteſtate beati Petri, & de ſucceſſione ſua in eius locum ſcripſit, & in conſpectu Eccleſiæ Romanæ prædicabat, omnes maiores C.V. crediderunt, & vſque ad mortem tenuerunt, & tenerent hodie omnes Principes & populi eorum in nobiliſſima Germania, niſi ille Satan veniſſet. qui tanquàm lupus rapax nō pepercit gregi, loquens, ſicut Apoſtolus de aliis Epheſi prædixit, peruerſa, vt abduceret diſcipulos poſt ſe, ex quibus voluit eſſe Sadeel. Quod autem Leo Pontifex tantoperè ſe extenuat, & ſeruulum ſe vocat, & imparem Hæredem, & indignum, non ſolùm ita locutus eſt, pro modeſtia ſua, ſed vt admoneret, ſucceſſionem & hæreditatem Sedis beati Petri nō pendere, in meritis & ſanctitate Pontificis, ſed in dignatione Dei; nemo enim, ſicut Apoſtolus ait, ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquàm Aaron. Non deerant, qui tunc Leonem Pontificem, alioquin ſanctiſſimum & ſapientiſſimum, impugnarent, ſicut ipſe in primo ſermone dixit: *Supplices obſecrate, vt in diebus noſtris expugnet impugnantes nos.* Immò neq́, ſi nunc quidem reſurgeret Leo, & Pontifex eſſet, Sadeel pro ſua obſtinatione & pertinaci duritia eum impugnare deſineret; qui, vt malæ menti & malo animo ſuo excuſationem in peccatis prætexat, vitam Pontificis, quicunq́ ſit, à Diabolo accuſatore fratrum noſtrorum, ſicut ait Ioannes in Apoc. incitatus, ſemper petulantiſſimè calumniatur, & tam cæco odio in eum debacchatur, vt videatur vix credere hominem eſſe. Sed aderit dies Domini, cùm iudicabitur ab illis Pontificibus, quos ipſe iudicauit. Nunc verò, vt ad Petrum redeam, cuius Succeſſorem negat, ſciat ſe Sadeel non contra Turrianum, id eſt, contra Ieſuitam vilem & inutilem

Quomodo Sadeel in Leonem Magnum ſcribit neſciens.

ſeruum

ſeruum,& imperitum,neq; bonum Grammaticum, vt Sadeel dicit, ſed contra Magnum Leonem,ſanctitate & erudtione illuſtrem ſcribere. Illi igitur poſthac reſpondeat,vt gloriam ex nobilitate aduerſarij reportet, & dimittat me humilem & abiectum. Sed veniamus tandem ad diſſolutionem Syllogiſmi. Tertium Syllogiſmum Turrianicum,*inquit*,ſic diſſoluamus. Maior propoſitio, conſtituto ſiue poſito fine Eccleſiæ, ea, quæ ad illum finem referuntur,eſſe quoque neceſſe eſt,fallax eſt παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν in vocabulo finis. Ita enim proponitur,vt ſi de cauſa finali ageret, cùm tamẽ agat de perfectione,quæ eſt rei perficiendæ finis,& vltimus terminus. *Falſum eſt,fallacem eſſe propter homonymiã priorem ſumptionem;ex poſteriore enim ſumptione conſtat,de quo fine accipienda ſit ſumptio prior;nempe, de perfectione, quæ eſt rei perficiendæ finis & extremum, quod eſt Sanctorum conſummatio, quæ καταρτισμὸς vocatur à Paulo.catartiſmos autem non cadit ſecundùm proprietatem verbi niſi in eum, cui aliquid deeſt,quod quidem in hac vita contingit. Hic enim ædificamur domus ſpirituales,ſicut beatus Petrus ait,& vbi ædificamur domus ſpirituales,ibi perficimur,id eſt,ad extremum ædificij perducimur. Deinde, inquit*,illud verbum,eſſe,inſidiis non caret.*iudicat Sadeel non carere inſidiis,qui omnia habet ſuſpecta.at qui ambulat ſimpliciter, ait Salomon in prouerbiis,ambulat cõfidenter.*Nam,quamuis,*inquit*,ſemper ſint, quæ ad finem referuntur, tamen non neceſſe eſt illa ipſa eſſe, atque eadem permanere ἐυτῷ γίνεσθαι quod vult Turrianus. *Verum eſt,non neceſſe eſt illa ipſa eſſe,atque eadem numero,ſcilicet,permanere;immò neq; fieri poteſt,vt illa ipſa & eadem numero permaneant. Sed,ſicut ipſe Sadeel confitetur,ſi finis eſt,ea quoq; eſſe,quæ ad finem referuntur,neceſſe eſt, vt fert natura & ratio,tum finis,tum eorũ,quæ ad finem ſpectant.Natura autem & ratio eorum,quæ hic ad finem referuntur,fert,vt,quia ij,quos Deus dedit ad conſummationẽ Sanctorũ in opus miniſterij,in ædificationem corporis Chriſti,morte,ſicut Apoſtolus ait,prohibebantur permanere,*

Diſſolutio tertij Syllogiſmi.

Quam vim habeat verbum καταρτισμὸς

manere, alij, & item alij in locum eorum per vicariam ordinationem ſuccedant. Deinde dicit Sadeel, Minor propoſitio ita intelligenda eſt, Sanctorum conſummationẽ nouiſſimo die futuram, illum finem eſſe, hoc eſt, eam perfectionem, ad quam initia & progreſſus Eccleſiæ tendunt. Sed Turrianus conſummationem Sanctorũ includit in hac vita. *Fallitur Sadeel. Vis enim & proprietas verbi Græci, quod Interpres Cætus conſummationem interpretatur, non patitur, vt ex hac vita hanc conſummationem Sanctorũ excludamus, ſicut Sadeel excludit; ſi quidem extra hanc vitã omnes nos, ſicut Apoſtolus ait, oportet manifeſtari ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſq; propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum; Vbi enim eſt ædificatio, ibi oportet eſſe conſummationem ædificij: In hac autem vita ædificamus ſuper fundamentum, quod eſt Chriſtus, aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fænum, ſtipulam. Propoſitio igitur Sadeelis eſt* ἑτερόδοξος, *non mea, vt ipſe vult; & ipſe* ἑτεροδιδασκαλεῖ. *Vnus ex iis, quibus Apoſt. per Timotheum iuſsit, ne aliter docerent, nec intenderent fabulis. Fabula enim eſt diſcere hanc conſummationẽ Sanctorũ, quam Apoſt. vocat* καταρτισμόν, *fieri extra hanc vitam, quaſi ibi ædificetur corpus Chriſti, & ſit ibi opus miniſterij. Hæc enim tria, quæ Apoſt. coniunxit, in hac vita fiunt, conſummatio Sanctorũ, opus miniſterij & ædificatio corporis Chriſti; Duas igitur ſumptiones non probauit Sadeel falſas eſſe, & probaui ego veras eſſe, ex quibus efficitur, quod cõcluditur. Ratio enim connexi cogit, vt, cùm conceſſeris ſuperiùs, concedendum ſit inferiùs. Quod enim ait Sadeel,* nullam vim habet hæc complexio, quæ multos etiam alios errores admittit: primus error, plùs concludi, quàm in ſumptionibus contineatur. *Dixit tantùm Parmenianus, & non probat: at probò ego non contineri plùs autoritate Apoſt. Pauli, qui ait, dediſſe Dominum quoſdam quidem Apoſtolos; quoſdam autem Prophetas; alios autem Euangeliſtas; alios Paſtores & Doctores ad conſummationem Sanctorum; at inter Apoſtolos vnus erat maior, ſicut Dominus in Euangelio*

Quomodo redarguatur notatio errorum à Sadeele falsò facta.

gelio Marci & Lucæ dixit, quod ſuprà probaui; hos autem omnes debere manere in Succeſſoribus ſuis per vicariam ordinationem, quia morte prohibebantur permanere, ipſa ratio neceſſaria Eccleſiaſticæ gubernationis, & natura poſtulabant. Ita fit, vt hi omnes referantur ad conſummationem Sanctorum, quæ in ſecunda ſumptione continetur. Secundus error quòd non rectè aſſignat ea, quæ ad perfectionem Eccleſiæ referuntur. Nec enim proponit initia & progreſſus ædificationis Eccleſiæ, quæ ſunt ἐν τῷ γίνεσθαι, *cauillatio eſt manifeſta, qua nō me, ſed Apoſtolum reprehendit neſciens. Apoſtolus enim eſt, qui dicit, dediſſe Dominum quoſdam Apoſtolos; quoſdam verò Prophetas; alios Euangeliſtas & Paſtores, ac Doctores ad conſummationem Sanctorum, ergo vt hoc perficiatur, ad quod perficiendum illos dedit, neceſſe eſt illos eſſe eo modo, quo eſſe poſſunt, nempe in Succeſſoribus; eſſe autem Succeſſores non poſſunt, niſi fiant, quia τὸ γίνεσθαι tendit, vt ait Sadeel, εἰς τὸ εἶναι mihi ſatis eſt inferre ex verbis Apoſtoli eſſe in Eccleſia Catholica Succeſſores eorum, quos Deus dedit, quos Hæreticus contra ſcripturam & naturam, & Apoſtolicam Eccleſiæ Catholicæ traditionem tollit. Quid à me de initiis & progreſſibus ædificationis requirit, qui totum ædificium vno verbo deturbat, cùm Succeſſores Architectorum aufert?* Tertius error quòd locum Pauli ad Epheſios deprauans exiſtimet, illum ordinem, cuius meminit Paulus, debere eſſe in Eccleſia perpetuum. *Hic etiam noſter Parmenianus dixit tantùm; debebat enim docere & probare, ſi poterat deprauare me locum Pauli ad Epheſios, dum exiſtimem debere eſſe ordinem, cuius meminit Apoſtolus, perpetuum in Eccleſia: Sed ſatis fuit illi noluiſſe. Danda eſt venia, ſi non potuit; immò Sadeel locum Pauli deprauat, dum exiſtimat, ſic interpretandum eſſe, vt non debeat eſſe perpetuus in Eccleſia hic ordo; quia, ſi non eſt perpetuus, nec erit perpetua conſummatio Sanctorum, neque perpetuum opus miniſterij, neque perpetua ædificatio*

Sadeel vbique Parmenianum agit dicendo tantùm, & non probando.

dificatio corporis Chriſti: Poterint igitur hæc interrumpi; His autem interruptis, oportebit, vt interim deſinat Chriſtus regnare in Eccleſia; ecquid aliud erit hoc, quàm præualere portas inferi, id eſt, Hæreticos aduersùs Eccleſiam, cuius ædificium, deturbant, dum Architectos, fabros, & operarios eius tollunt? Quomodo igitur erit verum, quod Apoſtolus ait: Oportet autem illum regnare, donec ponat inimicos ſuos ſcabellum pedum eius? Quartus error, quòd à Petro ad Pontifices Romanos, & ab Apoſtolis ad Epiſcopos digrediens, ſomniet Petrum in Pontifice Romano, & Apoſtolos in Epiſcopis perpetuò eſſe & manere: nempe, quos ſimili ſomnio illis Succeſſores aſſignauit. *Hæc etiam, vt perpetuò ſit ſui ſimilis, dicit tantùm Parmenianus. Cauillari enim non eſt probare: cauillationem verò Sadeelis, contra ſucceſſionem paulò ſuprà, ſatis vt opinor, confutaui. & nunc rurſus verbo Domini confuto, qui dixit ſanctis Apoſtolis: Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi. Quomodo enim cum Apoſtolis eſt nunc, & erit vſque ad conſummationem ſæculi, ſi Apoſtoli neque per ſe ſunt in hoc ſæculo, neque per alios, qui in eorum locum per vicariam ordinationem, vt Cyprianus ait, à Deo vocati fuerint? an mentitus eſt Dominus? Quòd ſi Dominus non eſt mentitus: Sunt igitur Apoſtoli in hoc ſæculo, cum quibus Chriſtus eſt vſque ad conſummationem ſæculi. at non ſunt per ſe; Sunt igitur per alios. Habent igitur Succeſſores. Succeſſores enim vocat ſcriptura eos, qui in eadem Poteſtate ſuccedunt, ſicut Lucas in actis Apoſtolorũ ait. Accepit Succeſſorem Felix Portium Feſtum. Hactenus de tribus Syllogiſmis: quos ex meo libro dicit Sadeel ſe collegiſſe, quibus tanquam laqueis à ſe factis captus eſt: vt ſatis me demonſtraſſe puto. Rurſus Sadeel cum vniuerſa Eccleſia, & cum omnibus Sanctis Patribus pugnans tres ſuos Syllogiſmos meis opponit; quos dicit,* veriſsimos eſſe, & certiſsimis Theologiæ principiis niti; *quibus principiis non dixit, ne redargueretur, neque veriſsimos*

Quomodo verbum Dei negat, qui Succeſſores Apoſtolorum negat.

Sadeel tribus Syllogiſmis à ſe ex libro meo conſtructis irretitus & captus.

eſſe

eſſe aliter probauit, quàm dicendo tantùm, quia hoc genus probandi tantum didicit. *Primus Syllogiſmus*, nullum accidens Eccleſiæ, quod ad exteriorem formam & ordinem ad aliquod tempus neceſſarium pertinet, debet perpetuò permanere. *Quo iure ſumit Sadeel id, de quo quæſtio eſt? &, quod neque probat, nec ei conceditur? de hoc enim diſceptatur, vtrùm ad tempus aliquod fuit neceſſarium hoc, quod accidens Eccleſiæ vocat, an perpetuò? Sadeel dicit ad tempus aliquod: Turrianus perpetuò. Sadeel verò ſua arte diſſerendi, quam frequenter iactat, ſumit neque à ſe probatum, nec ab Aduerſario datum, ſed controuerſum. Altera ſumptio eſt,* hæc diſpoſitio Eccleſiæ, vt Eccleſia, ſcilicet, haberet Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Doctores & Paſtores ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti (*de hac enim diſpoſitione eſt diſceptatio noſtra*) fuit accidens Eccleſiæ ad exteriorem formam, & ordinem ad aliquod tempus neceſſarium pertinens, *falſum eſt, nec vnquam Sadeel probauit, verum eſſe hoc, quod aſſumit: non enim ad aliquod tempus, ſed ad omne tempus vſque ad conſummationem ſæculi pertinuit. Quia ſi ad omne tempus vſque ad conſummationem ſæculi neceſſariò pertinet hoc accidens, (ſic enim loquitur Sadeel) ſcilicet, conſummatio Sanctorum, opus miniſterij & ædificatio corporis Chriſti: neceſſariò etiam ad omne tempus pertinet hæc diſpoſitio Eccleſiæ, quæ ad illud accidens perpetuò futurum data eſt. An enim dicturus eſt Sadeel, intermittendum eſſe vllo vnquam tempore in Eccleſia Catholica opus miniſterij & ædificationem corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia? non credo ita inſaniri, vt hoc dicat. Probo etiam hoc (ſi non ſatis eſt Sadeeli verbum Apoſtoli) teſtimonio omnium Eccleſiarum, quæ per cunctum orbem Chriſtianæ dicuntur, & ſunt, & teſtimonio omnium Eccleſiarum, quæ ante Lutherum in Germania fuerunt, quæ hanc diſpoſitionem ſecundùm formam & ordinem*

Tres Syllogiſmi Sadeelis meis oppoſiti.

dinem exteriorem habuerunt, quam nos habemus. Quid hic cauillari poterit Sadeel, niſi cauillationes, vt ſapius repetam, Hareticis familiares, vt Magnus Athanaſius dixit, indecoras, incredibiles & facilè refutabiles? Sed, vt exemplis, quod dicimus, manifeſtius fiat, loquamur de vnius Sancti, ſiue Sanctificati, (ſic enim ſcriptura Pauli vocare ſolet Chriſtianos) catartiſmo, ſiue conſummatione, per miniſterium Sacramenti Pœnitentia in adificationem corporis Chriſti, id eſt, vt fiat iſte, cui adhibetur catartiſmus, membrum Chriſti viuum ex mortuo; aut per Baptiſmum fiat membrum Chriſti ex non membro, aut per reconciliationem Haretici membrum abſciſſum rurſus coagmentetur corpori tanquàm membrum ſanatum. Eſt hic catartiſmus, ſiue conſummatio σχέσις, id eſt, habitudo inter duo extrema, qua Graci vocant ἄκρα, ex quibus extremis per mediam habitudinem exiſtit effectus, qui eſt finis conſummantis tanquàm agentis, & conſummati tanquàm paſſi. Sicut adificatio eſt habitudo media inter adificantem & adificium: Et ex extremis, ſcilicet, adificante & adificio per mediam habitudinem, id eſt, per adificationem exiſtit domus finis adificantis, & adificij tanquàm finis actionis & paſſionis, vt Philoſophi tradunt. Ad hunc modum in ſpiritualibus, qua naturas modo ſuo habent, cogitandum eſt. Conſummatio igitur & miniſterium, ſiue miniſtratio, qua Diaconia dicitur, & adificatio corporis Chriſti σχέσεις id eſt, habitudines ſunt inter extrema ſua, & ſicut ha habitudines perpetuò durant in Eccleſia, & mutari non poſſunt; ita etiam earum extrema, qua ab eodem auctore habitudinum Chriſto Ieſu Architecto & fundatore Eccleſia ſua poſita ſunt, ſuo ordine & gradu perpetuò durant, & mutari non poſſunt; ita vt habitudo media cum extremis, & extrema cum media habitudine ſemper conueniant, vt, ſicut Apoſtolus ait, omnia honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in Eccleſia Dei: In conſummatione enim Sanctorum, & in opere miniſterij, & adificatione corporis Chriſti non omnia omnibus Miniſtris conueniunt & licent; ſed

Demonſtratio exẽplis expreſſa, quomodo conſummatio Sanctorum, quam Paulus in Epiſ. ad Eph. dicit, perpetuò duret in Eccleſia vſq; ad conſummationem ſæculi.

alia

alia Maioribus, alia Minoribus; alia, inquã, Archiepiſcopis, alia Epiſcopis; alia Presbyteris, alia Diaconis, alia Summo Pontifici: & quæ conueniunt Minoribus, omnia facere poſſunt Superiores αὐτουργῶς, vt verbo Dionyſii vtar, id eſt per ſe ipſos. Hæc omnia miſeri Confeſſioniſtæ ex Eccleſiis ſuis deleuerunt contra ſcripturam ſanctam, contra ordinem rerum ſpiritualium à Chriſto ſanctis Apoſtolis traditum, contra conſuetudinem omnium Eccleſiarum, quæ ſubter Cælum ſunt, ex Apoſtolica traditione profectam, & ab omnibus ſanctis Patribus & Doctoribus Eccleſiæ libris & ſcriptis celebratam, & in nobiliſſima Germania ante aduentum funeſtum, & parricidialem Martini Lutheri ſacrilegi Apoſtatæ, & Hæreſiarchæ ſemper ab initio Chriſtianitatis ſuæ religiosè & piè cultam, & conſtantiſſimè retentam. Secundus Syllogiſmus, nullũ corpus, quod nunc ſolis mentis oculis cernitur, ac fide creditur, & habet Caput in Cœlis, poteſt habere Caput viſibile in terris. *Detur hoc in ſolis Beatis, qui in Cœlis ſunt. ſecunda ſumptio.* Eccleſia Catholica eſt corpus, quod nunc ſolis mentis oculis cernitur, ac fide creditur, & habet Caput in Cœlis. *Quis dedit hoc Sadeeli? Eccleſiam Catholicam eſſe corpus, quod ſolis mentis oculis cernitur? aut quando, vel quomodo probauit? aut nunquid non de hoc contendimus? Quomodo igitur hoc ſumit ad cõcludendum, quod neceſſariò, vt ipſe vult, concedendum ſit? quæ iſta diſſerendi peritia & ars, de qua Sadeel tantoperè gloriatur, & cuius inſcitiam nobis paſſim obycit? Ego falſum eſſe hoc, quod ſumit, & auctoritate multiplici ſcripturarum, & multis ſanctorum Patrum teſtimoniis probaui. illa debebat prius, ſi poterat, refutari, ſcripturas dico ſcripturis, & Patrum teſtimonia teſtimoniis. Sed, qa fortaſſe dicturus eſt, feciſſe hoc in hoc libro, ſuis locis videbimus, an ita ſit. reſeruabo me ad illa.* Tertius Syllogiſmus. nihil, quod ad initia Eccleſiæ Chriſtianæ propriè ſpectauit, debet manere in Eccleſia Chriſtiana vſq; ad ipſius conſummationem, neq; per ſe, neque per ſucceſsionem

Sadeel ſecundũ artem differendi, quã didicit, & ſemper iactat ſemper ſumit, quæ neque probat ipſe, nec Aduerſarius dat.

refutare

nem, aut vicariam ordinationem, Apoſtoli, Prophetæ, & Euangeliſtæ, de quibus Paulus locutus eſt, ad initia Eccleſiæ Chriſtianæ propriè ſpectârunt, *hæc ſumpſit ad concludendũ quod vult, ſed, ſi rogemus Parmenianum noſtrum, quo iure ſumit, quod ipſe dicit tantùm & non probat, non poterit verè reſpondere, niſi quo iure ipſe etiam dicenti tantùm credidit. Probaui ego Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores & Doctores, quos Deus dedit Eccleſiæ, ſicut Apoſtolus teſtatur, ſpectâſſe & pertinuiſſe propriè non ad initia Eccleſiæ, quod fingit Sadeel, & ipſe tantùm dicit, & non Apoſtolus, ſed ad catartiſmum, id eſt, conſummationem, ſiue inſtructionem Sanctorum, & ad opus miniſterij, & ædificationem corporis Chriſti, ergò quandiu hæ habitudines ſunt in Eccleſia, tandiu manent extrema earum; ſunt autem illæ perpetuò vſq; ad conſummationem ſeculi, quouſq; occurramus omnes in vnitatem fidei; incidit ergo Sadeel iuxta parabolam in foueam, quam fecit, id eſt, Syllogiſmis meis, quos dicit ſe ex meo libro collegiſſe, remanet irretitus, & ſuis Syllogiſmis, quos meis oppoſuit, redargutus, & conuictus ad confuſionem ſuam, & ad Domini Ieſu gloriam cum Patre, & vtriuſq; Spiritu in ſecula ſeculorum.*

Amen.

Hunc quoque tertium librum, eumq; bipartitum R. P. D. Franciſci Turriani, tanquam Catholicum, eruditum, ſolidum, futilibus ac impiis Sadeelis Lutherani cauillationibus rectè vtiliterq; opponi poſſe cenſeo.

ALBERTVS HVNGERVS, *S. Theologiæ D. Profeſſor, & Procancellarius in Academia* INGOLSTADIANA.